

REPUBLIKA SRBIJA
NARODNA SKUPŠTINA
OSMO VANREDNO ZASEDANJE
U JEDANAESTOM SAZIVU
Prvi dan rada
21. jun 2018. godine

(Sednica je počela u 10.20 časova. Predsedava Maja Gojković, predsednik Narodne skupštine.)

*
* *

PREDSEDNIK: Dame i gospodo narodni poslanici, otvaram Osmu sednicu vanrednog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu.

Na osnovu službene evidencije o prisutnosti narodnih poslanika konstatujem da sednici prisustvuje 98 narodnih poslanika.

Radi utvrđivanja broja prisutnih u sali, molim da ubacite svoje identifikacione kartice u poslaničke jedinice.

Poslanik Petronijević da proveri svoju karticu.

Eto, vidite da sad ima jedan više.

Molim da prestanete da se igrate karticama.

Konstatujem da je primenom elektronskog sistema za glasanje utvrđeno da je u sali prisutno 136 narodnih poslanika i da imamo uslove za početak rada.

Da li neko od predsednika, odnosno ovlašćenih predstavnika poslaničkih grupa želi da zatraži obaveštenje ili objašnjenje u skladu sa članom 287. Poslovnika?

Prvi je Jovan Jovanović.

JOVAN JOVANOVIĆ: Hvala.

Prvo pitanje upućujem direktoru RTS-a i ministru kulture i informisanja, a odnosi se na način na koji tzv. javni servis prati Svetsko prvenstvo u fudbalu.

Pitanje je – da li nameravaju da učine nešto povodom upotrebe ratne terminologije i konstantnog potpirivanja nacionalističkih strasti, naročito pred

meč našeg nacionalnog tima sa reprezentacijom Švajcarske, za koju igra nekoliko igrača albanskog porekla?

Tako je, na primer, u sinočnoj emisiji „Ruska bajka“ emitovan prilog novinara Duška Albijanića u kom je meč između dve reprezentacije uporedio sa Bitkom za Kalinjingrad s početka 1945. godine. Podsetiću, ova bitka je bila jedna od poslednjih operacija Crvene armije na Istočnopruskom frontu protiv nacističke Nemačke.

Istovremeno, novinar Albijanić je u prilogu „Iz podmornice Ruske armije“ simbolično pozvao telefonom nekoliko fudbalera naše reprezentacije pozivajući ih da se sprema za ovu bitku, a na kraju priloga na glavu je ponosno stavio kapu koju nose članovi posada ovih podmornica.

Napominjem, uz to, da je plasirana i lažna informacija ...

(Narodni poslanici govore uglas.)

Samo bih obavestio mlađeg Šešelja da imam crni pojas treći dan u aikidu, tako da se previše ne junači.

I moje sledeće pitanje je u vezi sa Svetskim prvenstvom. Rizikujući da budem svrstan među mrzitelje Srbije ...

PREDSEDAVAJUĆI (Đorđe Milićević): Molim vas, samo malo tiše.

JOVAN JOVANOVIĆ: ... I najprljaviji talog srpske društvene scene, kako to etiketira jedna od udarnih medijskih pesnica režima.

Ovo pitanje se odnosi na učešće sina predsednika države u svojstvu navijača naše reprezentacije.

Samo prisustvo Danila Vučića na utakmicama svakako nije problematično, ali na fotografijama sa utakmice sa Kostarikom on se nalazi u društvu ljudi za koje neki mediji tvrde da su članovi kriminalnih struktura protiv kojih su vođeni postupci za različita krivična dela. Ovo je, svakako, razlog da se zabrinemo za njegovu bezbednost, i zato bi svi ovi navodi medija trebalo da budu razjašnjeni.

Osim toga, na fotografijama se vidi da neki od tih tzv. navijača imaju službene legitimacije, pa se postavlja pitanje – na osnovu čega su oni te legitimacije dobili, kao i da li su možda tamo putovali specijalnim čarter letom i ko je pokrio troškove tog putovanja? Postavlja se, takođe, pitanje – da li predsednikovom sinu država Srbija pruža obezbeđenje u Rusiji, po kom osnovu i koliko to obezbeđenje košta?

Ova pitanja upućujem pre svega ministru unutrašnjih poslova, koji bi trebalo da brine o sigurnosti svih građana, pa i sina predsednika Srbije, kao i ministru za sport i predsedniku Fudbalskog saveza.

Istinski odgovori bi verovatno pokazali zašto država nema snage da se obračuna sa huliganima.

Treće pitanje upućujem ministru za rad i socijalna pitanja i predsednici Vlade, a u vezi sa nedavno održanim zasedanjem Međunarodne konferencije

rada u Ženevi – šta nameravaju da učine povodom negativnih zaključaka koji se odnose na Srbiju?

Naime, kako odlični poznavaoци Međunarodne organizacije rada tvrde, prvi put u njenoj istoriji jedna država se zbog neispunjavanja obaveza istovremeno našla na dnevnom redu dva odbora, Akreditacionog i Odbora za primenu standarda.

Akreditacioni odbor se bavio neispunjavanjem prošlogodišnje preporuke da se članovima naše delegacije obezbede dnevnice koje su u skladu sa troškovima života i uslovima koji su neophodni za pristojan smeštaj i obroke u Ženevi. Neispunjavanjem ove preporuke Vlada Srbije nije ispunila svoju obavezu u skladu sa članom 13. stav 2. tačka a) Ustava Međunarodne organizacije rada. Zato je u poslednjem izveštaju Odbor zaoštrio jezik i praktično zahtevao od Vlade da ispuní svoje obaveze.

Na ovaj način Vlada Srbije ne samo da ne ispunjava svoje međunarodne obaveze, već dodatno narušava ugled zemlje tako što su članovi naše delegacije zbog demagoški niskih dnevnica od 15 evra redovno izloženi podsmehu članova delegacija drugih zemalja.

Istovremeno, Odbor za primenu standarda izrazio je duboku zabrinutost što Vlada Srbije već tri godine nije ispunjavala osnovnu obavezu podnošenja izveštaja o primeni ratifikovanih konvencija. Zbog toga se Srbija našla u društvu država poput Somalije, Konga, Belizea, Kukovih Ostrva i Ekvatorijalne Gvineje. Još više poražava objašnjenje koje je predstavnik Vlade dao za takvo ponašanje, a to je da smo često imali izbore. Time je na posredan način priznato da su državni službenici aktivno učestvovali u izbornim kampanjama.

Osim toga, raspravljalo se i o pritužbama da je Vlada isključila socijalne partnere iz procesa izrade socijalnog zakonodavstva i zakonodavstva o radu, a to je slučaj i sa predlozima zakona koji se nalaze na dnevnom redu ove sednice. Ovaj slučaj veoma slikovito opisuje prirodu i način funkcionisanja vlasti, kako na međunarodnom tako i na unutrašnjem planu – s jedne strane neispunjavanje međunarodnih obaveza i neshvatanje kako to utiče na srozavanje ionako narušenog ugleda zemlje, a sa druge politizacija, odnosno partizacija državne uprave, kao i nezainteresovanost za istinski društveni dijalog i potrebe građana.

Pošto je ostalo još nešto malo vremena, upućujem i pitanje predsednici Vlade i ministru privrede – zašto Vlada Srbije i srpske firme dosada nisu pozitivno odgovorile na nedavno dobijenu ponudu Angole, vrednu gotovo jednu milijardu evra, za izgradnju infrastrukture u ovoj zemlji? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Jovanoviću.

Reč ima narodni poslanik Đorđe Vukadinović.

Izvolite.

DORĐE VUKADINOVIĆ: Zahvaljujem.

Moje pitanje ide na adresu predsednika Vlade, gospođe Ane Brnabić, u vezi sa njenim poslednjim, rekao bih i više nego kontroverznim, izjavama poslednja dva dana, koje apsolutno zahtevaju odgovor i razjašnjenje.

Samo bih pre toga postavio jedno dopunsko pitanje na moje prošlo pitanje Ministarstvu poljoprivrede u vezi sa razgovorom koje je ministar poljoprivrede, odnosno gospodin Nedimović, imao sa predstavnicima Asocijacije poljoprivrednika, da pitam – naravno, u vezi sa cenom goriva – da li je tačno da je tom prilikom predstavnicima poljoprivrednika saopšteno da ne može da se spusti, odnosno da se daju povoljnije cene goriva za poljoprivrednike pre jeseni zbog – ali sad pitanje je zašto – zbog toga što treba prethodno MMF da odobri to sniženje, odnosno sniženje akciza i umanjeње cene goriva za poljoprivredne proizvođače, a ja bih rekao i za sve potrošače u zemlji. Dakle, da li je moguće da MMF odlučuje čak i o takvim stvarima, koje se tiču akcizne politike Vlade Srbije?

No, glavno pitanje, kao što rekoh, ide na adresu gospođe Brnabić, koja je u dva dana dala dve više nego, rekao bih, problematične izjave i pri čemu je, što je najgore, drugom samo potvrdila prvu, iako je verovatno imala nameru da pojasni ili da se opravda.

Gospođa Brnabić je za nemački „Velt“ – nije nevažno ni kome je to rečeno, ni kada – rekla da bi dalje insistiranje Srbije da Kosovo pripada Srbiji onemogućilo kompromis. Reč je, naravno, o briselskim sporazumima, odnosno dogovorima i pregovorima koji se sada u nedelju nastavljaju od strane predsednika Srbije Aleksandra Vučića i predsednika tzv. Kosova Hašima Tačija. Kao priprema i uvod u te pregovore gospođa Brnabić pledira na kompromis i kaže: „Kosovo je bilo Srbija. Tačka. Sada moramo naći kompromis. Srbija nikada neće priznati nezavisno Kosovo ... A kada bismo i dalje insistirali da Kosovo pripada Srbiji, kompromis ne bi bio moguć.“

Dakle, to se zove unapred odustajanje od svoje osnovne pregovaračke pozicije i prihvatanje ili naleganje na politiku – daj šta daš, ako hoćeš nešto da daš. Tako se, kao što sam ja govorio ovde, ni na pijaci više ne trguje, a kamoli da se vode ozbiljni međunarodni razgovori.

Što je najgore, uvek postoji mogućnost da je neko pogrešno protumačen, da ga niste dobro razumeli, pogotovo što je to intervju, kao što rekoh, za nemački medij, ali nažalost, koliko sutra, tj. juče, gospođa Brnabić ponavlja svoju konstataciju i svoju tezu, minimalno izmenjenu. Ona kaže: „Moramo da budemo otvoreni za kompromis, ali to znači da se ne može ići ni u jedan ekstrem.“

Ja se slažem sa time, kompromis je neophodan, razgovori su neophodni, ali šta je taj ekstrem u koji ne treba, po našoj premijerki, ići? Ona kaže: „Moramo da napustimo naša komforna mišljenja o tome šta je to gde je

Kosovo je Srbija ili Srbija će priznati nezavisnost Kosova.“ Dakle, ono što piše u Ustavu Srbije i što je, između ostalog, i program Vlade Srbije, ono na šta su se zakleli i predsednik Vlade, predsednik Republike i svi ministri koji su ovde polagali zakletvu, ona to smatra i naziva, i to dva puta zaredom, nekom vrstom ekstrema i krajnosti koju moramo da napustimo. Na stranu što je to antiustavno, nego to je, kao što rekoh, strahovito loše kao platforma za pregovore u koje treba ići.

S druge strane, još je pogubniji utisak kad pogledamo šta radi albanska strana u tom trenutku, i Hašim Tači i Enver Hodže, oni nama podižu lestvicu. Kažu da formiranje zajednice srpskih opština treba da ide u paketu sa prijemom Kosova u Ujedinjene nacije. Hašim Tači govori o odnosima dve države i dva naroda koji će se regulisati da bi onda mogli da idu u Evropsku uniju i NATO. Dakle, hoću da kažem, s druge strane, podiže lestvicu, maksimalizuje svoje zahteve, a mi unapred idemo s pozicijom – daj šta daš.

To je još jedan razlog, i završavam time, zbog kojeg mislim da je vrlo važno i neophodno da se ova skupština što pre pozabavi temom Kosova i Metohije. Ovo je već osma sednica, specijalna odnosno posebna, u toku meseca juna; šta je problem da se narednih dana i naredne nedelje organizuje još jedna, na temu Kosova i Metohije, da se pogledamo u oči i kažemo jasno šta mislimo? Ne mislim da smo svi istomišljenici, ni sa ove ni sa one strane, ali mislim da bi velika većina, ili apsolutna većina, morala da bude protiv ovih stavova, koje, nažalost, predsednik Vlade Srbije nekoliko puta izgovara i još ponavlja. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, gospodine Vukadinoviću.

Reč ima narodni poslanik Miroslav Aleksić.

Izvolite.

MIROSLAV ALEKSIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Prvo pitanje postavljam predsednici Skupštine, gospođi Maji Gojković. Kada će se Skupština Republike Srbije izjašnjavati u vezi sa imunitetom predsednika Republike Aleksandra Vučića na koji se Viši sud u Beogradu pozvao u slučaju tužbe Vuka Jeremića protiv Aleksandra Vučića?

Dakle, podsetiću građane da je Vuk Jeremić podneo tužbu protiv Aleksandra Vučića zbog povrede ugleda i časti koje mu je naneo izjavama kada ga je proglasio za vođu međunarodne kriminalne banke lopova i da se sud praktično u ime Aleksandra Vučića, kao da je njegov advokat, pozvao na imunitet iako je gospodin Jeremić gospodina Vučića tužio kao građanina a ne kao predsednika Republike. U ovom našem Poslovniku u članu 119 jasno stoji da predsednik Republike uživa isti imunitet kao što to uživaju i narodni poslanici u ovom domu. Ovo je jedan neviđeni pravni presedan, gde je sud doneo odluku da praktično bude zastupnik predsednika Republike Aleksandra Vučića.

S druge strane, ako je on siguran u ono što je govorio, ako stoji iza tih reči, a svedoci smo kako je govorio da se ne plaši suda, da se ne plaši Jeremića, ako je istina to što je govorio, zašto lepo sada ne ode na sud pa neka objasni to na sudu i dokaže da je sve to što govorio istina, a ne da ljaga i pljuje ljude bez ikakvog utemeljenja? Dakle, govori se o tome da se čovek krije iza suda, iza institucija ove države tako što gazi institucije sistema. Em što ne sme da izađe na televizijski duel, ne sme očigledno da izađe ni na sud nego mu je lako da tako osuđuje i optužuje ljude bez dokaza.

Drugo pitanje, koje postavljam takođe predsednici Skupštine. Pročitaću citat koji će ujedno biti i moje pitanje.

Dakle, tražimo hitno zakazivanje sednice Skupštine Srbije na kojoj bi se raspravljalo o svim merama koje Srbija treba da preduzme kako bi pomogla i državi i srpskom narodu na Kosovu i Metohiji. Dalje, da se sa merama koje će državni organi preduzeti moraju upoznati i svi građani Republike Srbije, a ne samo političke elite.

Citirao sam Aleksandra Vučića i taj citat je moje pitanje. Apsolutno se sa njime slažem. Dakle, da li ćete sazvati posebnu skupštinu na kojoj će se raspravljati o budućnosti građana koji žive na Kosovu i Metohiji i Kosovu i Metohiji kao delu Republike Srbije u skladu sa Ustavom?

To naročito postavljam kao pitanje zato što su političke elite, premijer Republike Srbije, odnosno gospođa Brnabić, koja je spletom nekih čudnih okolnosti postala premijer, dala sebi za shodno da ona kaže da Kosovo više nije Srbija. Citiraću, rekla je – Kosovo je nekada bilo Srbija i – kompromis ne podrazumeva da Kosovo pripada Srbiji.

Ja ću podsetiti vas kolege narodne poslanike i predsednika Republike i ministre šta stoji u zakletvi koju su ovde pred nama poslanicima, Miroslavljevim jevanđeljem i građanima Srbije kazali. Zadnji deo zakletve glasi – da ću dužnost člana Vlade vršiti savesno, odgovorno i predano i biti posvećen očuvanju Kosova i Metohije unutar Republike Srbije.

Dakle, Narodna stranka traži sazivanje posebne sednice sa ovom temom. Traži od predsednika Republike i predsednika Narodne skupštine da traže odgovornost premijera i članova Vlade da podnesu ostavke jer nemaju pravo da oni krčme imovinu i nacionalne interese Republike Srbije i budućnost građana Republike Srbije, ma u kom delu Srbije živeli, da li na Kosovu i Metohiji ili u bilo kom drugom delu Republike Srbije. To nije njihovo porodično nasleđe da mogu sami da donose odluke o tome kako će to prodavati, krčmiti i dogovarati.

Verovatno je ovo deo jedne velike kampanje koju već mesecima i godinama režim SNS-a sprovodi sa ciljem predavanja Kosova i davanja stolice Ujedinjenih nacija Kosovu. Ovih dana imate pojačane partijske aktivnosti pa obilazite sve gradove širom Srbije i ubeđujete ih i govorite vašim članovima

kako treba da krenu u narod, u građane i da im kažu zašto je za Srbiju dobro da se potpiše pravnoobavezujući sporazum i da članstvo u Ujedinjenim nacijama Kosovu.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Branislav Mihajlović.

Izvolite.

BRANISLAV MIHAJLOVIĆ: Zahvaljujem.

Prvo pitanje upućujem premijerki Brnabić, koja je za nemački list „Velt“ ocenila da je Kosovo bilo Srbija i da, ako bismo i dalje insistirali da Kosovo pripada Srbiji, kompromis ne bi bio moguć.

Po Ustavu i zakonima zemlje Srbije ta izjava je ravna veleizdaji, pogotovo ako je daje predsednik Vlade. Položaj Kosova i Metohije je određen Ustavom Republike Srbije, na čije sprovođenje se predsednica Vlade zakletvom obavezala. Takođe, Narodna skupština Srbije je jedino mesto na kome se o tome sme i može razgovarati.

Pitanje za premijerku Brnabić – da li ste zaboravili da ste u ovoj skupštini pred ovim poslanicima položili zakletvu kojom ste se obavezali na poštovanje i odbranu Ustava Srbije? Zašto dajete izjave koje ne poštuju ustav vlastite zemlje? Da li znate ijednog predsednika vlade bilo koje zemlje u svetu koji se na ovakav način odnosi prema ustavu sopstvene zemlje? Da li razumete da ste svojom izjavom izvršili krivično delo ugrožavanja nezavisnosti Republike Srbije iz člana 305. Krivičnog zakona, jer njom dovodite Republiku Srbiju u položaj potčinjenosti i zavisnosti? Da činite krivična dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije iz člana 320. Krivičnog zakona? Izjavu sigurno niste dali slučajno, iz vaše glave, već je ona sigurno deo dogovora sa N.N. licima i/ili domaćim ili stranim oko pripremanja i praktično negovanja građana Srbije da zaborave na Kosovo i Metohiju, što čini krivično delo udruživanje radi protivustavne delatnosti iz člana 319. Krivičnog zakona.

Pitanje za republičkog javnog tužioca Zagorku Dolovac. Gospodo Dolovac, jeste li živi? Predsednica Vlade Republike Srbije naočigled svih građana svojim izjavama vrši krivična dela protiv ustavnog poretka Republike Srbije. Tražimo, u ime građana Srbije, da konačno počnete da radite posao za koji ste plaćeni i oglasite se i javno povodom izjave premijerke Brnabić da je Kosovo bilo deo Srbije. Zašto ne vršite svoju službenu dužnost i reagujete na ovakvu izjavu? Treba li da vas podsetim da niste reagovali ni kada je rušena Savamala, kada je pao vojni helikopter, kada je nestao novinar Cvetković? Ne reagujete ni sada. Šta treba da se desi da biste vi radili svoj posao?

Drugo pitanje je za guvernerku Narodne banke Srbije Jorgovanku Tabaković – započeli ste drugi mandat guvernera sa ozbiljnim profesionalnim aferama, kao što je skandalozno ćutanje Narodne banke na kredite indeksirane u švajcarskim francima ili prenošenje kredita iz jedne banke u drugu bez

saglasnosti klijenata. Da biste građanima zamazali oči, objavili ste pre nekoliko dana da ste za prvih pet meseci ove godine kaznili 11 banaka. Po kojim pravilima postupka ste ih kažnjavali? Koje ste kazne izricali? Da li su klijenti imali pravo učešća u postupcima? Da li su propusti bili sistematski ili pojedinačni i da li su banke ispravile propuste? Molimo vas da poslaničkoj grupi Dosta je bilo dostavite sva rešenja o kažnjavanju banaka.

Sledeće pitanje upućujemo ministru za državnu upravu i lokalnu samoupravu Branku Ružiću. U noći između 14. i 15. juna poplave su pogodile sela u opštini Aleksinac – Koprivnicu, Vrćenovicu, Čestu, Bankovac i Porodin, zbog čega je veliki broj domaćinstava pretrpeo ozbiljnu štetu. Stanovnici su zvali Institut za javno zdravlje, koji je potvrdio da će zbog ustajale vode i mrtve stoke tek nastupiti zaraza i ugrožavanje zdravlja, ali oni reaguju samo na poziv lokalne samouprave.

Lokalna samouprava nije reagovala, a građani nisu uspjeli ni da dozovu komunalne inspektore. Javlja se osnovana sumnja da je to namerno urađeno, iz razloga što su za 2017. godinu u budžetu opštine Aleksinac bila opredeljena sredstva za odbranu od poplava, međutim, ništa nije urađeno, a novca, naravno, nema, tako da je u ovoj situaciji na snazi Zakon o lokalnoj samoupravi s obzirom da nije proglašeno vanredno stanje, a lokalna samouprava ignoriše problem pokušavajući da sakrije svoje propuste.

Apelujemo da ministar za državnu upravu i lokalnu samoupravu iskoristi svoje ovlašćenja i aleksinačkoj lokalnoj samoupravi naredi da deluju u skladu sa zakonom i zaštiti svoje građane od zdravstvene katastrofe.

Drugo, da se proglasi vanredno stanje u svim selima i opštinama u Srbiji koje su pretrpele štetu kako bi na snagu stupio Zakon o vanrednim situacijama, gde ingerencija sa lokalne samouprave prelazi na Ministarstvo unutrašnjih poslova kako bi MUP uputio pomoć svim opštinama u vidu opreme i ljudstva radi što brže sanacije štete i otklanjanja opasnosti po život i zdravlje stanovnika tih opština. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Tatjana Macura.

Izvolite.

TATJANA MACURA: Zahvaljujem, predsedavajući.

Većina kolega je već postavila pitanja koja smo mi želeli da postavimo, tako da ih ja ne bih ovom prilikom ponavljala.

Postavila bih pitanje ministru Đorđeviću i Ministarstvu za rad, a tiče se Zakona o radu, odnosno odredbe u članu 53. koji reguliše prekovremeni rad. U članu 53. se kaže da je na zahtev poslodavca zaposleni dužan da radi duže od punog radnog vremena u slučaju više sile. Ova viša sila, nažalost, podrazumeva da se, na primer, lekari, policajci, pa čak i zaposleni u ovoj

skupštini vrlo često izlažu tom problemu u kojem moraju da rade više nego što je to zakonom propisano.

Između ostalog, zakonom je propisano da prekovremeni rad ne može da traje duže od osam časova nedeljno i da zaposleni ne može da radi duže od 12 časova dnevno, uključujući i prekovremeni rad. Uzmite u obzir da jedan policijski službenik koji, recimo, radi kao inspektor u nekoj policijskoj stanici nije lako zamenjiv i s tim u vezi on svoje prekovremene sate može i te kako da premaši već tokom samo jednog vikenda, tako da mu svaki naredni, prekovremeni sat u stvari nije plaćen.

Ono kako zakon, odnosno podzakonski akti ovo regulišu je tako da zaposleni dobijaju slobodne dane. Opet uzmite u obzir da su te osobe nezamenjive i u tom smislu oni ne mogu na kvalitetan način da iskoriste svoje slobodne dane na koje bi imali pravo.

Molim ministra Đorđevića da ozbiljno shvati ovaj problem i da shvati da postoji jedna velika grupa ljudi koja je osuđena da radi prekovremeno i da za taj prekovremeni rad ne dobija novac i da ne može nikako drugačije da ga nadomesti, da razmisli o izmenama Zakona o radu ili o nekakvom podzakonskom aktu koji bi regulisao ovo pitanje, jer naši građani žele da rade za novac a ne za slobodne dane koje ne mogu da iskoriste.

Drugo pitanje, odnosno drugi zahtev bih uputila predsednici Narodne skupštine. Zamolila bih je da u najkraćem mogućem periodu održimo jedan kolegijum. Predsednici poslaničkih grupa bi morali da se sastanu kako bi se ova situacija u Skupštini, koju, evo, iz nedelje u nedelju živimo, prekinula. Narodna skupština trenutno zaseda u vanrednim okolnostima, ovo su vanredna zasedanja Skupštine, a mi imamo češća zasedanja nego što je to u redovnom sazivu, tj. u prolećnom ili u jesenjem sazivu. Predsednica Skupštine je dužna da održi kolegijum i ja predlažem da se to dogodi u najkraćem mogućem roku s obzirom da je najavljeno da ćemo imati još neka zasedanja u ovom periodu.

Sve je veći broj amandmana koji se podnosi a koji nemaju apsolutno nikakav smisao. Juče smo gledali to prilikom usvajanja zakona, da se nijedan od besmislenih amandmana koji se masovno podnose ne usvaja. Ovaj problem mora da se reši. Ja razumem da je to teranje inata jednoj strani ove skupštine i da će se u redovnom zasedanju nastaviti teranje inata, međutim, šta je cilj nas kao narodnih poslanika? Naš cilj je da donosimo zakone koji će biti u najboljem interesu građana Republike Srbije. Niti je jedna praksa dobra, niti je druga praksa dobra. I sa jednom i sa drugom mora da se prestane.

Apelujem na predsednicu Skupštine da održimo kolegijum, da se predsednici poslaničkih grupa zajedno sa njom dogovore kako ćemo u ovom, pa i u jesenjem i prolećnom narednom zasedanju nastaviti rad onako kako su nas građani za to i birali. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegkinice Macura.

Reč ima narodni poslanik Boško Obradović.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Poštovane kolege narodni poslanici, uvaženi predsedavajući, uvaženi građani Srbije, moje prvo poslaničko pitanje u ime poslaničke grupe Srpskog pokreta Dveri usmereno je ka nadležnom javnom tužilaštvu, koje pitam – kada će reagovati i krivično procesuirati predsednika Vlade Republike Srbije Anu Brnabić za antiustavno delovanje protiv teritorijalnog integriteta i suvereniteta države Srbije?

Nekada u Krivičnom zakoniku ova dela koje je počinila Ana Brnabić nazivala su se izdajom i veleizdajom, ali su ta krivična dela izbačena iz Krivičnog zakonika i ostalo nam je samo tužilaštvo koje može da deluje zbog kršenja Ustava i povrede teritorijalnog integriteta i suvereniteta države Srbije.

Mi smo doživeli da je predsednik Vlade Republike Srbije Ana Brnabić izjavila da je Kosovo bilo srpsko i Srbija, što znači da više nije, izjavila da nema kompromisa sa Albancima bez ako mi tvrdimo da je Kosovo i Metohija deo Srbije, što znači da ona misli da Kosovo i Metohija nisu deo Srbije, da krši svoju zakletvu predsednika Vlade Republike Srbije i da treba da bude krivično gonjena.

Koristim ovu priliku da je pozovem da uradi jedini mogući moralni čin, a to je da podnese ostavku na mesto predsednika Vlade Republike Srbije, ako misli da Kosovo i Metohija nisu Srbija i da kompromis sa Albancima podrazumeva odricanje od Kosova i Metohije. Ona bi bila odličan predsednik Vlade, ali nezavisnom Kosovu, s obzirom da se slaže sa tim da je Kosovo nezavisno i da nije više Srbija. Ovo je skandal i moramo hitno reagovati i ne dozvoliti da najviši državni funkcioneri krše Ustav i odriču se Kosova i Metohije.

Pitanje za predsednika Srbije, Aleksandra Vučića – ko mu je dao mandat da u nedelju ide u Brisel i razgovara sa ratnim zločincem, teroristom i separatistom Hašimom Tačijem? Da li je ikada od ove Narodne skupštine Republike Srbije dobio mandat? Da li je ovde ikada predstavio svoju platformu za pregovore? Da li mi znamo o čemu on tajno pregovara sa svetskim zvaničnicima i o čemu tajno pregovara sa Šiptarima sa Kosova i Metohije? Da li su tačne izjave Hašima Tačija i njegovog savetnika Malićija da se sprema konačni, pravnoobavezujući sporazum o priznanju lažne države Kosovo, da su od nedelje ovo finalni i završni razgovori na tu temu i da će Kosovo nakon ovih razgovora postati član UN-a i član NATO-a?

Da li, dakle, Aleksandar Vučić sa tim mandatom, i ko mu je dao taj mandat, ide u Brisel da bi dalje spasavao svoju političku karijeru i ispunjavao obaveze koje je preuzeo kada su ga njegovi zapadni mentori doveli na vlast 2012. godine? Jer, poštovani građani Srbije, ne zaboravite, Aleksandar Vučić nikada ne bi došao na vlast da iza njega nisu stale zapadne strane ambasade i

podržale njegov dolazak na vlast zato što je on prihvatio čak ono što Boris Tadić nije želeo da prihvati, a to je da se odrekne Kosova i Metohije i da prizna lažnu državu Kosovo, što ovih dana doživljavamo finale i u narednim mesecima, zarad opstanka Vučića na vlasti, on će očitó biti spreman da potpiše sve što će mu biti potureno u Briselu.

I, da ne bude samo kritika, evo i predloga za ministra inostranih poslova, u formi pitanja, naravno, i predsednika države. Država Srbija treba da pozove rusku vojnu misiju koja bi došla na prostore Srbije i Kosova i Metohije i učestvovala u zaštiti srpskog stanovništva pred najavljenim progonima, posebno na severu Kosova i Metohije. Jedino rešenje da se zaštiti bezbednost građana Srbije na Kosovu i Metohiji jeste dolazak ruske vojne misije, koja bi bila, između ostalog, stacionirana i na Kopaoniku i koja bi omogućila sigurnost za građane Srbije koji žive na Kosovu i Metohiji.

Ja sam duboko uveren, pošto aktuelni predsednik Srbije, Aleksandar Vučić, ima odlične odnose sa Vladimirom Vladimirovičem Putinom, predsednikom Ruske Federacije, da bi Ruska Federacija automatski prihvatila dolazak ruske vojne misije u Srbiju, koja bi garantovala bezbednost građanima na Kosovu i Metohiji. I odmah da dam i završni predlog, čim se povuku KFOR i NATO sa Kosova i Metohije, tog trenutka da se povuče i ruska vojna misija koja bi ovim povodom trebalo da dođe.

I konačno, kada će Vlada ispuniti svoje obećanje o smanjenju akcize na gorivo u Srbiji? Evo, sedam dana je prošlo od tog obećanja, nema više protesta, a nema ni smanjenja akcize.

I kada će ministar Stefanović da nam objasni kolika je to količina eksploziva koja je dovoljna da se podmetne za nečije ubistvo a da ne ugroze životi ostalih građana u centru grada prilikom te eksplozije? Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Obradoviću.

Reč ima narodni poslanik Radoslav Milošević.

Izvolite.

RADOSLAV MILOŠEVIĆ: Hvala.

Dame i gospodo narodni poslanici, uvaženi građani Srbije, postavljam pitanje ministru policije Nebojši Stefanoviću.

Vidimo da je Beograd kao Čikago tridesetih i četrdesetih godina. Znamo da je Beograd drugi najnebezbedniji grad u Evropi, posle Kijeva. To su sve katastrofalni podaci i to su sve posledice bahate i loše odluke SNS-a da se bezbednošću u Srbiji bave ljudi poput Vulina, Bratislava Gašića i ostalih.

Ja zaista ne vidim ništa smešno i ne znam čemu se smeju poslanici SNS-a i postavljam pitanje ministru Stefanoviću – šta će uraditi povodom katastrofalnog podatka da je 81 osoba izgubila život u poslednjih pet godina u Srbiji, od kada je na vlasti SNS, u mafijaškim obračunima?

Da situacija bude još gora po bezbednost svih građana Srbije, samo šest rasvetljenih ubistava imamo od 81 ubistva u poslednjih pet i po godina, od kada je na vlasti SNS, i siguran sam da je to alarmantan podatak i da ništa nedužnim građanima Srbije nije smešno.

Šta će uraditi SNS i ministar Stefanović povodom ovih podataka, koji su jedni od najgorih podataka u Evropi, uz podatak da je Beograd drugi najnebezbedniji grad u Evropi. Jedini nebezbedniji grad od Beograda je, kao što sam rekao, Kijev.

Ono što je najbitnije vama to je da ste rasvetlili činjenicu o dve fotelje. Pronašli ste ko je 2000. godine ukrao dve fotelje i na to ste ponosni. Ja vam čestitam, jer je to izgleda vaš krajnji domet, na žalost ove zemlje. Ali postavljam pitanje – 81 mafijaško ubistvo se desilo u Srbiji u poslednjih pet godina, samo šest su policija, tj. ministar Stefanović i institucije ove zemlje rasvetlili. Kada će se rasvetliti ostala ubistva i šta će ministar policije uraditi povodom ove katastrofalne činjenice?

Drugo pitanje postavljam premijerki ove zemlje i ministru Nedimoviću. Postavljam pitanje ministru Nedimoviću da li će povećati subvencije poljoprivrednicima, jer stanje u poljoprivredi, kao i u privredi i ekonomiji i u sektoru bezbednosti je alarmantno i katastrofalno, zato što Srbijom upravljaju bahati i nestručni ljudi.

Subvencije za poljoprivredu su, dragi prijatelji, dragi ministre Nedimoviću, pošto njemu postavljam ovo pitanje, 2011. godine bile 14.000 dinara, sada su subvencije za poljoprivredu četiri hiljade dinara – 72% su smanjene subvencije za poljoprivredu, to je uradila SNS.

Cena maline 2011. godine je bila 235 dinara, dolaskom na vlast SNS-a danas je cena maline 80 dinara. Srpska napredna stranka je smanjila cenu maline za 66%. Pod uslovom da se malina otkupljuje, pošto se na mnogim mestima i ne otkupljuje.

Cena pšenice je 2011. godine bila 28 dinara, a sada je cena pšenice 17,70 dinara, što znači 37% je niža cena pšenice. Kukuruz je bio 24 dinara, a sada je 16,70 dinara, što znači da je 30% niža cena kukuruza, dok je cena nafte 73% veća, tačnije sa 95 dinara je nafta skočila na 165 dinara.

Poljoprivredni proizvodi su jeftiniji 30–70%, a subvencije su niže 72%. Kako poljoprivredni proizvođači da isteraju kraj sa ovim katastrofalnim cenama?

Još jednom moram da pitam sve ministre u Vladi Republike Srbije – kada će posetiti Smederevsku Palanku i pomoći ljudima u Goloboku, ljudima u Vlačkom Dolu, ljudima u Grčcu, koji su pretrpeli katastrofalne posledice od katastrofalnog nevremena pre sedam dana? Za sedam dana niko nije našao za shodno da obiđe meštane Smederevske Palanke od ministara i da im pomogne. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Marijan Rističević.

Izvolite.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, ja neću pretiti crnim pojasom treći dan, zato što se verovatno taj pojas oznojio. Ja imam crne čarape prvi dan. Dakle, prvo pitanje – da li je moguće izreći onakvu pretnju nekažnjeno u Narodnoj skupštini, zapretiti nekome crnim pojasom treći dan?

Idemo redom. Da li je tačno da je predsednik opštine Smederevska Palanka do pre neku godinu, gospodin Milojičić, zvani Hajnekena, popio pet tona maline za jedno veče? Da se odgovori na to pitanje zato što je popio četiri stotine sedamdeset i nešto hiljada dinara za to veče, a cena maline te godine, a ovde je slagao, bila je 90 dinara. Radi se o 2011. godini.

Dalje, da li je tačno da je 2011. godine cena pšenice bila 13,5 dinara, a 2012. godine, što je pitanje, posle promena, bila 26 dinara, ja ću priznati da je to bila sušna godina, da bi se kasnije ta cena ustabilila negde na 17, 18 i 19 dinara bez PDV-a i sa PDV-om?

Nadalje, da li je tačno da su subvencije 2006. godine bile negde 126 miliona evra ukupne, da su dve najveće subvencije kod njih 2011. godine bile 188 miliona evra, a da ova vlada isplaćuje subvencije za poljoprivredu, za sve vrste poljoprivredne proizvodnje, na nivou 280–309 miliona evra i da li je tačno da je isplatila dug bivše vlasti od 14,2 milijarde? To je što se tiče poljoprivrede.

Što se tiče Jeremića, pitam Vladu – da li je tačno da je bol, koji je naveo Aleksić, gospodina Jeremića vredeo sedam miliona petsto hiljada i nešto dolara i da li je tačno da je od te sume svojoj supruzi, urednici TV dnevnika, Nataši Jeremić, u „Siti banku“ uplatio 650 hiljada dolara? Dakle, pitanje je jasno i glasno.

Dalje, da li je tačno da je u vreme proglašenja kosovske nezavisnosti, koja je urađena u dogovoru između Jeremića, Tadića, američke ambasade itd., čuveni bibliotekar za 50.000 evra koje dobio od Kolubare, od rudnika, ćutao i ništa nije preduzeo? Radi se o Bošku Obradoviću, čuvenom portparolu čačanske biblioteke u vreme proglašenja lažne države Kosovo i Metohija? Da li je tačno da ništa nije preduzeo i da je dobio 50.000 evra od Kolubare da se ne bi bunio?

Takođe, po pitanju navijača, navijački patriotizam ne zna za granice ponekad, ali navijati i voleti svoju zemlju nije zabranjeno, bez obzira da li imate čarape prvi dan ili crni pojas treći dan. Dakle, da li je dozvoljeno zbog navijačke ljubavi prema svojoj državi, prema svojoj fudbalskoj reprezentaciji, prozivati članove porodice predsednika Republike ili bilo kog političara?

Dakle, država Srbija je posebno provocirana fudbalska reprezentacija. Ako se sećamo Morine i njegovog drona, koji je bio iznad stadiona u Beogradu, sa zastavom velike Albanije, ako pojedini članovi švajcarske reprezentacije nose obeležja lažne države KiM na kopačkama, da li je neki prekršaj ukoliko neki naš komentator uzme neku rusku kapu i time podseti metaforički na određenu bitku, koja nije bila fudbalska ali je to samo metafora? Da li je to nešto kažnjivo i da li je zabranjeno gajiti ljubav prema svojoj reprezentaciji uprkos provokacijama, čak i švajcarskih reprezentativaca i kad uzmemo onog Morinu koji je ovde istakao zastavu velike Albanije? Dakle, da li je ta ljubav dozvoljena ili nije i dokle će se trpeti kriminalizacija članova porodice predsednika Republike u ovom slučaju samo zato što navijaju za svoju reprezentaciju?

Na kraju želim da vas podsetim da sam postavio pitanje – da li je tačno da je u Sremu 90-ih godina ubijeno 25 Hrvata, kao što tvrdi DS, poslanička grupa, i proterano 35.000? Da li je to tačno? I da mi se dostavi spisak žrtava. I ako je tačno i ako nije, da mi Vlada jasno i glasno odgovori na to pitanje koje sam postavio dva puta. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, gospodine Rističeviću.

Reč ima narodni poslanik Aleksandar Šešelj.

Izvolite.

ALEKSANDAR ŠEŠELJ: Juče smo čuli jednu lepu vest, a to je da je Liberija povukla priznanje nezavisnosti Kosova. To je, čini mi se, ako se ne varam, četvrta država u poslednjem periodu, posle Gvineje Bisao, Surinama i Sao Tome i Prinsipa, da je povukla priznanje nezavisnosti Kosova. Mene zanima – kada će Ana Brnabić da povuče priznanje nezavisnosti Kosova?

Ana Brnabić je nemačkom dnevniku Velt izjavila kako je Kosovo bilo Srbija, i to je već nekoliko dana, tj. poslednja tri dana tema neprekidna u našoj javnosti i javnost je sa opravdanjem zabrinuta. Kako može predsednik Vlade da govori o delu teritorije Republike Srbije kao da je to nešto što je bilo u prošlosti a da u ovom trenutku ne pripada Srbiji? Ono što je još sumnja – šta je rezultat ovog unutrašnjeg dijaloga, i čime se rukovodi državno rukovodstvo na pregovorima u Briselu, budući da već dve godine traje tzv. unutrašnji dijalog, gde je Nacionalni konvent o EU pozvaniji i ima više legitimeteta da da svoje mišljenje o KiM nego što je to Srpska pravoslavna crkva?

Dakle, o KiM treba da se govori u Narodnoj skupštini. Narodna skupština je nosilac suverene vlasti u Republici Srbiji i jedino tu može da se napravi neki konsenzus, a ne u konventima, fondovima za humanitarno pravo i sa Ženama u crnom itd. Dakle ne izmišljeni dijalozi, nego Narodna skupština.

Isto što zabrinjava je izjava tzv. predsednika republike Kosovo, inače šiptarskog teroriste, zločinca i trgovca ljudskim organima, koji je rekao da je sledeći susret Aleksandra Vučića i njega u Briselu početak finalne faze

pregovora, koja treba da se završi potpisivanjem pravnoobavezujućeg sporazuma između Republike Srbije i tzv. republike Kosovo. Zašto javnost, ukoliko je to istina, te informacije dobija iz izjava šiptarskog teroriste Hašima Tačija a Skupština Republike Srbije o tome nije obaveštena?

Predsednik Republike Srbije predstavlja zemlju u inostranstvu, ali nije ovlašćen i nema legitimitet da bilo šta radi bez saglasnosti većine narodnih poslanika, ili kvalifikovane većine ukoliko tako Ustav propisuje, i mora da dođe u Narodnu skupštinu pa da čuje šta je stav Srbije o Kosovu, a ne da priča u dijalozima.

Isto što se pojavilo pre neki dan kao zabrinjavajuća informacija i sa tim u vezi bih postavio pitanje ministru unutrašnjih poslova Nebojši Stefanoviću, direktorima VBA i VOA, kao i direktoru BIA, a to je da u Srbiji operiše više od 60 tajnih službi, uglavnom iz zemalja Zapada, koje su, kao što i znamo, uvek subverzivno delovale protiv Republike Srbije i cilj im je uznemiravanje javnosti i širenje lažnih vesti. Dakle, šta radi bezbednosni aparat Republike Srbije po tom pitanju, kako se angažuje i kako zamišlja da taj problem reši?

I, prvo, da li je istina da ih ima više od 60? Ono što je zanimljivo jeste da je jedna Srbija, mala zemlja u Evropi, sa sedam miliona stanovnika, zanimljiva za više od 60 službi. Zašto to? Da li je cilj BIA možda prisluškivanje političkih protivnika a ne rešavanje pitanja koja su od interesa za bezbednost Republike Srbije i srpskih građana? Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Neđo Jovanović.

Izvolite.

NEĐO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući.

Moje pitanje podrazumeva istovremeno i zahtev za obaveštenje od strane Ministarstva finansija i odnosi se na restituciju. Ovo pitanje se postavlja zbog toga što deo stručne javnosti izražava određene dileme koje se moraju rešiti kako bi u praksi zakon o restituciji dao puni efekat.

Radi se o tome da postojeći zakon o restituciji definiše pravo fizičkog lica koje je ili bivši vlasnik oduzete imovine ili njegov zakonski naslednik da može u postupku restitucije povratiti tu imovinu. Podvlačim, samo zakonski naslednik. Šta ćemo sa onima koji nisu zakonski naslednici, koji su testamentalni naslednici? Po Zakonu o nasleđivanju testamentalni naslednici su izjednačeni sa zakonskim naslednicima, a očigledno je da po odredbama ovog zakona nemaju pravo da podnesu zahtev za vraćanje imovine u odnosu na bivšeg vlasnika.

Postavlja se pitanje od strane stručne javnosti – da li je to ustavno, da li se na taj način krši zabrana diskriminacije? Jer, ako je raniji vlasnik oduzete imovine ostavio testament i tim testamentom proglasio nekog ko nije zakonski naslednik, već sasvim treće lice, za testamentalnog naslednika, koji će

naslediti njegovu imovinu, ili je taj testament možda i proglašen ali nije realizovan pa je to lice koje je testamentalni naslednik u očekivanju da će nakon kompletnog postupka realizacije testamenta postati vlasnik, ono je sada obespravljeno zbog toga što nema ista prava kao zakonski naslednik bivšeg vlasnika.

Šta u slučaju da je testamentom raspolagano zbog toga što su se zakonski naslednici na bilo koji način ogrešili o pravnog prethodnika, oca, majku, bilo koga, jer se nisu dostojno ponašali prema svom pravnom prethodniku, možda su čak počinili i neku protivpravnu radnju, nedostojni su nasleđivanja i zbog toga se testamentalni naslednik pojavljuje kao naslednik koji pretenduje na tu imovinu, da li se i u tom slučaju krše jednaka prava zakonskog i testamentalnog naslednika?

Dalje, deo stručne javnosti, kojoj pripadam, ispoljava dilemu koja se opet vezuje za prava testamentalnih naslednika koji su čak i proglašeni testamentalnim naslednikom ali je u međuvremenu imovina već oduzeta i zbog toga nisu mogli da se upišu kao vlasnici te imovine. Da li se i prema njima, eventualno, čini neka vrsta diskriminacije?

Naravno da su ovo pitanja koja se vezuju za zakonsku regulativu i pravilno tumačenje zakona. Mi u poslaničkoj grupi SPS u tom pravcu imamo razmišljanje koje može da ide u dva pravca. Jedan pravac razmišljanja je donošenje autentičnog tumačenja zakonske norme iz zakona u restituciji. Drugo pitanje je, eventualno, potreba da se zakon u ovom smislu dopuni ili izmeni, što takođe ima smisla.

U svakom slučaju, zakonodavac smo mi i možda bi u tom pravcu trebalo i razmisliti da se ovo pitanje zaista reši na adekvatan način, ali bih zamolio Ministarstvo finansija da u tom smislu da i odgovarajući odgovor.

Naravno da treba pohvaliti, u svakom slučaju, Agenciju za restituciju, koja je dala ogroman doprinos kada je u pitanju rešavanje delikatnih restitucija. Tako je uspešno vraćena imovina kraljevskoj dinastiji Karađorđević, imovina u Novom Sadu, Vojvodini itd., itd. Agencija za restituciju tu uvažava svaku podršku i mi izražavamo zadovoljstvo zbog jednog takvog uspešnog rada, ali želimo da i kroz ovo pitanje doprinesemo da taj rad bude još efikasniji.

Na kraju bih, uz ovo pitanje, zamolio, imajući u vidu da sam pre, otprilike, ne znam tačno, nedavno, postavio poslaničko pitanje i Ministarstvu zdravlja na koje nisam dobio odgovor, vezano za transfuziju, da mi se odgovori. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Aleksandar Marković.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARKOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Neću se obazirati na ova naručena pitanja koja smo jutros mogli da čujemo, naručena od strane Dragana Đilasa i Vuka Jeremića; ne znam samo koliko ga je koštalo tako nešto.

Dame i gospodo narodni poslanici, na današnji dan pre 26 godina, dakle 21. juna 1992. godine, dogodio se veliki zločin, zločin na Miljevačkom platou. U pitanju je agresija Hrvatske na Miljevački plato, u okolini Drniša, u tadašnjoj Republici Srpskoj Krajini, na teritorijama koje su u to vreme bile pod zaštitom UN, kako je to propisano Rezolucijom 743 Saveta bezbednosti.

Imajući u vidu da gotovo niko nije odgovarao za ovaj zločin, moje pitanje je upućeno Ministarstvu spoljnih poslova – da li su dosada preduzete sve raspoložive mere prilikom bilateralnih susreta sa hrvatskim zvaničnicima a u cilju pronalaženja i procesuiranja svih odgovornih za taj zločin, u kom je život izgubilo 40 srpskih milicionera i teritorijalaca, od kojih je većina masakrirana nakon zarobljavanja?

Taj mučki napad se desio 21. juna 1992. godine, u zoru, uprkos primirju koje je potpisano nekoliko dana ranije kako bi se održao Međunarodni dečiji festival u Šibeniku.

Ono što je posebno problematično to je što je u pitanju prva agresija Hrvatske nakon povlačenja JNA iz Hrvatske i nakon što su na toj teritoriji raspoređene međunarodne snage Unprofora, tzv. „plavi šlemovi“, koji su imali zadatak da demilitarizuju tu zonu i uspostave mir.

Da podsetimo, februara 1992. godine prihvaćen je tzv. Vensov plan, tj. Sporazum o planu mirovnih operacija, kojim je predviđena demilitarizacija zona zahvaćenih ratom. Dvadeset i prvog februara 1992. godine usvojena je Rezolucija Saveta bezbednosti 743, kojom je uspostavljena misija Unprofora.

Dalje, 8. juna 1992. godine usvojena je Rezolucija Saveta bezbednosti 758, kojom se dodatno pojačava snaga i mandat Unprofora. Uprkos svemu tome, kao i potpisanom primirju nekoliko dana pre toga, hrvatske snage su napale to područje, a epilog je 40 svirepo ubijenih Srba koji su nakon ubistva masakrirani i zatim bačeni u krašku jamu u blizini sela Drinovci, koju su zatim napunili smećem.

Tek dva meseca nakon ovog zločina Hrvatska je dozvolila međunarodnoj ekspertskoj komisiji da izvrši ekshumaciju i identifikaciju žrtava. Taj proces je trajao mesecima, a uprkos svemu, 12 leševa je ostalo neidentifikovano.

Savet bezbednosti je 30. juna iste godine izglasao Rezoluciju 762, kojom se traži od Hrvatske povlačenje na položaje pre 21. juna te godine, ali Hrvatska to, naravno, nikada nije ispoštovala.

Posebno teško i bolno pada saznanje da je ovaj zločin sniman kamerom, postojala je video-kaseta koja se potom iznajmljivala kao svojevrsni horor film u zemljama Zapadne Evrope, kao i to da je hrvatska radio-stanica

„Split“ u maniru krajnjeg cinizma emitovala imena poginulih Srba uz zvuke srpske nacionalne himne i najgore moguće uvrede.

Nakon ovog zločina usledile su nove agresije na Republiku Srpsku Krajinu i novi zločini. Dakle, 22. januara 1993. godine na Ravne Kotare je bio napad, tzv. operacija „Maslenica“ u kojoj je ubijeno 348 vojnika i civila, naravno Srba, a od posledica agresije umrlo je još 165 civila, dakle ukupno 513 Srba. Ukupno je proglašeno sa te teritorije 10.000 Srba, a sela Smoković, Kašić i Islam Grčki su potpuno uništena i spaljena.

Devetog septembra 1993. godine napad na Medački džep u Lici, gde je ubijeno 88 Srba, civila i vojnika i policajaca, a kompletno su razorena sela Medak, Čitluk, Počitelj i Divoselo. Među civilima je 26 osoba starijih od 60 godina, od čega 17 žena. Citiraću izjavu generala Žaka Kota od 19. septembra 1993. godine: „Nisam našao znakove života ni ljudi ni životinja u nekoliko sela kroz koja smo prošli. Razaranje je bilo potpuno, sistematsko i namerno“. Onda su usledile 1. maja „Bljesak“, posle „Oluja“, što već znamo iz istorije.

Samo još jednu rečenicu. Ako Hrvatska pledira da bude demokratska država koja poštuje ljudska prava, mora se suočiti sa prošlošću i priznati svoje zločine i naći odgovorne i procesuirati ih. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Markoviću.

Pošto se više niko od predsednika, odnosno ovlašćenih predstavnika poslaničkih grupa ne javlja za reč, nastavljamo sa radom.

Obaveštavam vas da je sprečena da sednici prisustvuje sledeća narodna poslanica: Stefana Miladinović.

Saglasno članu 86. stav 2. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da je ova sednica sazvana u roku kraćem od roka utvrđenog u članu 86. stav 1. Poslovnika Narodne skupštine zbog potrebe da Narodna skupština što pre razmotri predloge akata iz dnevnog reda utvrđenog u zahtevu narodnih poslanika.

Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, uz saziv sednice Osmog vanrednog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu, koja je sazvana na zahtev 154 narodna poslanika, saglasno članu 106. stav 3. Ustava Republike Srbije, članu 48. stav 3. Zakona o Narodnoj skupštini, članu 249. Poslovnika Narodne skupštine, dostavljen vam je i zahtev za održavanje vanrednog zasedanja Narodne skupštine sa određenim dnevnim redom sadržanim u tom zahtevu.

Kao što ste mogli da vidite, za sednicu Osmog vanrednog zasedanja Narodne skupštine u Jedanaestom sazivu određen je sledeći

D n e v n i r e d:

1. Predlog zakona o ratnim memorijalima, koji je podnela Vlada;
2. Predlog zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima, koji je podnela Vlada;
3. Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o zapošljavanju stranaca, koji je podnela Vlada;
4. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o uslovima za upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i njihovoj zaštiti, koji je podnela Vlada;
5. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom, koji je podnela Vlada;
6. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca, koji je podnela Vlada;
7. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i članova njihovih porodica, koji je podnela Vlada;
8. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o mirnom rešavanju radnih sporova, koji je podnela Vlada;
9. Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Republike Srbije i Ruske Federacije o socijalnoj sigurnosti, koji je podnela Vlada;
10. Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Slovenije o zapošljavanju državljana Republike Srbije u Republici Sloveniji, koji je podnela Vlada;
11. Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Republike Srbije i Republike Grčke o socijalnom osiguranju, koji je podnela Vlada;
12. Predlog zakona o potvrđivanju Memoranduma o razumevanju između Vlade Republike Srbije i Vlade Australije o zapošljavanju članova porodice diplomatskog i konzularnog osoblja, koji je podnela Vlada;
13. Predlog odluke o izmenama Odluke o razrešenju i imenovanju članova i zamenika članova Republičke izborne komisije, koji je podnela Poslanička grupa Srpska napredna stranka.

Narodni poslanik dr Vladimir Orlić, na osnovu člana 92. stav 2, člana 157. stav 2, člana 170. i čl. 192. i 193. Poslovnika Narodne skupštine, predložio je da se obavi zajednički načelni i jedinstveni pretres o: Predlogu zakona o ratnim memorijalima, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o izmeni i dopuni Zakona o zapošljavanju stranaca, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o uslovima za upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i njihovoj zaštiti, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o izmenama i

dopunama Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i članova njihovih porodica, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o mirnom rešavanju radnih sporova, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma između Republike Srbije i Ruske Federacije o socijalnoj sigurnosti, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Slovenije o zapošljavanju državljana Republike Srbije u Republici Sloveniji, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o potvrđivanju Sporazuma između Republike Srbije i Republike Grčke o socijalnom osiguranju, koji je podnela Vlada; Predlogu zakona o potvrđivanju Memoranduma o razumevanju između Vlade Republike Srbije i Vlade Australije o zapošljavanju članova porodice diplomatskog i konzularnog osoblja, koji je podnela Vlada; Predlogu odluke o izmenama Odluke o razrešenju i imenovanju članova i zamenika članova Republičke izborne komisije, koji je podnela Poslanička grupa Srpska napredna stranka.

Da li narodni poslanik dr Vladimir Orlić želi reč? (Ne.)

Zahvaljujem.

Stavljam na glasanje ovaj predlog.

Molim narodne poslanike da pritisnu odgovarajući taster na poslaničkoj jedinici.

Zaključujem glasanje i saopštavam: za – 130, protiv – četiri, uzdržan – jedan, nije glasalo – 18 narodnih poslanika, od ukupno prisutna 153 narodna poslanika.

Konstatujem da je Narodna skupština prihvatila ovaj predlog.

Prelazimo na rad po dnevnom redu.

Prelazimo na tačke 1–13 dnevnog reda (zajednički načelni i jedinstveni pretres):

- PREDLOG ZAKONA O RATNIM MEMORIJALIMA,
- PREDLOG ZAKONA O POJEDNOSTAVLJENOM RADNOM ANGAŽOVANJU NA SEZONSKIM POSLOVIMA U ODREĐENIM DELATNOSTIMA,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENI I DOPUNI ZAKONA O ZAPOSŁJAVANJU STRANACA,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O USLOVIMA ZA UPUĆIVANJE ZAPOSLENIH NA PRIVREMENI RAD U INOSTRANSTVO I NJIHOVOJ ZAŠTITI,
- PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FINANSIJSKOJ PODRŠCI PORODICI SA DECOM,

– PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA BORACA, VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA,

– PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRAVIMA BORACA, VOJNIH INVALIDA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA,

– PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIRNOM REŠAVANJU RADNIH SPOROVA,

– PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU REPUBLIKE SRBIJE I RUSKE FEDERACIJE O SOCIJALNOJ SIGURNOSTI,

– PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE SRBIJE I VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE O ZAPOSŁJAVANJU DRŽAVLJANA REPUBLIKE SRBIJE U REPUBLICI SLOVENIJI,

– PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU REPUBLIKE SRBIJE I REPUBLIKE GRČKE O SOCIJALNOM OSIGURANJU,

– PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MEMORANDUMA O RAZUMEVANJU IZMEĐU VLADE REPUBLIKE SRBIJE I VLADE AUSTRALIJE O ZAPOSŁJAVANJU ČLANOVA PORODICE DIPLOMATSKOG I KONZULARNOG OSOBLJA,

– PREDLOG ODLUKE O IZMENAMA ODLUKE O RAZREŠENJU I IMENOVANJU ČLANOVA I ZAMENIKA ČLANOVA REPUBLIČKE IZBORNE KOMISIJE.

Povreda Poslovnika, narodni poslanik Boško Obradović.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Gospodine predsedavajući, nije u pitanju povreda Poslovnika nego mogućnost koju mi daje Poslovnik u članu 97. da kao predsednik poslaničke grupe pre otvaranja pretresa imam pravo da predložim duže vreme pretresa za poslaničke grupe od vremena utvrđenog u stavu 1. ovog člana 97, gde je predviđeno pet časova.

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Obradoviću, omogućiću vam da govorite, ali nije još došao trenutak kada možete da se javite po tom članu. Svakako ću vam omogućiti da govorite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: U redu je.

PREDSEDAVAJUĆI: Saglasno članu 90. stav 1. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da su pozvani da sednici prisustvuju Ivica Dačić, prvi potpredsednik Vlade i ministar spoljnih poslova, Zoran Đorđević, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, prof. dr Slavica Đukić Dejanović, ministar bez portfelja, Negovan Stanković, Nenad Nerić i

Srbislav Cvejić, državni sekretari u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Bojana Stanić i Zoran Milošević, v.d. pomoćnika ministra za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Milica Đurić, načelnik Odeljenja za normativne i poslove negovanja tradicija oslobodilačkih ratova Srbije, Snežana Bogdanović, načelnik Odeljenja u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ljubiša Veličković, načelnik Odeljenja za upravno-nadzorne poslove iz oblasti boračko invalidske zaštite, Slavoljub Carić, načelnik Odeljenja za međunarodnopravne poslove u Ministarstvu spoljnih poslova, Jasmina Pekmezović, prvi savetnik u Ministarstvu spoljnih poslova, Sanja Gavranić, rukovodilac Grupe u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Milena Antić Janić, viši savetnik u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, i Ljiljana Vasiljević, samostalni savetnik u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja.

Kolega Obradoviću, izvolite, prijavite se.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Došao je, dakle, taj pravi trenutak za mene, drago mi je. Naime, član 97. jasno kaže da predsednik odnosno predstavnik poslaničke grupe pre otvaranja pretresa, a sada je taj trenutak, ima pravo da predloži duže vreme pretresa za poslaničke grupe od vremena utvrđenog u stavu 1. ovog člana, a to je pet časova. O tom predlogu Narodna skupština odlučuje većinom glasova narodnih poslanika, što znači da ćete vi kao vladajuća većina, naravno, imati konačnu reč da li ćete prihvatiti ovaj predlog, ali mislim da je predlog veoma konstruktivan.

O čemu se, zapravo, radi? Radi se o tome da se, kao što je to često slučaj ili praktično uvek slučaj na sednicama Narodne skupštine, u jedinstven pretres stavljaju potpuno različiti zakoni, iz domena potpuno različitih nadležnosti ministarstva, tako da ovde imamo niz zakona koji se tiču određenih elemenata radnog prava, rada i zapošljavanja u državi Srbiji, a onda sa druge strane ulazimo u veoma složenu i ozbiljnu tematiku finansijske podrške porodicama sa decom, da bismo se na kraju bavili temama ratnih vojnih veterana, ratnih memorijala i tome sličnih, veoma važnih i ozbiljnih tema.

Dakle, te teme nemaju veze jedne sa drugima, te teme treba da budu posebne tačke dnevnog reda i te teme zaslužuju mnogo veću pažnju javnosti i mnogo više vremena za konstruktivnu i kvalitetnu polemiku i razgovor narodnih poslanika. S obzirom da je to nama onemogućeno spajanjem svih ovih tačaka, a radi se o 13 predloženih tačaka dnevnog reda u jedan jedinstveni pretres, a to znači da umesto da imamo 13 puta vreme da govorimo imamo jednom vreme da govorimo o svih 13 tačaka dnevnog reda, što znači da smo uskraćeni u vremenu da govorimo kvalitetno o predlozima zakona kojih,

ponavljam, ima kvalitetnih, ima predloga sa kojima se mi slažemo, ima predloga o kojima bismo polemisali, izneli određene kritike.

Ne vidim zašto vladajuća većina ovo ne bi prihvatila kao jedan konstruktivan predlog.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Stavljam na glasanje ovaj predlog.

Zaključujem glasanje i saopštavam: za – sedam, protiv – niko, uzdržanih – nema, nije glasalo – 138 narodnih poslanika, od ukupno prisutnih 145 narodnih poslanika.

Konstatujem da Narodna skupština nije prihvatila ovaj predlog.

Molim poslaničke grupe, ukoliko to već nisu učinile, da odmah podnesu prijave za reč sa redosledom narodnih poslanika (član 96. stav 4. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srbije).

Saglasno članu 157. stav 2, članu 170. stav 1. i članu 192. stav 3. Poslovnika Narodne skupštine, otvaram zajednički načelni i jedinstveni pretres.

Da li predstavnici predlagača žele reč? (Da.)

Reč ima ministar Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani narodni poslanici, pred vama je čitav niz zakona i probaću da jedan po jedan obrazložim.

Prvi je zakon o ratnim memorijalima. Nacrt zakona o ratnim memorijalima predstavlja kodifikaciju sada važećih propisa, čiji je cilj efikasnije delovanje državne uprave u postupku zaštite, redovnog i investicionog održavanja, finansiranja, održavanja i uređenja ratnih memorijala, uspostavljanja i vođenja evidencije, uklanjanja i izgradnje ili postavljanja novih ratnih memorijala.

Propisi koji regulišu ovu oblast doneti su pre 40 godina. U tom vremenskom razdoblju nastupile su mnogobrojne promene. Prestale su da postoje tri države, teritorija države je promenjena. Institucije koje su tada postojale više ne postoje i ekonomski uslovi su drugačiji, kao i način upravljanja sredstvima i planiranje sredstava.

Dosadašnja praksa je ukazala na potrebu da se donese novi zakon kojim bi se pre svega nedvosmisleno definisale nadležnosti, prevaziđena i zastarela rešenja zamenila novim i ova oblast uredila u skladu sa ustanovljenim načelima modernog građanskog društva, uz poštovanje ljudskih prava.

Novim zakonskim rešenjem preciziraju se dužnosti jedinica lokalnih samouprava vezanih za redovno održavanje ratnih memorijala na njihovoj teritoriji, odnosno jasno se definišu nadležnosti Republike Srbije u pogledu investicionog održavanja ratnih memorijala i jedinica lokalnih samouprava u

pogledu finansiranja redovnog održavanja tih ratnih memorijala u zemlji, što dosada nije bio slučaj, kao i način prevazilaženja problema kada jedinica lokalne samouprave nije u mogućnosti da obezbedi finansiranje redovnog održavanja ratnih memorijala. U cilju sprečavanja propadanja i oštećenja ratnih memorijala u Republici Srbiji koji su od značaja za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije predloženo je navedeno rešenje.

Uređuju se pitanja zaštite srpskih ratnih memorijala u inostranstvu. Propisuje se nadležnost u oblasti zaštite ratnih memorijala pripadnika stranih oružanih snaga na teritoriji Republike Srbije. Novina je što se definiše nadležnost stranih država u zaštiti svojih ratnih memorijala na teritoriji Republike Srbije, osim ako se međunarodnim sporazumom drugačije ne uredi ta nadležnost. To omogućava efikasnu i kvalitetnu kontrolu utroška sredstava koje Republika Srbija obezbeđuje u budžetu za ove namene.

U Republici Srbiji ne postoji propis kojim se reguliše nadležnost za donošenje odluka o podizanju novih ratnih memorijala, kao i način i postupak izgradnje novih memorijala. Najveća novina u odnosu na postojeći pravni režim je nadležnost ministarstva zaduženog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije za davanje saglasnosti za podizanje novog ratnog memorijala.

Predviđeno je da rešenje o uređenju i uklanjanju ratnog memorijala donosi ministar, po prethodno pribavljenom mišljenju Saveta i nadležne ustanove za zaštitu spomenika kulture. Predlog za izgradnju ratnog memorijala, između ostalog, potrebno je da sadrži i predlog načina održavanja ratnog memorijala.

Takođe je veoma važno definisanje elemenata kada nije dozvoljeno podizanje novog ratnog memorijala. Državnim organima, organima teritorijalne autonomije, jedinicama lokalne samouprave, pravnim i fizičkim licima nije dozvoljena izgradnja ili postavljanje ratnog memorijala ako svojom sadržinom ne odgovara istorijskim ili stvarnim činjenicama, ako vređa opšte i državne interese, nacionalna i verska osećanja ili javni moral, ako je posvećen događaju koji nije u skladu sa tekovinama oslobodilačkih ratova Srbije ili simbolizuje gubitak suvereniteta, teritorijalnog integriteta, celokupnosti i nezavisnosti ili slobode Republike Srbije, licu koje je zastupalo fašističke, nacističke, šovinističke, separatističke ideje i ideologije ili koje je bilo saradnik agresora, okupatora, njihovih saveznika ili pomagača.

Ovakav uređen sistem će doneti ujednačenu primenu koja doprinosi unapređenju poštovanja ljudskih prava, nacionalnih i verskih osećanja i tradicije.

Multisektorski pristup je veoma značajan radi sveobuhvatnog sagledavanja potreba, davanja mišljenja i inicijativa za unapređenje zaštite ratnih memorijala.

Zakon predviđa obrazovanje Saveta za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije radi davanja mišljenja povodom predloga za uređenje ratnih memorijala i uklanjanja ratnih memorijala. Savet će činiti članovi iz reda profesora istorije na predlog Filozofskog fakulteta univerziteta u Beogradu, Nišu, Prištini i Novom Sadu, iz reda istaknutih ličnosti u oblasti nauke i umetnosti na predlog Srpske akademije nauka i umetnosti, iz reda organa državne uprave (ministarstva nadležnog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije, ministarstva nadležnog za spoljne poslove, ministarstva nadležnog za poslove odbrane) i Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture.

Uređeni ratni memorijali kao važan segment kulturne baštine Republike Srbije postaće i deo kvalitetne i atraktivne turističke ponude. Redovno planiranje će uticati na smanjenje troškova, a redovne aktivnosti će se obavljati efikasno i kvalitetno.

U postojećem stanju, na kvalitet sprovođenja aktivnosti i nedovoljno racionalno trošenje sredstava utiče i to što nisu uspostavljene odgovarajuće evidencije. Ovim zakonom jasno se definišu nadležnosti, ustanovljavaju se procedure i evidencije. Propisuje se obaveza vođenja evidencije o svim ratnim memorijalima u Republici Srbiji, srpskim ratnim memorijalima u inostranstvu kao i o ratnim memorijalima pripadnika stranih oružanih snaga u Republici Srbiji i određuju organi nadležni za vođenje evidencije, kao i centralna evidencija koju vodi ministarstvo nadležno za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije.

Takođe, propisuje se evidencija o poginulim licima koja su izgubila život usled ratnih događaja počev od Prvog balkanskog rata, koja dosada nije ustanovljena u našoj državi, odnosno dosada nije bilo zakonskog osnova za vođenje takve evidencije na jednom mestu. Ova novina podrazumeva saradnju svih organa koji su u posedu bilo kakvih parcijalnih evidencija. Vođenje ovih evidencija će omogućiti da se dođe do podataka koji su neophodni radi naučnoistraživačkog rada, kao i sagledavanja potreba, donošenje planova i mera.

Nadležno ministarstvo nema mehanizme kojima bi obavezalo lokalne samouprave da izvršavaju svoje obaveze. Novim zakonom uvode se kaznene odredbe za nepoštovanje zakona. Ova novina u oblasti zaštite ratnih memorijala je neophodna radi racionalnijeg trošenja budžetskih sredstava.

Ciljevi koji se postižu donošenjem zakona o ratnim memorijalima su jasno definisanje nadležnosti, jačanje odgovornosti, racionalnosti i efikasnosti jedinica lokalne samouprave i ostalih institucija, kao i pojedinaca. Zakonom se stvaraju neophodni uslovi za zaštitu našeg kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode.

Uređenjem, održavanjem i izgradnjom ratnih memorijala neguje se tradicija za buduća pokolenja, jer pored jezika, pisma, istorije, običaja i verovanja, i nepokretna kulturna baština predstavlja jedan od identifikacionih kodova svake nacije. Pozitivan efekat se može meriti i nematerijalnim vrednostima, kao što je briga države i dostojanstveno sećanje na sve poginule kroz zaštitu ratnih memorijala.

Zakon o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, u Srbiji je u 2016. godini ukupno bilo 2,7 miliona zaposlenih lica, od kojih je 22% bilo u neformalnom angažovanju. Od tog broja gotovo polovina zaposlenih dolazi iz sektora poljoprivrede. Jedan od ključnih razloga neformalnog rada u poljoprivredi jeste i sezonski karakter poslova koji su karakteristični za poljoprivredu, kao i komplikovana procedura prijave i odjave sezonskih radnika.

Tome u prilog govori činjenica da je procenjeni obuhvat sive ekonomije samo među registrovanim privrednim subjektima u poljoprivredi čak 20,8%. Poljoprivreda ima najveći procenat privrednih subjekata sa neformalno angažovanim licima (18,5%), dok je procenat PDV obveznika koji plaćanja obavljaju gotovinski znatno niži od proseka, iznosi 8,2%.

Veliko učešće privrednih subjekata u poljoprivredi koji posluju u svojoj zoni, što su uglavnom preduzeća sa malim brojem zaposlenih, onemogućava preduzeća da dobijaju finansijsku podršku, bilo od države bilo putem podizanja kredita za tekuće poslovanje i/ili unapređenje proizvodnje. Posledica toga je gubitak mogućnosti za dalji razvoj i podizanje životnog standarda budući da ih takvo poslovanje vezuje za sitne posede i mali obim proizvodnje.

U poljoprivredi je, takođe, najveći procenat privrednih subjekata koji angažuje radnike bez ugovora, ili sa ugovorom ali bez prijavljivanja na celokupnu zaradu (16,3% i 14% respektivno). Poljoprivreda, takođe, ima najveći procenat privrednih subjekata koji istovremeno imaju oba oblika neformalno angažovanih (11,7%)

Predlogom zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima usmerava se na rešavanje problema neformalno angažovanih sezonskih radnika u poljoprivredi. Problem sa angažovanjem sezone radne snage u poljoprivredi naročito je izražen u letnjim mesecima, kada su potrebni radnici za poljske radove i berbu voća i povrća. Pored pronalaženja radnika, poslodavci se suočavaju i sa velikim brojem birokratskih procedura koje prate prijavu i odjavu radnika koji se angažuju na svega nekoliko dana, najčešće po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima.

U sektoru poljoprivrede je prema Popisu poljoprivrede iz 2012. godine bilo 1.442.628 zaposlenih lica. Međutim, popis ne daje precizan broj sezonski angažovanih radnika, već ih izražava kroz kategoriju „godišnjih radnih jedinica“. Korišćenjem proporcije postavljene na osnovu dostupnih podataka procenjuje se da se broj sezonsko angažovanih radnika i radne snage pod ugovorom kreće od 65.691 lica do 76.863 lica.

Sezonski radnici u poljoprivredi mogu biti angažovani ili na nekom od poljoprivrednih gazdinstava ili od strane preduzeća čija je primarna delatnost poljoprivreda. U Srbiji su u 2012. godini bila 631.552 poljoprivredna gazdinstva, od kojih su gotovo sva porodična poljoprivredna gazdinstva (99%), formu gazdinstva pravnih lica i preduzetnika ima 3.158, dok je 346.155 gazdinstava upisano u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Kada je reč o broju privrednih društava i preduzetnika koji se bave poljoprivredom, u bazi Agencije za privredne registre registrovano je i aktivno ukupno 7.298 preduzeća sa pretežnom poljoprivrednom delatnošću.

Za svoj rad poljoprivrednici su u 2016. godini u proseku mesečno zarađivali 54.238 dinara, odnosno 312 dinara po satu. Međutim, sezonski angažovani radnici u poljoprivredi često novac dobijaju po završetku radnog dana na ruke, i taj iznos varira od 1.000 do 3.000 dinara, u zavisnosti od vrste poljoprivredne delatnosti i dela Srbije u kojem rade. Stoga je za potrebe ovog rada korišćena pretpostavka da su sezonci prijavljeni na minimalnu zaradu, koja je u 2016. godini iznosila 21.054 dinara, odnosno zarađivali su 121 dinar po satu (968 dinara dnevno).

Trenutno, sezonski radnici se formalno mogu angažovati putem ugovora o privremenim i povremenim poslovima, što je regulisano čl. 197. i 198. Zakona o radu. Prema podacima Poreske uprave, u 2017. godini je svega 3.585 sezonskih radnika u poljoprivredi bilo angažovano po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima, odnosno 95% sezonskih radnika je angažovano u sivoj zoni, što nam ukazuje da se ovaj institut predviđen Zakonom o radu ne koristi u punom kapacitetu.

Imajući u vidu navedeno, veliki problem u poljoprivredi, a posebno među sezonskim radnicima, jeste angažovanje sezonskih radnika u neformalnoj zoni. Trenutni zakonski okvir, odnosno angažovanje putem ugovora o privremenim i povremenim poslovima na osnovu Zakona o radu ne može pratiti dinamiku sezonskih poslova u poljoprivredi, koji podrazumevaju promene na dnevnoj bazi usled vremenskih uslova, raspoloživosti radne snage i sl.

Takođe, potrebno je uvesti novi model angažovanja koji bi fizičkim licima koja se bave poljoprivredom omogućilo relativno jednostavnu prijavu i odjavu sezonskih radnika prateći specifičnost ove vrste posla. Donošenjem ovog zakona znatno će se smanjiti vreme potrebno za prijavu odnosno odjavu

sezonskog radnika, odnosno biće uveden fleksibilan način angažovanja radnika primenom elektronske platforme i bez odlaska na šalter.

Takođe, Predlogom zakona predviđa se umanjeње stope poreza u odnosu na postojeće modele radnog angažovanja, što će dovesti do smanjenja troškova po sezonskom radniku po osnovu poreza i doprinosa a što će motivisati poslodavce da prijave svoje sezoneke radnike.

Uvođenje zakonskog okvira za uspostavljanje sistema pojednostavljenog zapošljavanja sezonskih radnika predviđeno je kao jedna od mera akcionog plana Vlade za sprovođenje nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije.

Prema Predlogu zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima zakonski će se urediti sistem pojednostavljenog zapošljavanja, koji će poslodavca osloboditi nepotrebne i obimne administracije vezane za postupak prijave i odjave sezonskih radnika a sezoncima će se omogućiti da ostvare prava po osnovu rada. Korist države usled uvođenja novog sistema bio bi smanjenje neformalne nezaposlenosti i sive ekonomije i time povećanje naplate poreza i doprinosa. Dodatno, na ovaj način se obezbeđuju poslovi i prava po osnovu rada za teško upošljive i trajno nezaposlene kategorije, čime se smanjuju socijalne tenzije.

Siva ekonomija i neformalno zapošljavanje predstavljaju jedan od vodećih izazova sa kojima se Republika Srbija suočava. Neregistrovane aktivnosti u značajnoj meri nanose štetu svim zainteresovanim akterima – poslodavcima, zaposlenima, kao i samoj državi. Sa jedne strane, neprijavljeni radnici su uskraćeni za osnovna prava, između ostalog prava iz penzionog i zdravstvenog osiguranja, dok sa druge strane država ne uspeva da naplati poreze i doprinose.

Takođe, kompanije koje posluju legalno imaju znatno veće troškove poslovanja, posebno radne snage, u odnosu na svoje konkurente iz sive zone. Stoga sve zainteresovane snage moraju imati zajednički cilj i zadatak, a to je da se bore protiv sive ekonomije.

Poseban problem predstavlja neformalno zapošljavanje u sektoru poljoprivrede. Usred sezoneke prirode poslova u ovoj oblasti, zbog komplikovane procedure prijave i odjave radnika većina sezonskih radnika u poljoprivredi je još u sivoj zoni.

Bolji položaj radnika treba da obezbedi zakon o pojednostavljenom zapošljavanju sezonskih radnika, koji između ostalog predviđa i uvođenje pojednostavljenog načina prijavljivanja sezonskih radnika u poljoprivredi putem elektronske platforme.

Za sprovođenje ovog zakona nisu potreba finansijska sredstva iz budžeta Republike Srbije. Za nabavku softvera koji će biti korišćen za elektronsku prijavu preko portala Poreske uprave, kao i za dodatne obuke za

korišćenje portala na centralnom i lokalnom nivou, finansijska sredstva su obezbeđena preko projekta „Povećanje prilika za zapošljavanje sezonskih radnika“, koje sprovode NALED i GIZ, a koji se finansira od strane Nemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj. Obuke će naročito biti organizovane za zaposlene u servisnim centrima na lokalnom nivou, koji će pružiti potpunu podršku poslodavcima za prijavu i odjavu radnika preko e-portala.

Zakon o izmeni i dopuni Zakona o zapošljavanju stranaca. Osnovni razlog za donošenje ovog zakona jeste preciziranje odredbi ovog zakona kojim se vrši pojednostavljenje postupka izdavanja radne dozvole za zapošljavanje, a u cilju daljeg razvijanja povoljnijeg poslovnog okruženja i privlačenja stranih investicija.

Jedan od razloga za donošenje ovog zakona je potreba za skraćivanjem roka za sprovođenje testa tržišta rada, odnosno za izdavanje radne dozvole za zapošljavanje. Naime, test tržišta rada podrazumeva da poslodavac pre podnošenja zahteva u određenom roku nije pronašao državljane Republike Srbije, niti lica koja imaju slobodan pristup tržištu rada, odnosno stranaca sa ličnom radnom dozvolom, odgovarajućih kvalifikacija sa evidencije organizacije nadležne za poslove zapošljavanja.

Zakon o zapošljavanju stranaca poznaje sedam vrsta radnih dozvola, i to: ličnu radnu dozvolu, radnu dozvolu za zapošljavanje, radnu dozvolu za kretanje u okviru privrednog društva, radnu dozvolu za upućivanje, radnu dozvolu za nezavisne profesionalce, radnu dozvolu za samozapošljavanje i radnu dozvolu za stručno osposobljavanje i usavršavanje.

Analiza podataka o izdatim dozvolama za rad, posmatrano od početka primene zakona, odnosno od 4. decembra 2014. godine do 31. decembra 2017. godine, pokazuje da je ukupno izdatih dozvola za rad 21.397. Najveći broj su upravo radne dozvole za zapošljavanje (3.398).

U 2013. godini Nacionalna služba za zapošljavanje izdala je 2.784 radne dozvole stranim državljanima sa odobrenim privremenim boravkom u Republici Srbiji, najviše državljanima Ruske Federacije, Grčke, Makedonije i Kine. U periodu od 1. januara do 31. avgusta 2014. godine izdato je ukupno 1.905 radnih dozvola stranim državljanima.

S druge strane, u 2015. godini, dakle godinu dana nakon početka primene zakona, Nacionalna služba za zapošljavanje izdala je ukupno 6.362, u koji broj ukupno ulaze i nove i produžene, od kojih 2.873 čine radne dozvole za zapošljavanje, što predstavlja 45,16% od ukupno izdatih dozvola za rad. Ovaj trend izdavanja najvećeg broja ove vrste radne dozvole nastavlja se i u 2016. i 2017. godini. Tako u 2017. godini 44,26% od ukupno izdatih dozvola za rad čine radne dozvole za zapošljavanje, dok u prva četiri meseca 2018.

godine taj procenat iznosi 46,11%, što je za 1,9% procentnih poena više u odnosu na celu prethodnu godinu.

Takođe, analiza podataka pokazuje nastavak trenda sve većeg izdavanja radnih dozvola za zapošljavanje u 2018. godini. Tako u periodu od 1. januara do 14. maja 2018. godine, od 2.956 ukupno izdatih dozvola za rad najveći broj čine radne dozvole za zapošljavanje, i to 1.329.

U periodu od početka primene Zakona, posmatrajući izdate dozvole za rad strancu prema stepenu stručne spreme, uočeno je da se najveći broj dozvola za rad izdaje strancima sa visokom stručnom spremom (6.419), zatim slede stranci sa četvrtim stepenom stručne spreme (5.954) i sa trećim stepenom stručne spreme (1.743).

Struktura izdatih radnih dozvola strancima sa visokom stručnom spremom pokazuje da je najveći broj stranaca koji se zapošljavaju tehničke struke – elektrotehnika, IT sektor, inženjeri građevinarstva, saobraćaja, finansijski stručnjaci i dr.

Praksa je pokazala da od početka primene Zakona o zapošljavanju stranaca postoji veliko interesovanje poslodavaca, kada su u pitanju interesi Republike Srbije ili međunarodno prihvaćene obaveze, da se omogući da stranac što pre stupi na rad. Kako su pitanju po pravilu visokokvalifikovani stranci, čiji je *know-how* od velikog značaja za dalji razvoj poslovnog okruženja u Republici Srbiji, predlaže se i ova navedena izmena.

Analiza napred navedenih podataka pokazuje svakako pozitivne efekte primene Zakona o zapošljavanju stranaca, koji daju mnogo precizniju sliku o broju i kretanju stranaca koji ostvaruju prava po osnovu rada u Republici Srbiji, imajući u vidu potpuno uređenje materije koja se odnosi na zapošljavanje stranaca i ostvarivanje prava na rad. Osnovni razlog za donošenje ovog zakona jeste preciziranje i uređenje pojedinih odredaba u cilju efikasnijeg sprovođenja propisa u praksi, kao i razvijanje povoljnijeg poslovnog okruženja. Navedene izmene će doprineti boljem pozicioniranju Republike Srbije u smislu uvećanog obima investicija u Republiku Srbiju, posebno kada je u pitanju angažovanje visokokvalifikovanih stručnjaka koji obavljaju poslove od interesa za Republiku Srbiju, odnosno kada su u pitanju poslovi od međunarodnog značaja.

Imajući u vidu da je osnovni razlog za donošenje ovog zakona detaljnije uređivanje pojedinih pitanja u cilju efikasnijeg sprovođenja propisa u praksi, zatim da se predložene izmene odnose na materiju koja se mora urediti zakonom, ali i hitnost u postupanju, proizilazi da druge regulatorne opcije, poput donošenja novog zakona, ili neregulatorne opcije, poput informacionih kampanja, jednostavno nisu moguće.

Uticaј koji ovaj propis proizvodi je svakako pozitivan, jer se oblast izdavanja dozvole za rad preciznije uređuje u odnosu na pojedine kategorije

stranaca. Navedene izmene doprinose i pojednostavljenju i skraćenju samog postupka izdavanja radne dozvole. Rešenja iz ovog zakona uticaće pre svega na poslodavce, kojima se skraćenjem perioda za sprovođenje testa tržišta rada omogućava da blagovremeno, bez zastoja, obavljaju poslove koji su od interesa i za Republiku Srbiju ali i za određene kategorije stranaca obuhvaćene izmenama i dopunama Zakona.

Primena ovog zakona neće stvoriti troškove ni građanima ni privredi s obzirom da se ovim propisom ne uređuje nikakva nova finansijska obaveza privrednim subjektima i građanima niti je potrebno obezbediti finansijska sredstva za sprovođenje ovog zakona. Naprotiv, očekuje se da će izmene i dopune Zakona imati pozitivne efekte na budžet Republike Srbije.

Kada je reč o Zakonu o izmenama i dopunama Zakona o uslovima za upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i njihovoj zaštiti, predviđeno je da upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo ima važnu ulogu u porastu poslovanja i kreiranju poslovnih mogućnosti i kao takvo predstavlja značajan izvor dodatnih deviznih prihoda za zemlje koje upućuju zaposlene. Najviše upućenih radnika, preko polovine od ukupnog broja, radi u industrijskom sektoru, zatim u sektoru usluga, transportu i komunikacijama.

Primena Zakona o uslovima za upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i njihovoj zaštiti nije ostvarila očekivane rezultate u delu koji se odnosi na prikupljanje i analizu podataka, te je potrebno brisati postojeće zakonske odredbe koje se odnose na postupak upućivanja, odnosno ukinuti zakonsku obavezu poslodavca da dostavlja ministarstvu nadležnom za rad obaveštenja o upućivanju zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo koja se objavljuju na sajtu ministarstva i uverenja iz jedinstvene baze Centralnog registra.

Naime, Zakonom i podzakonskim aktom donetim na osnovu tog zakona propisano je da je poslodavac dužan da dostavlja Ministarstvu obaveštenja o upućivanju zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i uverenja Centralnog registra obaveznog socijalnog osiguranja o promeni osnova osiguranja za upućene zaposlene po svakom obaveštenju. Takođe, poslodavac je dužan da svaku promenu iz obaveštenja dostavi Ministarstvu. Ministarstvo, po dobijanju obaveštenja o upućivanju zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo, u roku od sedam dana ista objavljuje na svom internet portalu.

Ukidanjem postojećih zakonskih obaveza smanjiće se nepotrebno administriranje koje je poslodavcima predviđeno ovim zakonom, a samim tim će se omogućiti brže i efikasnije poslovanje. U prilogu brisanja ovih odredbi je i činjenica da Centralni registar raspolaže već podacima o upućenim zaposlenima na privremeni rad u inostranstvo, kao i poslodavcima koji ih upućuju, te stoga nije potrebno duplirati baze podataka. Pristup bazi podataka

Centralnog registra ima Inspekcija rada, tako da se održava kontinuitet u vršenju inspekcijskog nadzora u skladu sa zakonom.

Primena postojećeg zakona dala je pozitivne rezultate u delu znatnog povećanja broja poslodavaca, zahteva i zaposlenih upućenih u inostranstvo. Naime, ukazuju na porast broja podnetih zahteva/obaveštenja 19 puta, broja poslodavaca koji su podneli zahteve 4,5 puta i broja upućenih zaposlenih 14,7 puta i da su nova zakonska rešenja prihvaćena od strane poslodavaca iz Republike Srbije jer su prepoznate potrebe poslodavaca koji upućuju svoje zaposlene na privremeni rad u inostranstvo.

Zakon je uvažio potrebu poslodavaca da izuzetno brzo reaguju na međunarodnom tržištu prilikom ispunjavanja zaključenih ugovora sa inostranim partnerima, a koji se odnose na upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo. Ovi pokazatelji su omogućili da poslodavci nesmetano vrše upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i na taj način budu prisutni i konkurentni na inostranom tržištu, a bez bespotrebnog administriranja u vidu dostavljanja dokumentacije, čekanja na dobijanje odobrenja od strane državnih organa Republike Srbije i sl.

Upravo ovi pokazatelji su ukazali na to da Ministarstvo pristupi analizi i sagleda obim dokumentacije koju dostavljaju poslodavci, kao i obim podataka koji sadrže, na osnovu čega uviđa da ne raspolaže adekvatnim tehničkim i ljudskim kapacitetima kojima bi moglo da prati u celosti i po više različitih pojedinačnih kriterijuma upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo.

Za svako pojedinačno obaveštenje dostavljeno ovom ministarstvu poslodavcu je zakonom propisana obaveza dostavljanja uverenja. Broj pristiglih uverenja (uverenja CROSO za svako pojedinačno obaveštenje o upućivanju, uverenje o povratku) u znatnoj meri uvećava broj podataka koje je potrebno obraditi (najmanje dva uverenja po obaveštenju, a u proseku godišnje 2,5 uverenja). Na osnovu iznetog može se zaključiti da je reč o izuzetnom obimu podnesaka koji su u prethodnom periodu pristizali u ovo ministarstvo na obradu.

U toku primene Zakona ovo ministarstvo je, osim prethodno navedenog, uočilo da se pojavio i određeni broj poslodavaca koji samo ispunjavaju formalne uslove da upućuju zaposlene na privremeni rad u inostranstvo, a u praksi ustupaju svoje zaposlene trećim pravnim licima ili neadekvatno izvršavaju ugovorne obaveze.

Prema podacima Inspektorata za rad, u velikom broju slučajeva nezakonito upućivanje na rad u inostranstvo vrše poslodavci koji ne obavljaju privrednu delatnost u našoj zemlji već su fiktivno u Agenciji za privredne registre upisali osnivanje pravnog lica sa poslovnim sedištem na adresama agencija koje im pružaju knjigovodstvene ili druge usluge, kao i na

nepostojećim adresama. Delatnosti za koje su registrovani ovi poslodavci nisu iste delatnosti za koje zaključuju ugovore o radu sa licima koja upućuju na rad u inostranstvo. Dalje, ugovori o radu se zaključuju fiktivno, a lica koja ih zaključuju u svojstvu zaposlenog ne stupaju na rad u poslovnom prostoru poslodavca u Republici Srbiji. Najčešće se upućena lica preuzimaju od strane drugih poslodavaca u zemlji u koju se upućuju, koji dalje posreduju u zapošljavanju za potrebe trećih lica, a zaključeni ugovori o radu i aneksi ugovora sa poslodavcima iz Republike Srbije predstavljaju samo zadovoljenje forme koju propisuju domaći propisi.

Navedeno se odnosi i na agencije za zapošljavanje koje posreduju u zapošljavanju u inostranstvu a postupaju u suprotnosti sa Zakonom o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti, i to tako što ne obezbeđuju radne i boravišne dozvole pre upućivanja na rad u inostranstvo i ne zaključuju ugovore o radu pre odlaska na rad u inostranstvo u cilju sprečavanja zloupotreba uočenih kroz višegodišnju praksu.

Obaveza poslodavca da vrši promenu osnova osiguranja za svakog upućenog zaposlenog utvrđena je važećim Zakonom o centralnom registru obaveznog socijalnog osiguranja. Novina je obaveza poslodavca da izvrši unos države upućivanja prilikom promene osnova osiguranja i zakonska odredba na osnovu koje Ministarstvo raspolaže podacima Centralnog registra u vidu izveštaja koje dostavlja Centralni registar na mesečnom, kvartalnom i godišnjem nivou po više različitih kriterijuma. Osim toga što Centralni registar ove izveštaje dostavlja redovno, dostavljaće izveštaje i na osnovu upita Ministarstva u elektronskoj formi.

Ciljevi koji se donošenjem ovog zakona postižu jesu uspostavljanje novog zakonskog koncepta kojim bi se pojednostavio i olakšao postupak upućivanja zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i poslodavci će se rasteretiti suvišnih administrativnih procedura, s jedne strane, a sa druge strane, održaće se nivo zaštite zaposlenih. Pored ovog, cilj donošenja zakona jeste predupređenje i ispravljanje nepravilnosti u postupku upućivanja zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo, a na osnovu iskustava iz prakse.

Na osnovu uspostavljene saradnje sa Centralnim registrom, a imajući u vidu da isti raspolaže sveobuhvatnom bazom podataka, izmenom ovog zakona se predviđa da će na mesečnom, kvartalnom i godišnjem nivou Centralni registar dostavljati Ministarstvu izveštaje o upućivanju zaposlenih po državama i po poslodavcima, kao i po drugim propisanim kriterijumima. Na ovaj način će Ministarstvo dobijati već obrađene podatke od Centralnog registra kako bi pratilo kretanje, vršilo analize i preduzimalo odgovarajuće mere za efikasniju zaštitu naših zaposlenih koji su upućeni na privremeni rad u inostranstvo. Novo, savremeno zakonsko rešenje prilagođeno je modernom

tržišnom, ekonomskom, finansijskom, pravnom, ustavnom i društvenopolitičkom poretku i sistemu.

Odredbe Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom predstavljaju deo ukupne društvene brige o deci i odnose se na poboljšanje uslova za zadovoljavanje osnovnih potreba dece, posebne podsticaje za rađanje dece i podršku materijalno ugroženim porodicama, porodicama sa decom sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i deci bez roditeljskog staranja.

Poseban akcenat stavio bih na urgentnost donošenja ovog zakona i na specifičnost Srbije kada je reč o negativnom prirodnom priraštaju. Predsednik Aleksandar Vučić u svom obraćanju marta meseca sa pravom je konstatovao da u poslednjih 65 godina naš narod lagano nestaje i da u poslednjih 27 godina imamo negativni prirodni priraštaj. On je upozorio, podsećam vas, da ćemo, ako se takav trend nastavi, za svega 40 godina kao država i kao narod nestati sa lica Zemlje. Zbog toga bih apelovao na sve prisutne da na donošenje ovog zakona ne gledaju sa uobičajenim stranačkim kapricom i opozicionom zajedljivošću, da ne stavljamo na kantar učinak nas i one druge strane, već da svi zajedno, shvatajući ozbiljnost situacije i našu istorijsku odgovornost u suočavanju sa njom, zauzmemo krajnje konstruktivan pristup i damo sve od sebe da bismo doprineli rešavanju ovog urgentnog pitanja od kardinalne važnosti.

Naime, centralna Srbija i AP Vojvodina zahvaćene su vrlo nepovoljnim demografskim kretanjima. Stanovništvo se odavno ne obnavlja u istoj razmeri, jer je stopa fertiliteta decenijama ispod potrebe za prostu reprodukciju. Broj novorođenih je daleko niži od broja umrlih, pa je prirodni priraštaj negativan kako ukupno, tako posmatrano i u najvećem broju opština. Stanovništvo ubrzano stari, rapidan je proces depopulacije, povećava se udeo starih u ukupnom broju stanovništva.

Dugoročne demografske projekcije najavljuju još nepovoljnije tendencije u budućnosti i znatno smanjenje broja stanovnika. Ovakva kretanja imaju izuzetno nepovoljne socijalne i ekonomske posledice i zahtevaju efikasan politički odgovor države, i to odmah.

Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom zasnovan je na pravu i dužnosti roditelja da podižu i vaspitavaju decu, pravu deteta na uslove života koji mu omogućavaju pravilan razvoj i obavezi države da podrži dobrobit porodice, deteta i budućih generacija. Otuda ovaj zakon ne predstavlja samo opredeljenje države u oblasti socijalne politike, već je, uključujući demografske potrebe, istovremeno i važan instrument populacione politike.

Nova zakonska rešenja doprinose i ispunjavanju ciljeva utvrđenih za sprovođenje izmenjene i dopunjene Strategije podsticaja rađanja, a svojim odredbama ovaj zakon jasno i nedvosmisleno potvrđuje opredeljenje države da

se podsticajnim merama uvećanog roditeljskog dodatka uhvati ukoštac sa jednim od najvećih problema danas, a to je nedovoljan broj novorođene dece.

U okviru tog problema naš predsednik Aleksandar Vučić je, takođe, ukazao na problem velikog broja kiretaža, za koju se odlučuju naše sugrađanke suočene sa izazovom materinstva. Želim da naglasim da u toj njegovoj konstataciji nema reči ni o kakvom uskraćivanju ženskih prava i sloboda, a naročito ne o mizoginiji, na koju su požurivali da ukažu oni ljudi koji inače pod tzv. borbom za ljudska prava podrazumevaju odbranu svojih ličnih povlastica i privilegija uskog kruga ljudi kome samo oni pripadaju. Naprotiv, kao ravnopravni članovi društva, prema Ustavu i zakonu, građanke Srbije imaju punu vlast da raspolazu svojim telom i slobodu da samostalno donose odluke o pitanjima koja ih se tiču. Poruka predsednika Vučića odnosi se na činjenicu da i samo začće deteta podrazumeva izvesnu odgovornost.

Nije na meni već na predstavnicima lekarske struke da edukuju naše mlade sugrađanke o svim dobrim i lošim posledicama koje abortus i trudnoća mogu imati po njihovo fizičko i psihičko zdravlje. Zato pozivam stručnu javnost, kao i predstavnike civilnog sektora, da uzmu aktivno učešće u edukaciji stanovništva.

Iako se stopa nataliteta opravdano povezuje sa visinom životnog standarda u društvu, i pored toga što su se uspešnim sprovođenjem mera fiskalne konsolidacije prvi put u ovom veku stvorili realni ekonomski uslovi za stabilan i dugoročni privredni rast Srbije, uvećanje finansijskih podsticaja od strane države trebalo bi da bude praćeno podizanjem svesti o važnosti lične odgovornosti uvek i svuda, a naročito u roditeljstvu.

Treba istaći da je roditeljski dodatak u sadržinskom i materijalnom smislu glavni instrument populacione politike i ovim zakonom definisani su iznosi, način isplate i usklađivanje iznosa roditeljskog dodatka i paušala za nabavku opreme za dete. U postupku ostvarivanja prava na roditeljski dodatak kao posebni uslovi predviđeni su: redovna vakcinacija sve dece majke u skladu sa propisima u oblasti zdravstvene zaštite Republike Srbije, kao i redovno pohađanje dece predškolskog uzrasta pripremnog predškolskog programa u okviru sistema predškolskog vaspitanja i obrazovanja Republike Srbije, odnosno redovno pohađanje nastave u okviru sistema osnovnoškolskog obrazovanja Republike Srbije dece osnovnoškolskog uzrasta.

Takođe, u odredbama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom koje se odnose na pravo na naknadu zarade za vreme porodijskog odsustva, odsustva sa rada radi nege deteta i odsustva sa rada radi posebne nege deteta i prava na ostale naknade po osnovu rođenja i nege deteta i posebne nege deteta izvršene su korekcije u pogledu jasnijeg definisanja osnovica koje se uzimaju kao relevantne u periodu korišćenja pojedinačnih prava a od uticaja su na obračun visine naknade zarade, odnosno naknade plate i ostale naknade, kao i

neophodne korekcije koje su uslovljene direktnom isplatom prava na račune korisnika.

Ovim zakonom izvršena je i korekcija u pogledu prihoda koji su od uticaja na ostvarivanje prava na dečiji dodatak a vezani su za nove iznose roditeljskog dodatka za treće i četvrto dete.

U zakonu su izvršene i neophodne dopune koje se odnose na zaštitu podataka o ličnosti.

Iznosi roditeljskog dodatka koji su definisani ovim zakonom zahvataju dodatna novčana sredstva u 2018. godini u iznosu od tri i po milijarde dinara, dok će u 2019. godini za isplatu ovog prava biti potrebno obezbediti sredstva u iznosu od 12 milijardi dinara. Povećanje iznosa roditeljskog dodatka za drugo, treće i četvrto dete i produženje perioda ostvarivanja odnosno isplate prava za treće i četvrto dete sa 24 meseca na 120 meseci zahtevaće značajna novčana sredstva i u narednim godinama.

Razlozi za donošenje ovog zakona po hitnom postupku, saglasno članu 167. Poslovnika Narodne skupštine, sadržani su u činjenici da se predloženim zakonskim rešenjem vrše izmene i dopune Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom čija primena treba da počne 1. jula 2018. godine.

Članom 196. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da zakoni i drugi opšti akti stupaju na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja i da mogu da stupe ranije na snagu ako za to postoje naročito opravdani razlozi, utvrđeni prilikom njihovog donošenja, što je slučaj sa ovim zakonom. Zakonom je predviđeno njegovo stupanje na snagu narednog dana od dana objavljivanja imajući u vidu da osnovni tekst, kao što sam rekao, Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom koji je stupio na snagu 25. decembra 2017. godine počinje sa primenom 1. jula 2018. godine.

Imajući u vidu komplementarnost odredbi ovog zakona sa osnovnim tekstom Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom, neophodno je da se stvore uslovi da sve odredbe ovog zakona mogu da se primenjuju od 1. jula 2018. godine.

Zakonom o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca, pored ostalih, propisana su i pravo na borački dodatak, ličnu, porodičnu i uvećanu porodičnu invalidninu, dodatak za negu i pomoć, ortopedski dodatak i naknada za vreme nezaposlenosti.

Osnovna rešenja su da se prava utvrđuju u odgovarajućem procentualnom iznosu od osnova, tj. od prosečne mesečne zarade bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji iz prethodnog meseca, i to: bez uvećanja za ostvarivanje prava na naknadu za vreme nezaposlenosti, uvećane za 30%, za utvrđivanje iznosa boračkog dodatka i uvećane za 80% za utvrđivanje ostalih navedenih prava.

Samim tim što se iznosi prava utvrđuju prema navedenoj zaradi iz prethodnog meseca, to podrazumeva da se iznosi priznatih prava mesečno usklađuju sa procentom kretanja zarada. Iznosi zarada i procenti mesečnih usklađivanja prava utvrđuju se na osnovu podataka koje objavljuje Republički zavod za statistiku.

Imajući u vidu da su za sprovođenje ovog postupka neophodni statistički podaci, kao i da se od 1. januara 2018. godine statistički podaci o prosečnoj zaradi i kretanje zarada u toku godine objavljuju 55 dana nakon isteka meseca za koji se daju statistički podaci, to se podaci radi obračuna pripadajućeg osnovnog iznosa prava, kao i usklađenih mesečnih iznosa prava ne mogu blagovremeno utvrditi. Posledica ovoga je da nadležni organi ne mogu donositi rešenja po zahtevima stranaka u zakonom propisanim rokovima s obzirom da ne mogu utvrditi iznose prava, a u postupku mesečnih isplata prava, isplate će se vršiti neredovno i sa znatnim zakašnjenjem.

Predloženim izmenama i dopunama razrešavaju se navedeni problemi. Osim toga, s obzirom da je zakon donela Savezna Republika Jugoslavija, to je njime kao osnov za utvrđivanje iznosa prava propisana prosečna zarada u Saveznoj Republici Jugoslaviji. Ovim izmenama i dopunama ovo rešenje se usaglašava sa realnim stanjem i kao osnov propisuje prosečna zarada u Republici Srbiji.

Zakonom su propisane odredbe o nadzoru nad izvršavanjem tog zakona, koji se, pored ostalog, sprovodi i putem inspekcijskog nadzora. Zaključkom 05 broj 011-701/2018 od 31. januara 2018. godine Vlada je zadužila nadležna ministarstva da za posebne zakone za koje je utvrđena potreba usaglašavanja sa Zakonom o inspekcijskom nadzoru sprovedu postupak pripreme nacрта zakona i Vladi dostave te zakone, usaglašene sa Zakonom o inspekcijskom nadzoru.

U izvršenju navedenog zaključka Vlade, a u cilju usaglašavanja Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca sa Zakonom o inspekcijskom nadzoru, brisane su odredbe koje se odnose na inspekcijski nadzor. Ovo iz sledećih razloga:

Zakon o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca je zakon koji je donela Savezna Republika Jugoslavija. Sredstva za izvršenje navedenog zakona obezbeđivala su se u budžetu Savezne Republike Jugoslavije, a izvršenje ovog zakona je povereno nadležnim organima uprave u republikama. Stoga su ovim zakonom propisane posebne odredbe o inspekcijskom nadzoru, kojima su nadležni organi SRJ obezbeđivali kontrolu pravilnosti primene zakona i pravilnost trošenja sredstava iz saveznog budžeta. Nakon prestanka postojanja SRJ ovaj zakon je i dalje u primeni, kao republički zakon.

U primeni navedenog zakona kao republičkog zakona sredstva za njegovo izvršenje obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije. Zakon se izvršava od strane nadležnih upravnih organa Republike Srbije. Nadzor nad izvršenjem ovog zakona sprovodi se, shodno propisima Republike Srbije, od strane nadležnih organa Republike Srbije, tj. Ministarstva finansija (budžetske inspekcije), Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave (upravne inspekcije) i Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (po osnovu vršenja prava nadzora u izvršavanju poverenih poslova). Stoga su navedene odredbe koje propisuju pravo saveznih organa da (po osnovu ovlašćenja saveznih inspektora) vrše nadzor nad izvršavanjem Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca, postale nepotrebne.

Zakonom o pravima boraca, vojnih invalida i članova njihovih porodica kao osnovna prava propisana su pravo na mesečno novčano primanje, pravo na dodatak za negu i pravo na porodični dodatak. Pravom na mesečno novčano primanje obezbeđuje se zaštita materijalno neobezbeđenih boraca, vojnih invalida i korisnika porodične invalidnine. Pravom na dodatak za negu obezbeđuje se dodatna materijalna zaštita korisnika mesečnog novčanog primanja koji su nesposobni za obavljanje svih osnovnih životnih potreba i kojima je neophodna nega i pomoć drugog lica. Pravom na porodični dodatak obezbeđuju se materijalno neobezbeđeni korisnici porodične invalidnine po osnovu vojnog invalida kome je pripadao dodatak za negu i pomoć od strane drugog lica.

S obzirom da pravo na mesečno novčano primanje i porodični dodatak ostvaruju navedena lica ukoliko su materijalno neobezbeđena i za vreme dok su materijalno neobezbeđena, to sticanje ovih prava ne predstavlja trajni vid zaštite jer je u zavisnosti od prihoda korisnika i članova njegovog domaćinstva. Promene prihoda domaćinstva mogu dovesti do povećanja ili smanjenja, ali i gubitka daljeg korišćenja ovog prava.

Zakonom su propisani uslovi za ostvarivanje prava na mesečno novčano primanje i iznosi tog prava. Osnovna rešenja su da se prava utvrđuju prema prosečnim mesečnim prihodima korisnika i članova njihovih domaćinstava iz prethodne godine, odnosno iz prvog narednog meseca po sticanju prihoda ukoliko prihod nije ostvarivan u prethodnoj godini.

Imovinski cenzusi i osnovice za utvrđivanje prava utvrđeni su u odgovarajućem procentualnom iznosu od prosečne mesečne zarade bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji iz prethodne godine.

Odredbom člana 16. Zakona propisani su uslovi za ostvarivanje prava na dodatak za negu i iznosi tog prava, koji se utvrđuju u odgovarajućem procentualnom iznosu od prosečne mesečne zarade bez poreza i doprinosa u Republici iz prethodne godine. Propisano je da se pravo na porodični dodatak

utvrđuje u iznosu koji predstavlja razliku između 85% od dodatka za negu i pomoć od strane drugog lica u koji je vojni invalid bio razvrstan i prihoda po članu domaćinstva.

Ocena imovinskih uslova za priznavanje prava na mesečno primanje vrši se prema redovnim prihodima korisnika i članova njegovog domaćinstva iz prethodne godine, u odnosu na godinu u kojoj je korisnik ostvario to pravo, odnosno prema prvom mesecu po sticanju prihoda, i važi do 31. marta naredne godine.

Usklađivanje prava na mesečno novčano primanje i porodični dodatak vrši se po službenoj dužnosti, prema prihodima korisnika i članova njegovog domaćinstva iz prethodne godine, sa pravnim dejstvom od 1. aprila tekuće godine.

Pravo na mesečno novčano primanje usklađuje se svakog meseca sa porastom prosečne mesečne zarade u Republici Srbiji u tekućoj godini u odnosu na prosečnu mesečnu zaradu iz prethodne godine.

Pravo na porodični dodatak usklađuje se svakog meseca prema procentu povećanja dodatka za negu i pomoć od strane drugog lica. Zakonom je propisano da se početkom naredne godine vrši konačno usklađivanje prava na mesečno novčano primanje i dodatak na negu.

Propisano je da rešenja opštinskog organa doneta u prvom stepenu kojim se priznaju prava na mesečno novčano primanje i porodični dodatak podležu reviziji, a revizija, koja se vrši u roku od tri meseca od prijema rešenja kod drugostepenog organa, odlaže izvršenje rešenja.

Prava na mesečno novčano primanje i porodični dodatak se prvi put priznaju po zahtevu stranke, od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva, a nakon toga svake godine se po službenoj dužnosti donosi rešenje kojim se vrši njihovo usklađivanje u obračunskim periodima od 1. aprila tekuće godine do 31. marta naredne godine.

Imajući u vidu da su za sprovođenje ovog postupka neophodni statistički podaci o prosečnoj zaradi u Republici Srbiji iz prethodne godine i podaci o kretanju zarada u toku godine, kao i da se od 1. januara 2018. godine statistički podaci o zaradama u prethodnoj godini i kretanju zarada u toku godine obavljaju 55 dana nakon isteka godine, odnosno meseca za koji se daje statistički podatak, to se podaci radi obračuna imovinskih cenzusa, osnove za utvrđivanje pripadajućeg iznosa prava i usklađen mesečni iznos prava počev od aprila tekuće godine ne mogu blagovremeno utvrditi.

S obzirom da pre donošenja rešenja o usklađivanju prava treba sprovesti dokazni postupak, pribaviti navedene statističke podatke, po donošenju prvostepenog rešenja sačekati istek roka za žalbu, sprovesti postupak revizije, to rešenje o usklađivanju prava može postati izvršno u

drugoj polovini godine, a kod opština koje imaju probleme u izvršavanju ovih poslova i kasnije.

Kako se korisnici ne bi ostavili bez materijalnog obezbeđenja od 1. aprila do izvršnosti rešenja o usklađivanju prava za tekuću godinu, to bi za taj period njima trebalo vršiti akontativne isplate iznosa prava priznatih rešenjem o usklađivanju prava za prethodni obračunski period, a u postupku mesečnih isplata prava isplate bi se vršile sa znatnim kašnjenjem.

Osim navedenog, u praksi se pokazalo necelishodnim usklađivanje prava na mesečno novčano primanje i porodični dodatak svake godine, s obzirom na obavezu korisnika propisanu članom 37. Zakona da nadležnom prvostepenom organu prijave svaku promenu od uticaja na pravo, kao i na obavezu nadležnog organa da po službenoj dužnosti prati navedene promene i pokrene postupak odlučivanja po nastalim promenama.

Osim toga, i mesečno usklađivanje priznatih iznosa prava u skladu sa kretanjem prosečne mesečne zarade bez poreza i doprinosa nije moguće ažurno vršiti zbog prolongiranog objavljivanja statističkih podataka, komplikovanog obračuna pripadajućeg iznosa prava koje bi radile opštinske uprave, a što će dovesti do kašnjenja i neredovnosti u isplati prava.

Predloženim izmenama i dopunama razrešavaju se navedeni problemi. S obzirom da se iz navedenih razloga neće vršiti godišnje usklađivanje prava na mesečno novčano primanje, to su brisane odredbe o konačnom godišnjem usklađivanju iznosa.

Još jednu stvar da napomenem; to je vrlo važno. Znači, i jednim i drugim zakonom o borcima nikakva prava nisu smanjena u odnosu na to kako je bilo ranije. Čak, naprotiv, gledali smo da budemo što fleksibilniji, da imamo što manje administrativnih troškova, da neke stvari koje su bile komplikovane u ranijim procedurama sklonimo, a iznosi koji su bili biće garantovani i sada i biće isplaćeni svim borcima.

Takođe, predvideli smo, već je formirana radna grupa u kojoj će biti sva udruženja, svi savezi boraca, koji će zajedno sa nama do kraja godine, verujem, ovde u skupštinskoj proceduri, a to je i inicijativa našeg predsednika Aleksandra Vučića, dobiti jedan krovni zakon koji će biti po meri svih boraca, štititi njihova prava i sve obaveze koje država ima prema njima, i to će pokazati jednu mnogo veću odgovornost države, jer ćemo u veoma kratkom roku, a to je šest meseci, izaći pred vas i, verujem, izglasati taj zakon.

Četrnaestogodišnja primena Zakona o mirnom rešavanju radnih sporova u Republici Srbiji dovela je do smanjenja broja sudskih postupaka po osnovu radnih sporova, čime su postignute uštede i vremena i novca, ali je ukazala na brojne probleme u praksi. Pre svega, potrebno je bilo proširiti krug radnih sporova koji se mogu rešavati posredstvom miritelja, odnosno arbitra, na koji način bi se dodatno afirmisao ovaj način rešavanja spora.

Oblast mirnog rešavanja radnih sporova prvi put je uređena Zakonom o mirnom rešavanju radnih sporova iz 2004. godine, kojim je osnovana Republička agencija za mirno rešavanje radnih sporova, a koji je imao izmene i dopune 2009. godine. Republička agencija za mirno rešavanje radnih sporova ima važnu ulogu u razvoju socijalnog dijaloga i promociji metoda mirnog rešavanja radnih sporova.

Od 2005. do 2018. godine, odnosno od osnivanja Agencije, podneto je 15.265 predloga za mirno rešavanje radnog spora, od čega je meritorno rešeno 5.905 sporova, a ostatak je rešen u upravnom postupku, imajući u vidu osnovno načelo po kome postupaju ova agencija, a to je načelo dobrovoljnosti, odnosno saglasnosti volja strana u sporu da sednu za sto i pronađu mirno rešenje. Od ukupnog broja pokrenutih postupaka bilo je 14.995 individualnih i 270 kolektivnih radnih sporova.

Ključni razlozi za izmenu zakona su rasterećenje sudova, poboljšanje odnosa poslodavca i zaposlenih, ušteda budžetskih sredstava, usaglašavanje sa stavovima i principima MOR-a. Unapređenje zakonodavnog okvira treba da doprinese podsticanju poslodavca i zaposlenih da međusobne sporove rešavaju mirnim putem, posredstvom miritelja i arbitra Agencije, kako bi se što više rasteretili sudovi i stranama u sporu smanjili troškovi.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o mirnom rešavanju radnih sporova pruža se mogućnost unapređenja postupka mirnog rešavanja individualnih i kolektivnih radnih sporova i smanjenje troškova koje nužno prouzrokuju radni sporovi, bilo da se radi o broju izgubljenih radnih dana kod štrajka ili o troškovima sudskih postupaka.

Kada je reč o krugu radnih sporova koji se mogu mirno rešavati u oblasti kolektivnih sporova, sada se posredstvom miritelja mogu rešavati i sporovi nastali povodom ostvarivanja prava na utvrđivanje reprezentativnosti sindikata kod poslodavca i sporovi povodom utvrđivanja minimuma procesa rada u skladu sa zakonom.

Takođe, u delu koji se odnosi na primenu kolektivnih ugovora izvršeno je preciziranje tako da se primenom kolektivnog ugovora smatra primena celokupnog kolektivnog ugovora ili njegovih pojedinih odredaba, iz razloga što je bilo potrebno da se otkloni mogućnost da se sporna pitanja u vezi sa primenom pojedinih odredaba (nedovoljno jasno precizirane odredbe) rešavaju u postupku pred miriteljem.

Cilj dopune da se kolektivnim radnim sporom smatra i spor povodom ostvarivanja prava na utvrđivanje reprezentativnosti sindikata kod poslodavca je da se poslodavci koji ne žele da utvrde reprezentativnost sindikatu, u postupku mirnog rešavanja radnih sporova upoznaju sa obavezama koje proističu iz Zakona o radu i da se ujedno smanji broj predmeta pred odborom za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata kod poslodavca.

S obzirom da je pitanje minimuma procesa rada uređeno zakonom, nisu retki slučajevi sporova oko utvrđivanja minimuma procesa rada, pa je bilo potrebno da se i za ove slučajeve utvrdi nadležnost Republičke agencije za mirno rešavanje radnih sporova.

Kad je u pitanju delatnost od opšteg interesa gde postoji obaveza obezbeđivanja minimuma procesa rada u skladu sa zakonom kojim se reguliše oblast štrajka i za sporove povodom utvrđivanja reprezentativnosti i sporova povodom utvrđivanja minimuma procesa rada, postoji mogućnost pokretanja postupka po službenoj dužnosti.

Nadležnost za individualne radne sporove se proširuje na sporove povodom: isplate plate/zarade, naknade plate/zarade u skladu sa zakonom, a dosada je u nadležnosti bio samo spor povodom isplate minimalne zarade, isplate naknade troškova i drugih primanja u skladu sa zakonom, isplate otpremnine pri odlasku u penziju, radnog vremena i ostvarivanja prava na godišnji odmor.

Neophodno je bilo dopuniti odredbe koje se odnose na strane u kolektivnom sporu, jer postojeći zakon pod stranom u kolektivnom sporu smatra učesnike kolektivnog ugovora, odnosno poslodavca, sindikat, zaposlenog ili predstavnika zaposlenih u odnosu na primenu kolektivnog ugovora ili opšteg akta i ostvarivanje kolektivnog prava u skladu sa zakonom. Međutim, u praksi se kao strane javljaju štrajkački odbor i osnivač za javna preduzeća i javne službe, koji su sada prepoznati kao strane u sporu.

Kada je u pitanju spor povodom diskriminacije i zlostavljanja na radu, proširena je definicija strana u sporu pa se stranom u sporu više ne smatraju samo zaposleni i poslodavac, već ostavlja mogućnost da to budu i lica van radnog odnosa u skladu sa zakonom.

Izvršeno je preciziranje definicije arbitraže tako da se arbitražom smatra postupak u kome arbitar rešava o predmetu individualnog spora, a ne odlučuje o predmetu individualnog spora, s obzirom da je novim rešenjem omogućeno donošenje rešenja arbitra na osnovu postignutog sporazuma strana u sporu, koji postupak isključuje odlučivanje arbitra.

Takođe, produženi su rokovi za davanje saglasnosti za vođenje postupka, produžen je rok za saglasnost oko izbora miritelja ili arbitra i za pokretanje postupka kada su u pitanju delatnosti od javnog interesa. Svi rokovi u danima zamenjeni su rokovima koji se računaju radnim danima. Cilj ovih izmena je bio da se ustanove realni rokovi za postupanje. Postupak pred odborom za mirenje može da se produži još 30 dana, ako se ne okonča u roku od 30 dana od dana otvaranja rasprave.

S obzirom da kolektivni sporovi često traju duže zbog složenosti predmetnog spora i otežane komunikacije koja je uslovljena različitim interesima i stavovima strana u sporu, praksa je pokazala da je potrebno

postupak mirenja produžiti na zahtev strana u sporu za još 30 dana. Uslov za produženje je da obe strane u sporu o tome postignu prethodnu saglasnost, a cilj produženja roka je da se spor reši mirnim putem jer je to u interesu strana u sporu.

Komisija za izbor miritelja i arbitra donosi odluku o izboru u roku od 60 dana od isteka roka za podnošenje prijava, a konkurs za izbor miritelja i arbitra, a ne, kao dosada, u roku od samo 15 dana, zbog obaveze organa da po službenoj dužnosti, u skladu sa zakonom, vrši uvid u podatke o činjenicama neophodnim za odlučivanje o kojima se vodi službena evidencija, te da ih pribavlja i obrađuje. Cilj ovih izmena je bio da se ustanove realni, takođe, okviri za postupanje.

Kada se radi o načinu okončanju spora, miritelj samo na zahtev jedne od strane u sporu predlaže preporuku, najkasnije u roku od tri dana od dana zaključenja rasprave, dok je dosada mogao da predloži preporuku a da nijedna strana u sporu to od njega nije zahtevala.

Važeći zakon propisuje da, ako strane u sporu prihvate preporuku, zaključuju sporazum o rešenju spora, a ako je predmet spora kolektivni ugovor, sporazum postaje sastavni deo kolektivnog ugovora. Ukoliko predmet spora nije kolektivni ugovor, onda sporazum ima snagu izvršne isprave. Ove odredbe stvaraju mnogo problema u primeni, te ih je potrebno izmeniti.

Izmenama se uvodi rešenje po kome sporazum o rešenju spora može da se zaključi na osnovu preporuke ili nezavisno od iste. Sporazum ne može da bude sastavni deo kolektivnog ugovora, već postaje osnov za zaključivanje izmene i dopune kolektivnog ugovora ili ima snagu izvršne isprave.

U odnosu na dosadašnje rešenje, izbegnuta je mogućnost da sporazum koji sačine strane u sporu bude sastavni deo kolektivnog ugovora, jer se po pravilu sporazum sastavlja u slobodnoj formi a kolektivni ugovor treba da sadrži strukturu opšteg akta i da se prilikom izrade, izmene i dopune poštuju osnovna metodološka pravila za izradu propisa, a posebno što strana u sporu pred Agencijom ne mora da bude reprezentativni sindikat koji učestvuje u zaključenju kolektivnog ugovora pa se postavlja pitanje kako sporazum može postati deo kolektivnog ugovora u kome ta strana u sporu nije bila učesnik u zaključivanju, što je bilo u primeni važećeg zakona, stvara probleme.

Arbitar donosi rešenje na prvom mestu na osnovu sporazuma strana u sporu, kao i ako je arbitražni postupak postao nemoguć i u slučaju obustave postupka, što je sve novina u odnosu na ranije rešenje u zakonu, a može da donese rešenje kojim odlučuje o predmetu spora tek ukoliko nema sporazuma strana u sporu na osnovu koga bi moglo da se donese rešenje. Rešenje doneto na osnovu sporazuma strana u sporu, kao i rešenje kojim arbitar odlučuje o predmetu spora ima snagu izvršne isprave.

Spor povodom zlostavljanja i diskriminacije, izuzetno, može da se okonča samo na osnovu sporazuma strana u sporu, a ako isti ne postoji, arbitar donosi rešenje o obustavi postupka i upućuje strane u sporu da o istoj pravnoj stvari mogu da vode sudski postupak.

Održavanje rasprave je javno, osim u sporovima povodom diskriminacije i zlostavljanja na radu. S obzirom da se radi o sporovima koji mogu da sadrže činjenice i dokaze čije bi javno iznošenje moglo da ima negativne posledice po strane u sporu, bilo je potrebno u ovim sporovima isključiti javnost, a istovremeno je izvršeno usklađivanje sa rešenjem u Zakonu o sprečavanju zlostavljanja na radu.

Predviđena je mogućnost da, ukoliko strane u sporu to žele, mogu da angažuju sudskog veštaka, na kojeg se shodno primenjuju odredbe ovog zakona o izuzeću arbitra. Za razliku od usluga arbitra i miritelja, koje su za strane u sporu besplatne, troškove angažovanja sudskog veštaka snosila bi svaka od strana u sporu.

S obzirom da miritelj i arbitri prilikom rešavanja radnih sporova rešavaju u prostorijama poslodavca, često je bio problem oko identifikacije miritelja i arbitra prilikom dolaska u prostorije poslodavca. Uvođenjem službenih identifikacionih kartica taj problem se otklanja.

U cilju normiranja poželjnog ponašanja miritelja i arbitra bilo je potrebno stvoriti pravni osnov za donošenje etičkog kodeksa. Miritelji i arbitri u postupku mirnog rešavanja radnih sporova biće dužni da se pridržavaju etičkog kodeksa koji donosi ministar nadležan za poslove rada.

Cilj izmene i dopune Zakona o mirnom rešavanju radnih sporova je pre svega dalje unapređenje zakonodavnog okvira u ovoj oblasti, a to podrazumeva: stvaranje zakonodavnog okvira u kome će se pojačati uloga Agencije kako bi se što više individualnih i kolektivnih radnih sporova rešilo na miran i efikasan način, smanjenje broja radnih sporova koji se vode pred sudovima i njihovo rasterećenje, unapređenje socijalnog dijaloga, ušteda sredstava koja se finansiraju iz budžeta, unapređenje uslova za rad miritelja i arbitara, unapređenje rada i postignutih rezultata miritelja i arbitara, komunikacija sa socijalnim partnerima, saradnja sa sindikalnim organizacijama i udruženjima poslodavaca i uspostavljanje mehanizama za izveštavanje o ishodima postupaka izvršenja konačnih rešenja miritelja i arbitara.

Oblast socijalne sigurnosti između Republike Srbije i Ruske Federacije nije regulisana zaključenim sporazumom o socijalnoj sigurnosti. Imajući u vidu brojnost državljana Republike Srbije koji rade u Ruskoj Federaciji, kao i potrebu daljeg razvijanja i učvršćivanja prijateljskih odnosa u svim oblastima, pa i u oblasti socijalne sigurnosti, strane ugovornice su se dogovorile da otpočnu pregovore u cilju zaključivanja sporazuma o socijalnoj sigurnosti.

U tom cilju, u periodu od oktobra 2010. do oktobra 2017. godine održano je osam rundi pregovora sa Ruskom Federacijom. Tekst usaglašenog sporazuma je do 2107. godine parafiran tri puta. Sporazum je konačno usaglašen tek nakon zvanične posete Republici Srbiji ministra za rad i socijalne zaštite u Ruskoj Federaciji Maksima Anatoljeviča Topiljina, a sporazum je potpisan u Moskvi 19. decembra 2017. godine.

Na devetoj rundi pregovora, održanoj u Moskvi u periodu od 26. do 30. marta 2018. godine, razmatrani su tehnički dokumenti potrebni za primenu sporazuma – administrativni sporazum, protokol i obrasci. Predstoji njihovo potpisivanje.

Ovim sporazumom regulisano je ostvarivanje prava iz penziono-invalidskog osiguranja, i to: pravo na starosnu, prevremenu starosnu penziju, invalidsku i porodičnu penziju, zatim pravo na naknadu pogrebnih troškova, kao i pravo na davanje u slučaju povrede na radu i profesionalne bolesti.

Sporazumima je omogućeno da lica koja nemaju dovoljno staža osiguranja navršenog primenom svojih nacionalnih propisa, ostvare to pravo na penziju na osnovu sabiranja staža osiguranja navršenog u obe države ugovornice.

Veoma je bitno da se za utvrđivanje prava na penziju uzima u obzir i staž osiguranja koji je prema pravnim propisima strana ugovornica navršen pre stupanja na snagu ovog sporazuma.

Iako je naša strana to predlagala, sporazumima se ne reguliše oblast zdravstvenog osiguranja. Ruska strana je istakla da bi se za pitanje zdravstvene zaštite državljana dveju država rešenje moglo naći u okviru sporazuma o regulisanju pitanja o privremenom zapošljavanju građana Republike Srbije i Ruske Federacije.

Kako bi se obezbedila socijalna sigurnost radnika migranata i najviša pravna zaštita, sporazumi su zasnovani na najnovijim evropskim standardima u ovoj oblasti. Dakle, usaglašeni sporazumi su zasnovani na opšteprihvaćenim principima i iskustvima naše zemlje u ovoj oblasti, kao i na standardima koje predviđa Uredba EU broj 883/04 o koordinaciji sistema socijalne zaštite, kojom se prvenstveno reguliše socijalna sigurnost radnika migranata.

Takođe, sporazumima je obezbeđena primena nacionalnog zakonodavstva u navedenoj oblasti, uključujući i svako noveliranje nacionalnog zakonodavstva kroz izmene i dopune propisa.

Kroz odredbe sporazuma su zastupljena sledeća standardna načela, odnosno principi:

1. Jednak tretman državljana država ugovornica u oblasti socijalnog osiguranja. Ovo načelo podrazumeva da su prilikom primene pravnih propisa jedne države ugovornice državljani druge države ugovornice izjednačeni sa njenim državljanima. Činjenica da je lice državljanin druge države ugovornice

neće voditi gubitku ili otežanom ostvarivanju prava u prvoj državi ugovornici, čime se obezbeđuje jednak tretman.

2. Određuje se primenjivost zakonodavstva, odnosno pravila na osnovu kojih se u svakom konkretnom slučaju može tačno utvrditi da li se primenjuje zakonodavstvo jedne ili druge države ugovornice, kao i koji propisi konkretno. Primenjivi zakoni se mogu ostvariti na više načina. Osnovno je pravilo mesta rada, koje podrazumeva da se primenjuje zakonodavstvo zemlje zaposlenja, od koga se sporazumom predviđaju određeni izuzeci kada to zahteva specifična situacija, na primer lica upućena na rad u inostranstvo od strane poslodavca, lica koja rade u više država, pomorci itd.

3. Očuvanje stečenih prava i sabiranje perioda osiguranja, koje podrazumeva da se periodi zaposlenja ili obavljanja druge delatnosti navršeni u jednoj državi priznaju prilikom sticanja ostvarivanja i utvrđivanja visine prava u drugoj državi ugovornici. Ukoliko je to potrebno za ostvarivanje prava, staž osiguranja navršen na teritoriji jedne države ugovornice druga država ugovornica će uzeti u obzir, uključujući i staž osiguranja koji je navršen na teritoriji država ugovornica pre stupanja na snagu ovog sporazuma, čime se obezbeđuje očuvanje stečenih prava.

4. Isplata, tj. transfer davanja u slučaju promene prebivališta u drugu državu ugovornicu. Time korišćenje prava iz obaveznog socijalnog osiguranja nije ograničeno na teritoriju na kojoj su ta prava ostvarena i obezbeđuje da se isplata davanja na teritoriji druge strane ugovornice, transfer u državu nastajanja, odnosno prebivališta vrši se bez umanjenja visine davanja, čime se obezbeđuje izjednačenost teritorija.

Sporazum između Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Slovenije o zapošljavanju državljana Republike Srbije u Republici Sloveniji potpisan je u Ljubljani na zajedničkoj sednici dve vlade 1. februara 2018. godine.

Značajno je spomenuti da je ovaj sporazum prvi sporazum u oblasti zapošljavanja koji je Vlada Republike Srbije zaključila sa jednom državom članicom EU. Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja ocenilo je opravdanom inicijativu slovenačke strane za zaključivanje sporazuma u oblasti zapošljavanja prvenstveno zbog iskazane potrebe slovenačkih privrednika za angažovanjem radnika deficitarnih zanimanja.

Imajući u vidu navedeno, ocenjeno je postojanje obostranog interesa da se bilateralno uredi odnosi između dve države u oblasti zapošljavanja srpskih državljana u Republici Sloveniji, a posebno je interes srpske strane da se uredi zaštita naših državljana. Naime, sporazumi u oblasti zapošljavanja predstavljaju najbolji vid garancije našim građanima koji nameravaju da se zaposle u inostranstvu, jer se oni zapošljavaju organizovano, na osnovu unapred utvrđenih uslova rada, po unapred utvrđenoj proceduri. Ističemo i da ovaj sporazum uređuje jednosmerno zapošljavanje građana Srbije u Republici

Sloveniji, dok je iskazana zainteresovanost slovenačke strane da se u narednom periodu razmotri mogućnost zaključivanja sporazuma koji bi uzajamno obuhvatio i zapošljavanje državljana Republike Slovenije u Republici Srbiji.

Ovim sporazumom utvrđeni su uslovi i obim zapošljavanja državljana Republike Srbije u Republici Sloveniji, tj. radnik mora biti nezaposleno lice prijavljeno na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje i da je starije od 18 godina. Nadležni slovenački organ može odrediti godišnji obim prijema radnika u skladu sa stanjem na tržištu rada i izraženim potrebama poslodavaca, a sa druge strane Republika Srbija može u skladu sa svojim zakonodavstvom ograničiti zapošljavanje pojedinih grupa zanimanja za koje se na osnovu analize stanja oceni da bi odlazak u državu zaposlenja ugrozio stanje na domaćem tržištu rada.

Uslovi i postupci za izdavanje dozvole koja omogućava zapošljavanje, tj. ugovor o radu zaključuje se na period od najmanje jedne godine, sa mogućnošću ugovaranja probnog rada od tri meseca na osnovu ugovora o radu i izdaje se dozvola sa važenjem tri godine.

Prava i obaveze poslodavaca i radnika migranata, pravo na jednak tretman, uslovi rada, plata, prestanak ugovora o radu, bezbednost i zdravlje na radu, udruživanje u organizacije, obrazovanje, profesionalno osposobljavanje, socijalno osiguranje u skladu sa zakonom i međunarodnim ugovorom su takođe uređeni ovim sporazumom.

Ovim sporazumom je uređen i način razmene informacija između nadležnih nosilaca za sprovođenje ovog sporazuma u cilju bolje informisanosti građana Republike Srbije koji nameravaju da se zaposle u Sloveniji i predviđena je izrada informatora koji će sadržati opšte informacije o uslovima života i rada u Sloveniji.

Sporazumom je predviđeno i potpisivanje protokola kojim bi nadležni organi odredili način saradnje nadležnih institucija, spisak potreba sa slobodnim radnim mestima, način i rokovi dostavljanja spiska, postupak izbora, odnosno selekcija kandidata, rok za slanje spiska kandidata, način i rok potpisivanja ugovora o radu. Takođe je predviđeno formiranje međudržavne komisije koja će se sastajati jednom godišnje, po potrebi i češće.

Oblast socijalne sigurnosti između Republike Srbije i Republike Grčke nije regulisana zaključenim Sporazumom o socijalnoj sigurnosti. Imajući u vidu brojnost državljana Republike Srbije koji rade u Republici Grčkoj, kao i potrebu daljeg razvijanja i učvršćivanja prijateljskih odnosa u svim oblastima pa i u oblasti socijalne sigurnosti, strane ugovornice su se dogovorile da otpočinu pregovore u cilju zaključivanja sporazuma o socijalnoj sigurnosti.

Sa Republikom Grčkom je u periodu od septembra 2006. do maja 2017. godine održano pet rundi pregovora. Ovim sporazumom utvrđeno je

ostvarivanje prava iz sistema penzionog i invalidskog osiguranja, i to: pravo na starosnu, prevremenu starosnu penziju, invalidsku i porodičnu penziju. Sporazumom je omogućeno da lica koja nemaju dovoljno staža osiguranja navršenog primenom svojih nacionalnih propisa ostvare pravo na penziju na osnovu sabiranja staža osiguranja navršenog u obe države ugovornice. Veoma je bitno da se za utvrđivanje prava na penziju uzima u obzir i staž osiguranja koji je prema pravnim propisima strana ugovornica navršen pre stupanja na snagu ovog sporazuma.

Iako je naša strana to predlagala, sporazumima se ne reguliše oblast zdravstvenog osiguranja. Grčka strana navedeni predlog nije prihvatila iz razloga poteškoća u koordinaciji sistema zdravstvene zaštite. Naime, u Republici Grčkoj je trenutno prelazna faza primene novog sistema socijalnog osiguranja i grčka strana nije u stanju da razmotri srpski zahtev dok se ne završi organizaciono i funkcionalno ujedinjenje novog zajedničkog zavoda socijalnog osiguranja. Međutim, nije isključeno razmatranje srpskog zahteva u budućem periodu.

Kako bi se obezbedila socijalna sigurnost radnika migranata i najviša pravna zaštita, sporazumi su zasnovani na najnovijim evropskim standardima u ovoj oblasti. Dakle, usaglašeni sporazumi su zasnovani na opšteprihvaćenim principima i iskustvima naše zemlje u ovoj oblasti, kao i na standardima koje predviđa Uredba EU Broj 883/04 o koordinaciji sistema socijalne sigurnosti, kojim se prvenstveno reguliše socijalna sigurnost radnika migranata. Takođe, sporazumima je obezbeđena primena nacionalnog zakonodavstva u navedenoj oblasti, uključujući i svako noveliranje nacionalnog zakonodavstva kroz izmene i dopune propisa.

Kroz odredbe sporazuma su zastupljena i sledeća standardna načela, odnosno principi:

1. Jednak tretman državljana država ugovornica u oblasti socijalnog osiguranja. Ovo načelo podrazumeva da su prilikom primene pravnih propisa jedne države ugovornice državljani druge države ugovornice izjednačeni sa njenim državljanima. Činjenica da je lice državljanin druge države ugovornice neće voditi gubitku ili otežanom ostvarivanju prava u prvoj državi ugovornici, čime se obezbeđuje jednak tretman.

2. Određivanje primenjenog zakonodavstva, odnosno pravila na osnovu kojih se u svakom konkretnom slučaju može tačno utvrditi da li se primenjuje zakonodavstvo jedne ili druge strane, države ugovornice, kao i koji propisi konkretno. Primenjivi zakoni se mogu utvrditi na više načina. Osnovno je pravilo, odnosno pravilo mesta rada, koje podrazumeva da se primenjuje zakonodavstvo zemlje zaposlenja, odnosno od koga se sporazumom predviđaju određeni izuzeci, kada to zahteva specifična situacija – lica

upućena na rad u inostranstvo od strane poslodavca, lica koja rade u više država, pomorci itd.

3. Očuvanje stečenih prava i sabiranje perioda osiguranja, koje podrazumeva da se periodi prebivanja, zaposlenja ili obavljanja druge delatnosti navršeni u jednoj državi priznaju prilikom sticanja, ostvarivanja i utvrđivanja visine prava u drugoj državi ugovornici. Ukoliko je to potrebno za ostvarivanje prava, staž osiguranja navršen na teritoriji jedne države ugovornice druga država ugovornica će uzeti u obzir, uključujući i staž osiguranja koji je navršen na teritoriji država ugovornica pre stupanja na snagu sporazuma, čime se obezbeđuje očuvanje stečenih prava.

4. Isplata, transfer davanja u slučaju promene prebivališta u drugu državu ugovornicu. Time korišćenje prava iz obaveznog socijalnog osiguranja nije ograničeno na teritoriju na kojoj su ta prava ostvarena i obezbeđuje se da isplata davanja na teritoriji druge strane ugovornice, transfer u državu nastajanja, odnosno prebivališta vrši se bez umanjenja visine davanja, čime se obezbeđuje izjednačenost teritorija.

Republika Srbija primenjuje sporazume o socijalnom davanju sa 28 država, od kojih su većina članice EU, u kojima živi i radi veliki broj naših građana. U poslednjih nekoliko godina zaključeni su sporazumi sa Belgijom, Slovačkom, Austrijom, Bugarskom, Kanadom, Velikim Vojvodstvom Luksemburgom i Rumunijom. Očekuje se stupanje na snagu sporazuma sa Švajcarskom i Francuskom, koji sadrže novelirane odredbe. Pregovori za zaključenje sporazuma sa Narodnom Republikom Kinom, kao i sa kanadskom provincijom Kvebek su ušli u poslednju fazu, a pokrenute su inicijative za zaključivanje sporazuma sa Španijom, Azerbejdžanom i SAD.

U danu za glasanje predlažem narodnim poslanicima da izglasaju ove zakone jer svi doprinose poboljšanju i materijalnog položaja ali i prava naših građana. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, ministre Đorđeviću.

Reč ima narodni poslanik Vjerica Radeta, povreda Poslovnika.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Ovo se dešava kada skupštinska većina zloupotrebljava član 92. Poslovnika. Do danas sam bila uverena da hoćete da iscrpljujete poslanike opozicije, a vi u stvari hoćete da iscrpljujete ministre. Ovde ste naterali ministra Đorđevića da čita sat i 20 minuta da bi pomenuo svaki od ovih predloga. Da ste stavili još dve tačke, čovek bi dehidrirao, završio na infuziji.

Saosećam sa vama, ministre. Zato sam i intervenisala, da se to ne bi dešavalo budućim ministrima, pa da kolege iz vladajuće koalicije vode računa.

Na stranu to što su u ovom predlogu pomešane babe i žabe, što su mogle da se naprave bar tri grupe o kojima je moglo da se raspravlja ako ste

već izbacili iz običaja poslovničku obavezu da se o jednom predlogu raspravlja kao o jednoj tački dnevnog reda. Prosto smo se uželeli jedne tako lepe rasprave. Gospođa Đukić Dejanović se seća; kada je bila predsednik, imali smo ponekad jedan predlog – jedna tačka dnevnog reda, pa amandmani po tom predlogu, pa rasprava sa ministrima, pa rasprava unutar poslaničkih grupa, a ovo sada zaista gubi smisao.

Još jedan razlog zbog čega sam se javila, radi javnosti pre svega. Ovaj dnevni red piše da je podržalo 150, pa onda nešto prebrisano, 154 narodna poslanika. Svejedno, i ako je 150, sasvim je u redu, to je u skladu sa Poslovnikom, ali mislim da je velika bruka vladajuće većine što su dozvolili da ovaj predlog potpiše i Meho Omerović, narodni poslanik koji je uhvaćen u krađi na aerodromu u Frankfurtu, i vi, umesto da se izjasnite po tome, čak ovo dozvoljavate. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Kao neko ko jako dobro poznaje, i u to sam potpuno siguran, Poslovnik o radu Narodne skupštine Republike Srbije, takođe znate da je legitimno pravo svakog poslanika da predloži objedinjenu raspravu; o tome se izjašnjavaju narodni poslanici.

Što se konkretno tiče izlaganja ministra, u ovom slučaju ja kao predsedavajući nisam mogao da učinim povredu Poslovnika jer ministar, shodno članu 96. stav 1 ...

(Vjerica Radeta: Saosećam sa čovekom.)

I ja, verujte.

Član 96. stav 1. alineja 1) – predlagač akta, kada je reč o raspravi u načelu, vi to jako dobro znate, nema definisano i ograničeno vreme.

Smatram da nisam ni na jedan način prekršio Poslovnik, ali moram da vas pitam – da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o povredi Poslovnika?

(Vjerica Radeta: Ne.)

Zahvaljujem.

Da li izvestioci nadležnih odbora žele reč? (Ne.)

Da li predsednici odnosno predstavnici poslaničkih grupa žele reč.
(Da.)

Reč ima narodni poslanik Vladimir Marinković.

Izvolite.

VLADIMIR MARINKOVIĆ: Hvala, uvaženi predsedavajući.

Poštovani ministri sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, želim u ime SDPS prvo da izrazim podršku Vladi Republike Srbije i predsedniku Republike na posvećenom radu kada je u pitanju očuvanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta naše zemlje. Još jedan uspeh na međunarodnom planu i nivou, dakle povlačenjem priznanja tzv. države Kosovo od strane Liberije, dakle peta država u proteklih šest meseci, uz

Burundi, Surinam, Sao Tome i Prinsipe i Gvineju Bisao. Onima koji nam zameraju kada je u pitanju ta naša posvećena borba i koji govore da ćemo nešto dati, prodati i kockati se sa onim što pripada isključivo našoj državi, našim građanima, hoću da nagovestim da će toga biti još, i to vrlo skoro.

Takođe želim da kažem da je ministar Đorđević zajedno sa svojim timom delegirao puno predloga zakona, puno tema koje se tiču najbitnijih aspekata društvenog života u našoj zemlji – naravno, sa prof. dr Slavicom Đukić Dejanović – dakle demografija, radno, socijalno pravo, sezonski radnici, borba protiv sive ekonomije, podrška porodicama, sve ono što je jako bitno i od ključne važnosti za napredovanje naše zemlje i za njenu modernizaciju i bolji život njenih građana.

Ono što smatram najbitnijim kada je u pitanju razvoj Republike Srbije i ono što želim da istaknem u moru ovih loših vesti, u moru lažnih vesti kojima smo bombardovani svakodnevno, to je današnje pokretanje fabrike „Fridrihshafen“, nemačke fabrike koja se gradi u Pančevu. Investicija od 160 miliona evra. Nešto više od nekoliko decenija nijedna fabrika nije otvorena u Pančevu, a ova će zapošljavati više od 1.000 ljudi.

Takođe, nešto što je bez ikakve pažnje prošlo u našim medijima, u javnosti, a o čemu želim da obavestim javnost i naše građane, velika investicija i jako važna za ravnomerni regionalni razvoj, to je Kuršumlja i fabrika „Vudfil“, izraelska fabrika koja će zaposliti u industriji, proizvodnji nameštaja oko 150 ljudi, što, kada je u pitanju Kuršumlja, znači život, znači opstanak tih građana u tom delu Srbije.

Dakle, Vlada Republike Srbije se trudi da privlačenjem novih investicija, unapređenjem poslovnog ambijenta u našoj zemlji obezbedi bolji život građanima Srbije i ja ću se, kada je u pitanju set ovih predloga zakona o kojima ćemo govoriti danas, usredsrediti na zakon koji ima za cilj da suzbije sivu ekonomiju, koji ima za cilj da unapredi radna i socijalna prava naših građana, a to je angažovanje sezonskih radnika. To je dosada faktički bio jedan zabran u kojem je funkcionisalo više od 60.000 ljudi, 60.000 građana Srbije koji su radili i koji rade i dan-danas sezonski kod poljoprivrednih proizvođača u gazdinstvima, a koji gotovo nikada nisu imali nikakva radna prava i, naravno, socijalna.

U 21. veku imati toliki broj ljudi koji nemaju nikakva radna i socijalna prava i da se tog pitanja niko nije setio da rešava do ministra Đorđevića, a moram da napomenem da je prethodni ministar Aleksandar Vulin radio na ovom zakonu, prosto je sramota koja nadam se da će se popraviti donošenjem ovog zakona i njegovom implementacijom kako bi ovi ljudi mogli da žive život dostojan čoveka u 21. veku.

Dakle, više od 60.000 ljudi dosada nije imalo pravo ni na kakve doprinose. Ako se povrede na radu, nisu imali nikakva prava, nikakve

moćnosti na svoja prava kao drugi, koji su prijavljeni u firmama u kojima rade, u institucijama u kojima rade, ona prava koja vuku iz ugovora prema kojem su angažovani, da li su to ugovori o privremenim i povremenim poslovima, da li su to ugovori na neodređeno vreme ili neki drugi. U svakom slučaju, jako je važno da ovaj zakon zaživi. Jako je važno što je u izradi ovog zakona učestvovalo puno donosilaca odluka koje su od ključnog značaja kako bi ovaj zakon mogao da se implementira u praksi i na terenu i koji će rešiti tri važna pitanja.

Broj dva, smatramo da će kroz aspekte ovog zakona, kada se on bude implementirao i realizovao, oni koji su poslodavci sa zadovoljstvom plaćati naknadu za doprinose, za zdravstveno i socijalno osiguranje tim građanima koje zapošljavaju. Treće, oni će biti izvučeni iz sive, odnosno crne zone, država će naplaćivati porez, dakle puniće se državni budžet. Dakle, sve tri strane će biti zadovoljne, a Srbija će, u skladu sa strategijom borbe protiv sive ekonomije, sa strategijom koordinacionog tela za borbu protiv sive ekonomije, postati i, naravno, definisati zakonski okvir i zakonsku regulativu u skladu sa regulativom najmoćnijih, najmodernijih zemalja koje podrazumevaju stalno unapređenje tržišne privrede uz, naravno, unapređivanje, stalno, socijalnih i radnih prava.

Srbija je zasigurno ekonomski šampion i ekonomski lider ovog regiona – 850 miliona evra u prvom kvartalu stranih direktnih investicija. Srbija je po *Ernst & Young* u prvih 15 evropskih zemalja po broju investicija, koje su se uvećale za 157% i koje su direktno uticale da se zaposli više od 20.000 ljudi u Republici Srbiji. Ovu činjenicu povezujem sa borbom predsednika Republike, sa borbom cele Vlade, sa borbom ovog parlamenta i izradom jedne jasne i dobre strategije, koja će podrazumevati da nas ima milion više.

Da nas ima milion više tako što ćemo se baviti demografijom, tako što ćemo se baviti unapređenjem prava i mogućnosti za one porodice koje imaju jedno, dvoje, troje ili više dece i koje će, naravno, na taj način uticati da nas ovde bude više, da imamo više mogućnosti da naši ljudi, naši đaci, naši studenti, naši mladi ljudi kreiraju sudbinu naše zemlje ovde u zemlji i da kroz jednu takvu podsticajnu politiku ti mladi ljudi ostanu ovde u Srbiji.

Naslušali smo se kritika raznih ljudi u Srbiji, predstavnika političkih činilaca, nevladinih organizacija, SPC i direktno patrijarha Irineja, koji je samo rekao da je dobro da podstičemo demografski razvoj, da podstičemo rađanje, da smo puno nastradali, ali da nas treba biti u istoriji i da mi moramo da radimo, samo jednom jasnom, dobrom politikom, jasnim strateškim planom, kako bi nas bilo što više, jer kad nas bude više, bićemo politički snažniji, bićemo ekonomski snažniji, bićemo socijalno snažniji. Ako nas bude ovako i ako budemo imali ovakav demografski trend kao sada, pa nećemo mi imati problem sa radnom snagom, moraćemo da je uvozimo. Ne zato što će

nam privreda biti jaka, i ekonomija, nego zato što nećemo imati dovoljno mladih ljudi koji će raditi, koji će dizati ovu zemlju, koja će unapređivati njene kapacitete.

Ko će da bude kreativan, ko će da radi u kompanijama, ko će da razvija privatnu inicijativu, ko će da vodi državne institucije i ko će da vodi ovu državu i državnu administraciju na pravi način nego upravo oni koji budu dolazili, kojima treba da omogućimo najbolje i jednake šanse za dobro školovanje, za dobro zaposlenje, dobar ambijent za razvoj privatne inicijative i privatnog biznisa. I dalje moramo da radimo na tome da menjamo, što bi rekao predsednik Republike, majndset naših ljudi, pogotovo mladih ljudi, da je budućnost u privatnom poslu, da privatni preduzetnici, da biznismeni u ovoj zemlji treba da budu oni koji su heroji u ovoj zemlji, koji zapošljavaju, koji plaćaju porez. Svako ko plaća porez plaća i doprinose, plaća ovih sto kilometara auto-puta koje pravimo godišnje i na koje smo ponosni, plaća lične pratioce na koje smo ponosni i na sve ono što je uradio ministar Đorđević kada je u pitanju socijale i socijalna odgovornost.

Kao pripadnik stranke socijaldemokratske provincijencije, naravno da se zalažem za veća socijalna prava, za veća sindikalna prava. Ali kao realan čovek shvatam i, naravno govorim javno o tome, da nema većih socijalnih prava, nema jake socijalne politike ako nema jake ekonomije, ako nema privrednog rasta od četiri, pet, šest procenata koje imamo sada, ako nema fiskalne discipline, ako nema svake godine po nekoliko hiljada više privatnih preduzeća koji se otvaraju nego onih koji se gase. Mislim da je dosta vremena prošlo i da smo dosta vremena izgubili tako što imamo taj odnos jedan zaposleni na jednog penzionera, jer to je neodrživo.

Mi moramo da se bavimo demografijom. To jeste dugoročan proces, to će biti mučan proces i problem je što nismo time počeli da se bavimo pre 20 godina, pre 15, pre 10 godina, jer efekti ovoga što radimo sada – to može da nam kaže i makedonsko iskustvo, jer je tadašnji premijer Gruevski, još pre 10 godina, pokrenuo u Makedoniji implementaciju jasne strategije demografskog razvoja u toj zemlji, sa dobrim timom, dobrim stručnjacima – efekti svega ovoga što se radi će doći i biti vidljivi tek za 10, 20 i 30 godina.

Ali, naravno, kao ozbiljna zemlja mi tako strateški treba i da razmišljamo. I ne treba da se ugledamo na nekoga ko je lošiji od nas, nego treba da se ugledamo upravo na one koji su ovakvu politiku vodili na najbolji mogući način. Ja bih se ugledao u ovom slučaju na zemlju kao što je Izrael – i kada je u pitanju demografija, i kada je u pitanju zaštita nacionalnih interesa, i kada je u pitanju razvoj ekonomije i kada je u pitanju odbrana i bezbednost. E, to Srbija treba da bude u ovom regionu, po uzoru na Izrael – ekonomski snažna, sa jakim i snažnom armijom, sa jasnim strateškim planom i ciljem gde mi treba da budemo i gde treba da stignemo u narednih 30-40 godina.

Takođe, pohvalio bih ovaj zakon o angažovanju sezonskih radnika zato što će oni koji su u ovom slučaju poslodavci moći na jedan mnogo lakši i bolji način da prijavljuju svoje zaposlene, dakle elektronskim putem. Ovaj zakon ide u prilog onome što zovemo e-poslovanjem, elektronskim poslovanjem i elektronskim prijavljivanjem. Dakle, u punom kapacitetu implementacija e-gavernmenta, bez odlazaka u državne institucije, dakle elektronskim putem, na jedan lak način, jer mi moramo biznis u Srbiji da učinimo lakim.

Mi moramo zapošljavanje u ovoj zemlji da učinimo da to bude jedan lak i jednostavan proces u svim segmentima. Znači, ne smemo da otežavamo. Mi moramo do kraja da sprovedemo giljotinu propisa. Ja vidim ovaj zakon, koji je podržao i nemački GIZ, koji je podržao i NALED, koji su podržale sve relevantne biznis asocijacije, ali koji su podržali i relevantni sindikati, i reprezentativni i oni koji to nisu, vidim da ide u tom smeru da unapredimo zakonsku regulativu, da suzbijemo sivu ekonomiju, da se izborimo sa sivom ekonomijom i da napravimo bolji poslovni ambijent u našoj zemlji.

Takođe, apelovao bih na ministra Đorđevića, za kojeg znam da ima veliko iskustvo u privredi, koji oseća, koji zna kako privreda diše, kako privreda funkcioniše, da se založi u narednom periodu da što više oslobodimo privredu nameta. Ne samo ovih parafiskalnih, nego i fiskalnih nameta. Znam da se dosta na tome radi, ali mislim da će ključna stvar za dodatni razvoj, impuls razvoja privatnog, ali domaćeg biznisa. Mi sa stranim kompanijama nemamo problema, i sa stranim investicijama – mi ćemo ove godine imati skoro tri milijarde evra stranih direktnih investicija – naš najveći problem su domaće investicije. Naš najveći problem su domaći investitori, koje treba da podstaknemo, dakle oni koji već rade i oni koji će se odlučivati da rade u narednom periodu, da im poslovanje bude lakše.

I, uvaženi ministre, ako je to moguće, da u nekom narednom periodu umanjimo stope doprinosa, jer ovo je sada, vi to znate, ja znam da i dobro razumete i da se zalažete za to da se, ukoliko je to moguće, one umanje kako bismo mogli biznisu da damo dodatno krila i vetar u leđa da se razvija kako bismo mogli, naravno, da imamo dodatno zapošljavanje.

Urađeno je dosta, veliki su rezultati. Procenat nezaposlenosti je 13,6% u našoj zemlji, sa 26% koliko je bila 2012. godine. Strateški cilj Vlade Republike Srbije je da to bude ispod 10%. Pogledajte samo SAD. Mogu kritikovati, pričati šta god hoće po pitanju ljudskih prava ili bilo čega, politika..., znate šta je rezultat predsednika SAD na semaforu? Nezaposlenost od 3,8% i milion radnih mesta u 2017. godini. To je ono što je ključni rezultat i što je ključna poruka američkom narodu. Voleo bih da se ugledamo na to. Nova radna mesta, nove kompanije, poslovni ambijent, rasterećenje privrede i svakodnevni rad na tome da dovedemo što više dobrih i snažnih kompanija u

Republiku Srbiju i da, naravno, nastavimo sa ovim trendom liderstva u ekonomiji u našoj zemlji.

Takođe, nekoliko rečenica bih rekao o vrlo značajnom zakonu, dakle izmenama i dopunama Zakona o mirnom rešavanju radnih sporova. Smatram da Agencija za mirno rešavanje radnih sporova odlično radi svoj posao. Doduše, to je agencija koja se puno ne promovise. Mnogo običnih ljudi i ne zna koja su dostignuća i sve ono što je Agencija uradila, a uradila je mnogo kada su u pitanju kolektivna prava zaposlenih, kada su u pitanju kolektivni radni sporovi.

Ove izmene i dopune su dobre, koje se tiču, koje smo čuli od ministra, rešavanja problema reprezentativnosti sindikata u kompanijama i institucijama. Naravno, apelovao bih na ministra da se pitanje reprezentativnosti, kako sindikalnih organizacija tako i poslovnih asocijacija, ukoliko je to moguće, otkoči, jer ono što je situacija sa odborom koji je vlastan da daje reprezentativnost i ocenjuje reprezentativnost je situacija koja definiše neki status kvo, u kojoj niko nije zadovoljan.

Predložio bih, zašto da ne, ako možete, da razmišljate o tome. Mi imamo jedan stvarno zastareli sistem ocenjivanja i definisanja reprezentativnosti kako sindikalnih organizacija tako i poslovnih asocijacija. Brojanje pristupnica u 21. veku niti ide uz ono što radi Vlada Republike Srbije, niti ide uz ovo vreme.

(Predsedavajući: Zahvaljujem, kolega.)

Izvinjavam se, još pet sekundi.

Reprezentativnost treba da se utvrđuje u skladu sa plaćenim članarinama i onda ćemo imati najbolju sliku prave reprezentativnosti naših poslovnih asocijacija i sindikalnih organizacija.

Hvala i izvinite, predsedavajući.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Marinkoviću.

Poštovani narodni poslanici, saglasno članu 27. i članu 87. stavovi 2. i 3. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da će Narodna skupština danas raditi i posle 18 časova, zbog potrebe da Narodna skupština što pre donese akta iz dnevnog reda ove sednice.

Reč ima narodna poslanica Elvira Kovač.

Izvolite.

ELVIRA KOVAČ: Zahvaljujem.

Poštovani predsedavajući, gospodine ministre, gospođu ministarka sa saradnicima, kao ovlašćeni predstavnik poslaničke grupe Saveza vojvođanskih Mađara trudiću se da u vremenu poslaničke grupe govorim o tri predloga zakona.

Naime, pred nama se nalaze zaista različiti predlozi. Neki na sistematičan način, a neki prvi put, kao što smo to čuli, posle nekoliko

decenija regulišu određena pitanja, kao što je Predlog zakona o ratnim memorijalima, a drugi sveobuhvatnije rešavaju zaštitu ranjivih kategorija stanovništva, kao što su, na primer, dugoočekivane izmene i dopune Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom. Govoriću i o Predlogu zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima.

Generalno, svi ovi predlozi, predložene mere, doprinose boljem kvalitetu života građana i, ono što je značajno, sigurnosti ostvarivanja prava iz oblasti zdravstvene, socijalne zaštite, penzione zaštite i smanjenja siromaštva.

Usvajanjem izmena i dopuna Strategije za podsticanje rađanja pravo na roditeljski dodatak je zaista dobilo na značaju i postalo je dugoročna populaciona mera i u tom smislu, naravno, naša poslanička grupa Savez vojvođanskih Mađara – Partija za demokratsko delovanje, poslanici SVM svakako podržavaju predložene izmene i dopune Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom, koji sada konkretno reguliše iznose, isplate, način usklađivanja iznosa, kako roditeljskog dodatka tako i paušala za nabavku opreme za dete, kao i, kao što smo to čuli, uslove za ostvarivanje ovog prava.

Kao što je poznato, važeći Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom, čija primena treba da počne 1. jula, u članu 23. stav 1. propisuje da visinu, način usklađivanja i isplate roditeljskog dodatka i paušala za nabavku opreme za dete zapravo propisuje Vlada na predlog ministra nadležnog za socijalna pitanja. Dobro je što smo to promenili ovim izmenama i dopunama.

Kao što se sećate, ja sam u ime naše poslaničke grupe 29. marta ove godine u danu za postavljanje poslaničkih pitanja postavila pitanje. Tada smo već čuli izjave da će se menjati ovi iznosi i želela sam da konkretizujemo na koga će se te izmene odnositi. Sada je jasno i u ovom predlogu stoji da će, kada govorimo o prvorodnom detetu, taj roditeljski dodatak biti jednokratni za svu decu koja će biti rođena od 1. jula ove, 2018. godine, i to u iznosu od 100.000 dinara, kao i da će oni uz to dobiti 5.000 dinara kao paušal za nabavku opreme za dete.

Jasno je iz ovog predloga, ono o čemu se govorilo to se sada reguliše, kada govorimo o drugom detetu, da će za svu decu koja su rođena, u jednom članu ovog predloga stoji, od 1. jula 2018. pa nadalje, taj roditeljski dodatak da se isplaćuje tokom dve godine, zapravo 24 meseca, i da će to biti 10.000 dinara mesečno. Kada govorimo o trećem i četvrtom detetu, posle usvajanja ovih izmena i dopuna roditeljski dodatak će se isplaćivati 10 godina, iliti 120 meseci, u jednakim mesečnim ratama od 12.000, odnosno 18.000 dinara.

Međutim, mogu da kažem nije nejasno, postoji poslednji član ovog predloga zakona, ali volela bih kada bi uvaženi ministar Đorđević ili ministarka zadužena za demografiju gospođa Slavica Đukić Dejanović mogla da razjasni i ono što smo pročitali u novinama i ono o čemu smo govorili tada,

29. marta u ovoj skupštini, šta se dešava sa decom koja su rođena u periodu od 25. decembra prošle godine do 30. juna ove godine, jer u tom poslednjem članu stoji da će se u skladu sa ovim usklađivati.

Ja to razumem, da oni, naravno, već dobijaju roditeljski dodatak, al' pošto su oni drugo, treće ili četvrto dete i dobijaju u mesečnim ratama, posle 1. jula će se na njih ipak odnositi ovo novo. Naravno, potreban je period od šest meseci... Sve sam rekla, ministarka me tako gleda. Ali da razjasnimo, jer mislim da je taj poslednji član nejasan i roditelji se pitaju pa da ne budu nedoumice. Znači, oni rođeni pre 25. decembra prošle godine, na njih se ne odnosi ovo novo, ali na ostale se, ukoliko su drugo, treće ili četvrto, odnosi. Verovatno će malo kasniti te isplate, ali da to bude jasno.

Nadalje, ono o čemu se dosada, po meni, malo govorilo, a što mi svakako pozdravljamo, što je dobro, ovaj predlog reguliše uslove, znači ko ostvaruje pravo na roditeljski dodatak, i sada su kao posebni uslovi naglašeni redovna vakcinacija sve dece majke, naravno po redovnom planu vakcinacije, kao i regularno, redovno posećivanje obaveznog predškolskog programa i osnovne škole. Svakako pozdravljamo, ako mogu da kažem, postavljanje nekako striktnijih uslova. Zašto smatramo da je redovna regularna vakcinacija značajna i zašto su značajni i prihvatljivi i za pozdravljanje ovi posebni uslovi? Upravo zbog toga što smo se suočili sa neverovatnim problemom epidemije morbila, malih boginja, danas, skoro četiri decenije, 40 godina pošto je Svetska zdravstvena organizacija 1979. godine proglasila morbile iskorenjenim.

U nastavku vremena ću pokušati ukratko da govorim i o drugom predlogu, Predlogu zakona o ratnim memorijalima.

Moram da naglasim da je, kao što je to verovatno poznato, priprema ovog predloga trajala dugo. Moram da iznesem ono što možda nije toliko vidljivo, da su i razgovori sa Savezom vojvođanskih Mađara trajali, da je prva runda ovih razgovora bila još negde 2015. godine, da se u tadašnjoj fazi tada nacrt čak i drugačije zvao, zvao se nacrt o spomen-obeležjima. Onda znamo da smo 2016. godine imali parlamentarne izbore, znači ovaj zakon nikako da bude gotov i da stigne. I, sada bih svakako želela da pohvalim i da se zahvalim na otvorenosti kako gospodina ministra Đorđevića, tako moram konkretno da naglasim i otvorenost i razumevanje za pregovore oko naših sugestija i gospodina Negovana Stankovića, državnog sekretara zaduženog za ovu oblast.

Naime, kada pričamo o ovom predlogu zakona o ratnim memorijalima, u ovom predlogu koji se sada nalazi pred nama, mi na ovaj predlog sada ne podnosimo amandmane upravo zato što su ti naši amandmani u pripremnoj fazi već prihvaćeni. Znači, predložene su dve sugestije SVM, jedna se odnosi

na uklanjanje ratnih memorijala, a druga na preciziranje slučajeva kada nije dozvoljena izgradnja ili postavljanje ratnog memorijala.

Naime, kao što smo čuli, u Predlogu zakona regulisano je da rešenje uređenja i uklanjanja ratnog memorijala donosi ministar po prethodno pribavljenim mišljenjima Saveta za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova i nadležne ustanove za zaštitu spomenika kulture, a navedeno rešenje je konačno i protiv njega se može voditi upravni spor. Uvažena je naša sugestija da se u slučaju podnošenja tužbe na rešenje o uklanjanju ratnog memorijala odlaže izvršenje ovog rešenja sve dok sud ne odluči po zahtevu tužioca za odlaganje. Mi smatramo da se ovim odlaganjem omogućuje da sud meritorno, zaista meritorno odluči, na osnovu činjenica utvrđenih na javnoj raspravi, čime bi se sprečilo nastupanje štetnih posledica, konkretno uklanjanje ratnog memorijala, koje mogu nastupiti i u roku od pet dana, u kojem je sud dužan da odluči po zahtevu za odlaganje i izvršenje.

Druga naša sugestija koja je prihvaćena odnosila se na član 22. Predloga zakona, koji je citirao i gospodin ministar, koji se odnosi na pitanje kada nije dozvoljena izgradnja ili postavljanje ratnog memorijala. To, između ostalog, nije dozvoljeno licu koje je zastupalo fašističke, nacističke, šovinističke, separatističke ideje ili ideologije ili koje je bilo saradnik agresora, okupatora, njihovih saveznika ili pomagača.

Naš predlog, naša sugestija je bila da se pod navedenim licima nikako ne smatraju ona lica koja su već rehabilitovana u skladu sa Zakonom o rehabilitaciji, dakle na one koji su rehabilitovani treba tako i da se gleda.

Za SVM je značajno donošenje ovog Predloga zakona o ratnim memorijalima upravo i zbog toga da razvijemo svest o tome da istorije većinskog i manjinskih naroda nisu paralelne, već da se ove istorije ukrštaju, i u tom smislu ratni memorijali nam govore kakvu politiku sećanja naša politička zajednica želi da neguje i kakav vrednosni obrazac mi želimo da razvijamo.

S druge strane želela bih da naglasim i da je na poslednjoj zajedničkoj sednici, četvrtoj zajedničkoj sednici Vlade Mađarske i Vlade Republike Srbije, 9. februara ove godine u Budimpešti, potpisano tzv. pismo o namerama da će se ovo pitanje regulisati; zbog toga je značajno donošenje ovog zakona.

Još jednom se zahvaljujem na saradnji i na prihvatanju naših sugestija, da ne moramo sada amandmanski da intervenišemo.

Nadalje, želela bih još malo da govorim i o trećem predlogu zakona koji se nalazi pred nama, a to je Predlog zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima.

Ovaj predlog je izuzetno važan, jer zaista podaci Zavoda za statistiku, uvaženi gospodin ministar je izneo podatke iz 2016. godine a ja ću izneti podatke iz 2017. godine, prošle godine pokazuju da više od 570.000 ljudi su

neformalno zaposlena lica, dakle reč je o neprijavljenim radnicima, i prema prošlogodišnjim podacima Zavoda za statistiku više od 50%, čak dve trećine njih, više od 374.000 radi u poljoprivredi. U odnosu na prethodnu, 2016. godinu povećanje neformalne zaposlenosti je posebno naglašeno i posebno veliko baš u sektoru poljoprivrede, iznosi skoro deset posto. Dakle, izuzetno veliki broj ljudi radi a nisu prijavljeni, nemaju nikakvo osiguranje.

Svi smo svesni toga da su siva ekonomija i neformalno zapošljavanje jedni od vodećih izazova sa kojima se suočava Republika Srbija i poseban problem predstavlja što je neformalno zapošljavanje u sektoru poljoprivrede usled sezone prirode poslova u ovoj oblasti. Zbog komplikovane procedure prijave i odjave sezonskih radnika, poljoprivreda je još u sivoj zoni.

Poslanici SVM svakako smatraju da je uvođenje zakonskog okvira za regulisanje ove oblasti izuzetno značajno i pozdravljamo uspostavljanje elektronskog sistema, pojednostavljenog zapošljavanja sezonskih radnika. Čuli smo već od više govornika da je to predloženo kao jedna od mera akcionim planom Vlade za sprovođenje nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije i to je od posebnog značaja.

Nažalost, ovi predlozi zakona su svi po hitnoj proceduri, ali želela bih da naglasim da, bez obzira na to što su oni stigli tek 15. juna ove godine, priprema ovog konkretnog predloga je trajala duže i postojala je javna rasprava, koju bih zaista da pozdravim. Svi su relevantni akteri imali prilike da se izjasne, pa i sami poslodavci.

Uvaženi kolega pre mene je već govorio o tome, a ja bih želela da naglasim da su, pošto je kolega iz poslaničke grupe Arpad Fremond učestvovao u pripremi ovog predloga, zaista su postojale i studijske posete, kako Hrvatskoj tako i Mađarskoj, i uporedna praksa, znači tražila su se najbolja rešenja, iz hrvatskog i mađarskog modela zaista za nas prihvatljiva, a najbolja rešenja su i preuzeta.

Dakle, ovaj predlog zakona treba da poboljša položaj sezonskih radnika. Pozitivnim vidimo dodatnu zaštitu prava sezonskih radnika, to da će oni imati pravo za naknadu za rad, za svaki čas rada, da će imati odnosno da im je obezbeđena bezbednost i zdravlje na radu, zdravstveno osiguranje za slučaj povrede na radu, profesionalne bolesti, kao i prava iz penzijsko i invalidskog osiguranja i tako dalje.

Ono što takođe smatramo izuzetno važnim je da je prvi put predviđeno da poslodavac može biti i fizičko lice, član ili nosilac porodičnog poljoprivrednog gazdinstva koji se bavi poljoprivrednom proizvodnjom, što znači da se prvi put otvara mogućnost da fizička lica koja se bave poljoprivrednom proizvodnjom mogu u svojstvu poslodavca da angažuju sezonske radnike.

Gospodine ministre, iskoristila bih vaše prisustvo i prisustvo vaših saradnika da, kada već govorimo o poljoprivredi i o temi koja se tiče i vašeg ministarstva, otvorim i večiti problem, večito pitanje uplate doprinosa za obavezno socijalno osiguranje poljoprivrednika.

Nažalost, trenutna situacija je takva da poljoprivrednici koji imaju pola, dva i po, pet, deset, sto ili još više hektara plaćaju isti iznos, što smatramo da nikako nije pravično i logično, da se kosi sa zdravom logikom.

Mi smo nekoliko puta u ovom uvaženom domu pričali o ovom pitanju. Smatramo da ovaj problem treba da se reši tako da doprinosi za obavezno socijalno osiguranje poljoprivrednika treba da se uplaćuju u skladu sa veličinom njihovog obradivog poljoprivrednog zemljišta, sa jedne strane, i sa druge strane, u skladu sa veličinom prihoda koji oni ostvaruju iz poljoprivredne proizvodnje.

Naravno, bila je formirana već i međuresorna radna grupa koja se bavi ovim pitanjem; zajednička je to, naravno, tematika i pitanje kako za Ministarstvo finansija, tako i za Ministarstvo poljoprivrede i za vaše ministarstvo. Zaista apelujem da se ovo pitanje što pre reši, jer smatramo da, ukoliko bude logičnije postavljeno i pravičnije, naravno i uplata ovih doprinosa će biti svakako redovnja.

Na kraju da sumiram, pozdravljamo izmene i dopune, odnosno sve predloge koji se nalaze pred nama i u danu za glasanje će poslanici Saveza vojvođanskih Mađara podržati ove predloge. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Kovač.

Reč ima ministar Zoran Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Radi razrešenja i razjašnjenja kako izgleda roditeljski dodatak i pravo na roditeljski dodatak, u ovom trenutku u Republici Srbiji prosečno mesečno ostvaruje roditeljski dodatak 61.500 dece, i to 29.000 kao prvo, 22.500 kao drugo, 8.000 kao treće i 2.000 kao četvrto.

Predlogom zakona propisana je visina, način usklađivanja i isplate roditeljskog dodatka i paušala za nabavku opreme za decu, tako da će se od 1. jula 2018. godine roditeljski dodatak isplaćivati na sledeći način. Za prvo dete jednokratno 100.000 dinara, umesto sadašnjih 39.898,24. Za drugo dete u ukupnom iznosu od 240.000 dinara, u 24 jednake mesečne rate po 10.000 dinara; sada je 156.000,17 dinara, odnosno jedna rata je 6.500 dinara. Za treće dete u ukupnom iznosu od 1.440.000 dinara, u 120 jednakih rata po 12.000 dinara; sada trenutno je 280.818 dinara, a rata je 11.700 dinara. Za četvrto dete u ukupnom iznosu od 2.160.000 dinara u 120 jednakih mesečnih rata ili 18.000 mesečno, a sada je 374.420, odnosno rata je 15.600 dinara, s tim da napominjem da rata za treće i četvrto dete je dve godine, odnosno 24 meseca. To je suštinska razlika.

Paušal za nabavku opreme za dete za svu decu rođenu od 1. jula 2018. godine i kasnije isplaćuje se zajedno sa jednokratnim iznosom roditeljskog dodatka za prvo dete, odnosno prvom ratom roditeljskog dodatka za drugo, treće i četvrto dete, i iznosi 5.000 dinara.

Pravo na roditeljski dodatak, ovo je ono što ste vi pitali, za decu rođenu na dan stupanja na snagu Zakona o finansijskoj podršci porodicama s decom, a to je 25. decembar 2017. godine i kasnije, zaključno sa 30. junom 2018. godine, koje se ostvaruje u skladu sa propisima koji su bili na snazi na dan rođenja a isplaćuju se u jednakim mesečnim ratama, radi se o drugom, trećem i četvrtom detetu, uskladiće se po službenoj dužnosti počev od 1. jula 2018. godine sa brojem rata i mesečnim iznosima roditeljskog dodatka utvrđenim ovim zakonom, a isplata će se vršiti, ta korekcija, u roku od šest meseci od dana primene ovog zakona.

Takođe, u pogledu uslova za ostvarivanje prava na roditeljski dodatak izvršene su izmene koje se odnose na imovinski cenzus, tako da plaćanje poreza na imovinu na poresku osnovicu, kao što je bilo dosada, veću od 30 miliona ili plaćanje godišnjeg poreza na dohodak građana više nisu uslov za ostvarivanje ovog prava, već sve majke imaju pravo da dobiju ovaj podsticaj. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, ministre Đorđeviću.

Reč ima narodni poslanik Đorđe Kosanić.

Izvolite.

ĐORĐE KOSANIĆ: Zahvaljujem.

Poštovana ministarko Đukić Dejanović, poštovani ministre Đorđeviću sa saradnicima, predsedavajući, dame i gospodo narodni poslanici, pred nama je objedinjena rasprava o više predloga zakona i poslanička grupa Jedinствene Srbije u danu za glasanje podržaće sve predloge zakona iz ove objedinjene rasprave.

Moje izlaganje na samom početku biće usmereno na Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom – dakle, čini mi se, krucijalni zakon – i da kažem da će poslanička grupa JS u danu za glasanje svakako podržati ovaj zakon.

Ali, ministarka, moram da kažem da... Možemo da razgovaramo o tome da Srbija ide krupnim koracima napred u mnogim segmentima, bilo da je u pitanju povećanje BDP-a, smanjenje stope nezaposlenosti, dovođenje investitora, povećanje plata i penzija, ali ako nemamo uspešnu populacionu politiku, sve je džaba, nemamo budućnost ove zemlje. Ono što želim da vam kažem, država Srbija na čelu sa Aleksandrom Vučićem i vaše ministarstvo koje predvodite prepoznali su značaj populacione politike, i to je ono što nas raduje, za naredni period. Sve što praktično radimo, radimo da bismo u Srbiji imali više dece i da bismo zaustavili odliv mladih ljudi u inostranstvo.

Ministarko, ja ovde želim da kažem, da nismo sproveli te mere i da nismo prepoznali sve to, 2050. godine Srbija bi imala milion i po stanovnika manje. Srbija je po statistici, koju vi znate dobro, šesta najstarija nacija u Evropi. Ako se tome dodaju migranti, onda su podaci zaista zabrinjavajući.

Prema podacima, svakoga dana gubimo 107 ljudi. Već 67 godina gubimo stanovništvo, a zadnjih 27 godina imamo negativan prirodni priraštaj.

Poređenja radi, evo ja ću dati još jednom taj podatak, 1950. godine imali smo rođenih nešto manje od 164.000 beba, a 2017. taj broj je za sto hiljada manji. Istine radi, 2017. godine je rođeno 200 beba više nego 2016. godine, u kojoj smo, da kažem, napravili onaj najnegativniji skor da je rođeno najmanje beba još od 1900. godine, otkad se ova statistika i vodi, ako se ne varam.

Što se tiče majki, u Srbiji je po majci procenat 1,44%, a za prostu reprodukciju potrebno nam je još bar 0,8%. Dakle, statistika u ovom trenutku izgleda ovako – 51% majki ima jedno dete, 42% majki ima dvoje, a samo 7% majki ima troje dece. Demografski zakoni su jasni, vi to dobro znate. Da bismo imali prostu reprodukciju, potrebno je da 11% majki ima jedno dete, 44% majki dvoje i 45% majki troje dece.

Kada se tome dodaju još migranti, tj. 15.000 ljudi svake godine izgubimo, onda su podaci u najmanju ruku zabrinjavajući. Čak i veliki gradovi poput Leskovca, Kraljeva, Kruševca imaju, da kažem, negativan migrantski saldo. Samo 40 opština u Srbiji ima pozitivan migrantski saldo, a to znači da se više stanovnika u njih doseljava nego što se odseljava.

Ministarka, za uspešnu populacionu politiku čini mi se da je potrebna sinergija države, sinergija svih lokalnih samouprava, ali čini mi se i svih nas.

Jagodina, vi to dobro znate ali ja zaista moram da pomenem, na čelu sa Draganom Markovićem Palmom je primer dobre prakse u lokalnoj samoupravi. Jagodina je još pre 14 godina prepoznala borbu protiv te bele kuge i u kontinuitetu se radi direktno i indirektno. Direktno nizom mera za ovih 14 godina, pomoć za svako rođeno dete, pomoć porodicama sa više dece, pomoć nezaposlenim trudnicama i porodiljama. Ali, isto tako, i indirektno mere su važne. Znači, svake godine se vode učenici četvrtog, osmog razreda, učenici srednjih, tj. svršeni maturanti, na more. Vode se studenti u Beč. Đaci i putnici imaju besplatan prevoz. Zapošljavaju se roditelji sa više dece. Na kraju, situacija je takva da na poslednjem popisu imamo 400 stanovnika više u Jagodini i mnogo više odeljenja u osnovnim školama.

Ne ulazeći u sam zakon, samo želim da kažem, ministar je to napomenuo, ovaj zakon smatram najbitnijim na ovoj raspravi i uopšte najbitnijim, jer predstavlja ukupnu društvenu brigu o deci, a i naša odgovornost je da poboljšamo uslove kako bi deca bila zadovoljnija i bolju budućnost za njih, kao i da pomognemo zaista materijalno ugroženim

porodicama, da im damo podsticaj i podršku da ostvare, ako oni to žele, željeni broj dece.

I na samom kraju vezano za ovaj zakon samo ću reći, vi ste to više puta govorili ali, evo, ja ću još jednom da napomenem, da u demografiji merna jedinica je 10 godina. Ja se, ministarka, zaista nadam da, svim ovim što radite i što radi država Srbija, za 10 godina u ovoj oblasti imaćemo zaista mnogo, mnogo svetliju budućnost i da vam kažem da će u danu za glasanje Jedinstvena Srbija svim srcem podržati ovaj predlog zakona.

Što se tiče drugog predloga zakona, o ratnim memorijalima, treba reći da su propisi koji regulišu ovaj zakon doneti još pre 40 godina. Praktično, cilj ovog zakona je jasnije definisanje nadležnosti i jačanje odgovornosti, efikasnosti jedinica lokalne samouprave i ostalih institucija ili pojedinaca, kao i stvaranje neophodnih uslova za zaštitu kulturnog nasleđa vezanog za sve ratne periode.

Najveća novina kod ovog zakona je nadležnost ministarstva zaduženog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije i za davanje saglasnosti za podizanje novog ratnog memorijala. Ovako uređen sistem će svakako doneti unapređenje, poštovanje ljudskih prava, nacionalnih i verskih osećanja, ali, sa druge strane, kao važan segment kulturne baštine Srbije postaće i deo atraktivne turističke ponude Srbije.

Što se tiče trećeg zakona iz ove objedinjene rasprave, Zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima radnika, ovaj zakon treba da poboljša položaj sezonskih radnika i, isto tako, da pojednostavi prijavljivanje radnika putem elektronske platforme.

Zakonom su definisani poslovi na kojima će raditi sezonski radnici u sektoru poljoprivrede, šumarstva, ribarstva. Takođe, zakon predviđa i maksimalno vreme angažovanja sezonskog radnika u toku kalendarske godine do 180 dana. Isto tako, u tom vremenu radniku će se računati i penzijsko-invalidsko osiguranje ili zdravstveno osiguranje u slučaju neke povrede ili profesionalne bolesti. Novčana naknada za sezonske radnike obračunava se i isplaćuje po radnom času, a najmanje u iznosu minimalne cene rada.

Isto tako, ovim predlogom zakona se predviđa da za vreme obavljanja sezonskih poslova radnik se ne briše iz evidencije, niti mu se obustavlja isplata novčanih naknada Nacionalne službe za zapošljavanje koje je ostvario za vreme privremene nezaposlenosti.

Ministre, ovde bih ipak želeo da vas pitam jedno pitanje. U Srbiji postoji veliki broj staračkih domaćinstava, posebno Šumadija i ovaj deo ovamo. Ta seoska domaćinstva praktično sve ono što rade na zemlji, oni imaju po hektar-dva, koriste za svoje potrebe. A da bi ipak mogli da obrade tu zemlju, moraju da koriste sezonske radnike jer nisu u mogućnosti da sami to

rade. Isto tako, imamo veliki broj domaćinstava koja imaju samo po jedan hektar zemlje, isto koriste te proizvode za sebe, pa me interesuje da li su i ta domaćinstva dužna da prijave te svoje sezonske radnike kada ih uzimaju za svoje potrebe.

Sledeći zakon je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o zapošljavanju radnika. Kada je reč o ovom zakonu, njegovim donošenjem pojednostavljuje se postupak izdavanja radne dozvole za zapošljavanje, a u cilju daljeg razvijanja povoljnijeg poslovnog okruženja i dovođenja stranih investitora.

Inače, ministre, samo da kažem, ovaj zakon poznaje sedam vrsta radnih dozvola što se tiče države Srbije i dosadašnja praksa je pokazala da najveći broj izdatih dozvola za rad čine radne dozvole za zapošljavanje.

Kada je reč o sledećem predlogu zakona, o izmenama i dopunama Zakona o uslovima za upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i njihovoj zaštiti, ministre, kada je reč o ovom zakonu neka zvanična statistika kaže da otprilike sedam hiljada ljudi godišnje se uputi na rad u inostranstvo. To su zvanične procene, ali, kada uzmemo u obzir agencije, kada uzmemo u obzir posrednike, taj broj je znatno veći. Zbog toga je od izuzetne važnosti proveru agencije preko koje zaposleni odlazi na zaposlenje u inostranstvo, a sa druge strane i preko tih agencija rade ugovore a ne direktno sa fabrikom ili sa nekim poslodavcima u inostranstvu.

Kada je reč o samom zakonu, on pokušava da na najbolji način reši ovu oblast, da zakon učini transparentnijim i da spreči zloupotrebe, kojih je, složićete se, u prethodnom periodu bilo zaista možda malo i previše.

Prijavom u Centralni registar omogućava se lakši pristup podacima o radnicima i koliko se poštuju njihova prava kada je u pitanju osiguranje. Isto tako, zakon donosi da se radnik ne sme upućivati u inostranstvo na manje od tri meseca, obavezna kvota od 20% zaposlenih, da ne dužim, i na taj način se izbegavaju zloupotrebe i iznajmljivanje radnika preko agencija gde praktično agencija nema nijednog zaposlenog a iznajmljuje od nekih drugih radnike.

Kada je reč o dva predloga zakona, o izmenama i dopunama Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca i o izmenama i dopunama Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i članova njihovih porodica, ministre, vi ste o ovome dosta govorili. Da se ne ponavljam, da pričam o samom zakonu, ali reći ću vam samo jednu stvar, da smo mi svi dužni da poštujemo ljude koji su se borili za ovu državu, koji su, na kraju, dali živote za ovu državu. Isto tako, siguran sam da je cilj svih nas ovde da ljudima poboljšamo uslove života, ne samo borcima, već i vojnim invalidima i porodicama palih boraca.

Kada je reč o Predlogu zakona o mirnom rešavanju radnih sporova, treba reći da su ranije dugotrajni radni sporovi bili skupi i za privredu i za

državni budžet. U sporove su se odmah uključivali i ministar, i Vlada, i predsednik Vlade, ali kada postoji Agencija, sve što se u njoj odluči ima težinu pred sudom. Dakle, rad Agencije za mirno rešavanje radnih sporova treba da postane transparentniji kako bi poslodavci i radnici shvatili da njena rešenja imaju jednaku težinu kao sudska a da sporovi traju kraće i manje koštaju privredu.

Na samom kraju, ministre, pred nama su četiri sporazuma. Prvi, Sporazum između Republike Srbije i Ruske Federacije o socijalnoj sigurnosti donesen u Moskvi decembra 2017. godine. Ovim sporazumom je regulisano pravo na starosnu, privremenu starosnu, invalidsku i porodičnu penziju, takođe pravo u slučaju povreda na radu i profesionalnih bolesti i pravo na naknadu pogrebnih troškova.

Drugi sporazum je Sporazum između Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Slovenije o zapošljavanju državljana Republike Srbije u Republici Sloveniji. Sam zakon kaže da su njime uređeni uslovi, obim zapošljavanja državljana Republike Srbije u Republici Sloveniji, uslovi i postupak za izdavanje dozvole koja omogućava zapošljavanje naših ljudi tamo, ali i pravo i obaveza slovenačkih preduzetnika koji zapošljavaju naše ljude u Sloveniji.

Sledeći sporazum je potpisan u Solunu 2017. godine. Potpisan je između Republike Srbije i Republike Grčke, naravno, o socijalnom osiguranju. Moram da kažem da je ovim sporazumom regulisana oblast penzijskog i invalidskog osiguranja.

Na samom kraju, pred nama je i Memorandum o razumevanju između Vlade Republike Srbije i Vlade Australije. Na recipročnoj osnovi između dve države reguliše se obavljanje plaćene delatnosti članova porodice zvaničnih predstavnika dve države.

Na samom kraju, ministre, mislim da su svi ovi zakoni iskorak napred i poslanička grupa JS u danu za glasanje podržaće sve predloge zakona iz ove objedinjene rasprave. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Kosaniću.

S obzirom na to da reč žele predstavnici predlagača, moraću da obrišem listu da bih vam dao reč.

Reč ima ministar, prof. dr Slavica Đukić Dejanović.

Izvolite.

SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ: Uvaženi narodni poslanici, dame i gospodo, čini mi zaista zadovoljstvo što učestvujem u radu danas kada su ovako značajne tačke i, pre svega, sigurno da sam sopstvenu pažnju u periodu do danas i ovde danas usmerila na izmene i dopune Zakona o finansijskoj podršci porodici.

Zahvaljujem predstavnicima sve tri poslaničke grupe koji su uzimali učešća u početku rasprave do ovog momenta zbog toga što su zaista svoju energiju i pažnju usmerili...

Gospodine Kosaniću, vi ste izneli izuzetno značajne podatke koji se tiču demografskog profila života u Srbiji.

Moramo se prisetiti da je predsednik države, tada premijer, gospodin Vučić zapravo odredio, u momentu kada je imao ekspozice ovde, u ovom istom prostoru, koliko je značajno da jedan od naših osnovnih nacionalnih zadataka budu mere koje se tiču populacione politike i demografije.

Neću, naravno, ponavljati sve što ste iz zakona izneli kao pozitivno, ali bih usmerila pažnju šire javnosti i vas poslanika na činjenicu da je ublažavanje ekonomske cene podizanja posebno trećeg, četvrtog, pa naravno i drugog deteta, samo jedna od mera.

Mi bismo, grubo gledajući, ako analiziramo zakone i ove dopune i izmene, mogli da kažemo da se Vlada Republike Srbije opredelila za dva nivoa aktivnosti: nacionalni i lokalni. Taj nacionalni je zapravo sadržan u zakonu. Naravno da je čitava Vlada, pre svega uz ogromno angažovanje ministra Zorana Đorđevića, ministra Lončara, svih ostalih ministara, Ministarstva finansija i svih aktera koji su učestvovali, ocenila da se taj nacionalni prioritet mora pokazati vrlo praktičnim činjenjem. Ali kada bi taj ekonomski podsticaj bio jedina mera, onda vrlo sličnu demografsku situaciju ne bi imale zemlje koje imaju izvanredan standard. Dakle, mnoge zemlje zapadne Evrope, skandinavske zemlje imaju vrlo slične probleme kada je u pitanju perspektiva populacionih i demografskih parametara.

Zbog toga je izuzetno značajno da čitav set mera mora primeniti i svaka jedinica lokalne samouprave. Vlada Republike Srbije se opredelila da nakon javnog oglašavanja za nepovratna sredstva jedinicama lokalne samouprave usmeri ove godine više od tri puta veću sumu novca nego što je to bilo u prošloj godini. Zna da je prošle godine bilo 130.000.000, i ovde je bilo komentara da je to malo. Mi smo prošle godine imali pilot-projekat koji je opravdao svoje postojanje. One jedinice lokalne samouprave gde su menadžmenti ocenili da zajedno sa nevladinim sektorom, sa predstavnicima značajnih institucija treba da rade i na drugim merama, napravile su korak napred. Ostale su više debatovale, i podigli smo vidljivost teme.

Ovog momenta komisija koja analizira prispele prijave ima mogućnosti da vidi da neke jedinice lokalne samouprave, gradovi i opštine, ocenjuju da zajedničkim aplikacijama mogu ponuditi programe koji će biti podsticajni za pronatalitetnu politiku; druge su se odlučile da same aplikuju.

Šta su mere za koje se aplikuje i šta na nivou lokala može da se uradi? Zaista, izvanredan primer jedinice lokalne samouprave jeste Grad Jagodina, i vaš kolega narodni poslanik gospodin Dragan Marković Palma, sa svojim

merama: usklađivanje rada i roditeljstva, snižavanje psihološke cene roditeljstva, briga o parovima koji imaju problem steriliteta, neuporedivo više znanja u domenu populacione politike (gde nažalost stojimo lako loše) i reproduktivnog zdravlja, angažovanje institucija za javno zdravlje. Sve se to poverava jedinicama lokalne samouprave.

Primena ovog zakona imaće svoj pun duh onog momenta kada jedinice lokalne samouprave počnu da se čvrsto drže teksta o kome vi danas ovde odlučujete, uz naš angažman.

Hvala vam mnogo na podršci koju dajete. Zaista mislim da će ovo biti jedan od zakona, uopšte, kompletan set zakona, koji će stimulisati sve poslanike ovog visokog doma da se možda prvi put nakon dužeg vremena jednoglasno i bez onih koji su protiv izjasnimo o zakonskim rešenjima koja su izvanredna ne samo za bolju demografsku budućnost Srbije već i za rešavanje ostalih, vrlo senzitivnih tema.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima ministar Zoran Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Probaću da odgovorim na dve teme za koje ste meni postavili pitanje.

Prva se tiče poljoprivrednika i tih gazdinstava. Nažalost, svi oni koji rade i zarađuju moraju da plate porez. To je zakonska obaveza svih onih koji privređuju i na neki način zarađuju. Ali dobra vest u celoj priči (znate, pričali smo već o tome) jeste da je Ministarstvo pokrenulo projekat izrade socijalnih karata i očekujemo u drugoj polovini godine i zakon o socijalnim kartama. Tu jeste ideja da se prepozna upravo i ta kategorija poljoprivrednika, domaćinstava koja ne mogu sama da obrađuju zemljište koje imaju, koja su po sadašnjem sistemu za nas neko ko ima i kome ne treba država da daje. A imamo slučajeve gde ljudima kojima to ne pripada faktički država daje određena finansijska sredstva i neku socijalnu pomoć.

Mi želimo jednu pravednu državu kada je u pitanju socijalna pomoć i želimo da rasteretimo te ljude. Verujem da ćemo usvajanjem tog zakona rešiti problem, da oni po automatizmu dobijaju socijalnu pomoć, da država bukvalno može da zna kome pripada socijalna pomoć, da može da je kategorizuje, da bez dodatne administracije, poteškoća, čekanja, redova, dokazivanja, jednostavno uplaćuje socijalnu pomoć. Ali, isto tako, i da je uskrati onima kojima ona ne pripada, da to bude po nekom automatizmu. Mislim da ćemo tada kada budemo pričali o tome videti da smo i tu kategoriju naših građana prepoznali i da rešavamo i njih. I ne samo njih, već i sve druge koji na neki način sada dobijaju manje ili nisu uopšte u sistemu socijalne pomoći.

Kada su u pitanju borci, slažem se s vama, velika pažnja treba da se posveti u budućnosti njima. Kada je bilo najpotrebnije našoj zemlji, oni su izašli na prvu crtu. Dali su mnogo toga, žrtvovali su mnogo toga i mislim da najmanje što možemo u ovom trenutku... Koliko god im budemo pružali i koliko god bude bilo, to ne može da nadoknadi sve ono što su oni dali i sve ono što su time izgubili, ali mi moramo da pokažemo ozbiljnost i brigu o njima, da oni osećaju to.

Upravo iz tog razloga niz sastanaka se održava u Ministarstvu sa tim savezima i udruženjima, baš da oni vide da mi ne bežimo od njih, da ono što dobijemo od države želimo da rasporedimo na jedan transparentan način, da imaju uvid u to kako i šta radimo i da ih pozivamo da rade konkretne projekte koji toj grupi ljudi najviše mogu da pomognu.

U tom smislu, i posle sastanka sa predsednikom inicirano je da se za njih napravi jedan krovni zakon. Sada ima mnogo, mnogo zakona, još iz savezne države, koji su na snazi. Nemamo krovni zakon. Ideja je da se napravi zakon. Polazište izrade tog zakona je da nijedno pravo neće da im bude manje. Videćemo samo gde su im i na koji način u prošlosti, poslednji put 2009. godine, neka prava čak i smanjena, kako možemo da im vratimo ta prava. Jer, kako oni obrazlažu, sve ide u prilog tome da im je tada neko zarad nečega to ukinuo i da bi trebalo da im priznamo ta prava. Svakako, pozivam sve, kada bude javna rasprava, da učestvuju u tome i da zajednički donesemo za njih najbolji mogući zakon.

Ono što je predviđeno u budućnosti, vrlo brzo, Ministarstvo je preraspodelom sredstava opredelilo da već u julu raspiše dodatne konkurse i dodatni poziv tim udruženjima da apliciraju za nove projekte do kraja godine. Verujem da će uspešnost realizacije koju sada imaju u iznosu od 100% biti dovoljna osnova da svake sledeće godine deo sredstava koji država odvaja za njih bude veći i veći.

Ja mislim, opet kažem, da uvek malo činimo prema onome koliko su oni zaslužili, ali je bitno da postoji briga, da postoji razgovor i da oni znaju da postoji druga strana, koja njih nije zaboravila. Mislim da je to najbolja poruka za njih. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, ministre Đorđeviću.

Poštovani narodni poslanici, u skladu sa članom 87. stav 1. Poslovnika Narodne skupštine, sada određujem pauzu u trajanju od jednog časa. Sa radom nastavljamo u 15 časova. Zahvaljujem.

(Posle pauze – 15.15)

PREDSEDAVAJUĆI (Vladimir Marinković): Dame i gospodo narodni poslanici, nastavljamo sa radom.

Molim vas da se prijavite za reč.

Reč ima narodna poslanica Branka Stamenković.

Izvolite, kolegice Stamenković.

BRANKA STAMENKOVIĆ: Hvala.

Od ovih trinaest zakona koliko danas imamo na dnevnom redu, najveću pažnju javnosti, sigurna sam u to, privući će ovaj Zakon o pružanju finansijske podrške porodici sa decom. Ja bih se osvrnula isključivo na njega jer u objedinjenoj raspravi je trinaest zakona, a vi imate samo dvadeset minuta, ne možete kvalitetno da kažete ništa više nego o jednom zakonu.

U ovom smislu imam neke nedoumice i pitanja vezana za ovaj predlog zakona zato što on u obrazloženju kaže, a to je i bez toga jasno, da je osnovni njegov cilj podsticanje rađanja. Mi kao država i društvo stvarno imamo taj ogroman problem pada nataliteta, i nismo jedini, čitava Evropa od toga pati, neke države više, neke manje. To je problem koji proizvodi promena uslova; vremena su se promenila, samim tim i ljudi se menjaju i njihovi životni prioriteti i potrebe se menjaju. Sad je potrebno pronaći efikasno rešenje da se ovaj problem nekako reši, da se građani podstaknu na to da budu roditelji.

To nije tako teško, većina ljudi prirodno ima potrebu da se ostvari kao roditelj. Međutim, ono što je problem jeste što se vi i sa jednim detetom ostvarite kao roditelj i vi ste svoju ličnu potrebu zadovoljili. Država, međutim, i društvo imaju problem pada nataliteta ukoliko se roditelji zadrže samo na jednom detetu. Sve mere koje donosimo moraju ići na to da podstaknu roditelje da rađaju više od jednog deteta.

Koliko sam razumela ovu strategiju koja je doneta u martu i koju su radili stručnjaci – i prilično su je, rekla bih, solidno uradili – naš osnovni, najveći problem jeste da roditelje s jednim detetom motivišemo da se odluče i na drugo dete. Ta strategija ima spisak predloga raznih mera, koje su čak vremenski oročene u naredne dve godine; za određeni broj mera se kaže da treba da se sa njima krene 2018. godine, za neke 2019. godine, za neke 2020. godine.

Ono što mene zbunjuje jeste što je izmena ovog zakonodavstva, ovoga o čemu danas pričamo, finansijska podrška porodicama sa decom, predviđena da dođe tek 2020. godine, kao šlag na tortu nekim merama koje pre toga treba obaviti ili makar započeti. Čak se u samoj strategiji kaže da iskustva drugih zemalja koje su pokušale da podstaknu rađanje samo tako što su nudile finansijsku pomoć, kao što je to sad ideja, nisu imala rezultate, možda malo kratkoročno. Ali na duži vremenski rok, a ovo je problem koji ne može da se reši preko noći, vi ne možete to imati kao jednokratnu meru, ona mora biti na vrhu ostalih mera koje su sistematske prirode.

Znači, ovo je bilo predviđeno za 2020. godinu. Ono što se Narodne skupštine tiče i izmene zakonodavstva, što se nalazi u toj strategiji, jeste da

2018. godine treba pre svega izmeniti radno zakonodavstvo. Meni nije jasno zašto ovo što inače po Strategiji treba da bude poslednja mera dolazi nama prvo, a da ono što je planirano da dođe kao prvo nije pred narodnim poslanicima.

Podsetiću vas da su veliki problemi, kada je reč o pravima trudnica i porodilja, upravo u okviru radnog zakonodavstva, jer mi sad imamo situaciju da taj zakon uopšte ne prepoznaje prava trudnica i porodilja koje rade po nekim ugovorima o privremenim i povremenim poslovima, o dopunskom radu, o autorskom ugovoru, koje su na nekim stručnim usavršavanjima koja su plaćena. Znači, kada žena koja radi po ugovoru ostane u drugom stanju, ona nema nikakva prava u vezi sa trudničkim i porodičkim naknadama.

S druge strane, ovaj zakon koji je danas pred nama, o finansijskoj podršci porodicama sa decom, kada je reč o roditeljskom dodatku, pazite čuda, ove žene prepoznaje. Kada treba izračunati da li neko ima ili nema pravo na roditeljski dodatak, onda mu se računaju prihodi od poslova po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima. Znači, za žene koje rade po ugovoru ovo je duplo golo, dvostruki problem se stvara. Molim vas da pod hitno izmenimo ono što Strategija kaže da treba da izmenimo u vezi s radnim zakonodavstvom.

Druga stvar, Strategija predviđa, kad već menjamo radno zakonodavstvo, da treba da predvidimo i mogućnost da žene nakon isteka porodičnog odsustva, ukoliko to žele, imaju mogućnost da produže porodično odsustvo, uz umanjenju naknadu, ali da uopšte imaju tu opciju.

I, ono što je meni najvažnije u tome, a mislim da i Strategija jasno kaže da na tome treba dobro da radimo, to je uvođenje plaćenog odsustva za očeve, tj. kvota za očeve koje bi bile obavezne, neprenosive i koje bi očevi mogli da koriste kad žele.

Zašto obavezne i neprenosive? Mi smo jedno patrijarhalno društvo u kome se smatra da su svi poslovi koji su vezani za porodicu, za decu, za uzgoj dece, za održavanje kuće, za brigu o ostarelim i bolesnim roditeljima na ženi. Onda se čudimo zašto žene neće da rađaju. Veliki je pritisak na ženama. Moramo da radimo na tome da očeve animiramo da uzmu veće učešće u aktivnostima koje su porodičnog tipa.

U tom smislu, primer su nam skandinavske zemlje – i treba da nam budu primer – Danska, Norveška, Švedska. To su tri od četiri zemlje Evrope koje su uspele da preokrenu trend niskog nataliteta. U ovim skandinavskim zemljama, zahvaljujući tome što je prirodno, po mentalitetu i kulturološki, najnormalnije da otac učestvuje u podizanju dece i rasterećenju pritiska koji žena oseća kada je reč o kućnim poslovima i obavezama. A četvrta zemlja je Francuska; oni su prevrnuli trend jer su shvatili da će se žene koje rade pre

odlučiti na drugu i treću trudnoću ukoliko znaju da će dete moći da pošalju u vrtić.

Kod nas se očekuje da žena koja rodi, maltene, deset godina uzgaja to dete. Evo, i ovaj zakon to prepoznaje, jer negde deset godina će da isplaćuju u ratama neku pomoć tim porodicama. Žene žele da se vrate nazad na posao. Kod nas nemamo dovoljno vrtića, nemamo dovoljno mesta u predškolskim ustanovama ni za decu žena koje rade, a da ne pričamo o ženama koje su nezaposlene i nemaju kada da traže posao zato što moraju da čuvaju dete. Znači, moramo naći načina da rasteretimo žene – ova strategija to prepoznaje, određene mere u tom smislu i predlaže – i moramo naći načina da malo više uvučemo očeve u porodične aktivnosti.

Mi smo se kao društvo jasno trasirali, nećemo nazad u srednji vek. Evo, samim tim što u ovoj Narodnoj skupštini zakonski mora da bude 30% žena, a nadam se da ćemo uskoro doći do toga da zakonski propišemo da ih mora biti 50% jer je to jedino ravnopravno... Samim tim, mi smo se kao društvo trasirali ka tome da želimo profesionalno ostvarene žene, jer prepoznavamo da one mogu da daju veliki doprinos u društvu. Da bi žene mogle i profesionalno i majčinski da se ostvare, moramo im pomoći. Ne možete od žena tražiti da se žrtvuju za državu. Država ima problem, država mora naći način da žene podstakne. Naravno, i očeve.

Što se tiče očeva i menjanja tog patrijarhalnog odnosa, imam predlog da počnemo od porodilišta. Do pre koju godinu očevima je bilo zabranjeno da prisustvuju porođaju. U nekim porodilištima imali smo opciju da mogu da plate, kao da je bioskop u pitanju, bože me oprosti. Mi moramo već u porodilištima da krenemo da menjamo taj odnos očeva prema porodičnom odnosu i obavezama i da gradimo sistematski jedan stav da oni treba da budu podrška i ravnopravan partner u porodičnim aktivnostima i poslovima, a ne neko ko se stara isključivo o zadovoljenju finansijskih potreba porodice. Samo tako se može smanjiti taj pritisak koji žene osećaju i koje samim tim ... To je ta psihološka cena koju neke žene ne žele da plate. Država mora da im pomogne da ta cena bude jeftinija.

Naravno, postoji i ekonomska cena zbog koje imamo problem koji imamo. Ovaj zakonski predlog proklamuje da ima za cilj da reši ili ublaži upravo to. Mislim da imamo mnogo drugih prilika da mnogo sistematičnije, dugoročnije i na održivoj bazi umanjimo taj finansijski pritisak koji svi roditelji osećaju. Počnimo od škole – besplatni udžbenici za svu decu u školama. To vam je dugoročno, ako trasiramo, velika pomoć porodicama sa decom, iz godine u godinu. Roditeljstvo je najskuplje tokom školovanja deteta.

Ogroman problem, i to ova strategija prepoznaje, jesu nezadovoljene stambene potrebe mladih bračnih parova. Ova strategija predlaže da se država

angažuje na izgradnji stanova koji bi se jeftino davali u zakup mladim bračnim parovima koji bi se, pored jednog, odlučili za drugo i treće dete. To bi bio, mislim, najveći podsticaj mladim bračnim parovima ako govorimo o ekonomskoj pomoći.

U toj strategiji stoji neverovatan podatak da trećina porodica sa decom u Srbiji odvaja 40% porodičnih prihoda za stambene troškove: znači, za zakup ili za kredit, za vražji Infostan, struju, grejanje. Istovremeno, u zemljama EU za zadovoljenje istih troškova odvaja se manje od 10% porodičnih prihoda. To je ogroman pritisak i sa tim treba početi.

Strategija predviđa i vaučere, pre nego što se izgrade ti stanovi, jer to je ipak proces koji traje, za mlade bračne parove kojima bi oni mogli da rentiraju neki stan. Mi imamo situaciju da po tri-četiri generacije, po sedmoro-osmoro ljudi živi u dvosobnim stanovima zato što je to jedini način da podmire sve troškove. Od dve plate od po 20.000 dinara ne možete da platite i rentu i račune za Infostan, struju, grejanje i da vam ostane još da se prehranite. Ljudi preživljavaju tako što imate po tri-četiri generacije pa onda imamo dve penzije i dve plate, pa nas sedmoro uspemo nekako da otplatimo stambene troškove i plus da jedemo ceo taj mesec. Ali pitam vas – gde će mladi bračni par da rodi to prvo dete, ne drugo i treće, ako živi u takvoj zajednici?

Ovakva mera, ako bi to bio prioritet, duboko sam u to uverena, kao kolateralnu dobrobit imala bi smanjenje broja razvoda brakova a i smanjenje nasilja u porodici.

Zato mi nije jasno zašto od svih ovih pametnih stvari koje se u Strategiji mogu naći, koja treba da bude naše dugoročno opredeljenje i jasno kaže da prvo treba uraditi ovo, ovo i ovo, rešiti problem nedovoljnih mesta u vrtićima, potom rešiti nezadovoljene stambene potrebe, radno zakonodavstvo izmeniti, pa tek na kraju opredeliti se za neku čisto keš, finansijsku pomoć koja, kada je samostalna, ne može dati održiv dugoročni rezultat, ali uz ove ostale mere daje... Znači, nije mi jasno zašto smo krenuli prvo od repa umesto da krenemo od glave, da napravimo dobre temelje pa na kraju da završimo sa tim šlagom na torti.

Ova mera, verujem, daće neke rezultate, ali sam uverena da će oni biti ad hok i kratkoročni. Rodiće se neka deca, uzeće neke parice, roditelji će možda lakše da doguraju do njihove desete godine života, a onda će da grcaju opet u nekim finansijskim problemima upravo u tom uzrastu od četvrtog do osmog razreda osnovne škole kad treba platiti užinu u školi, i udžbenike, i ekskurziju, i izlet, i pribor, i sveske i vannastavne aktivnosti. Tu neće biti nekog pomaka i ta će deca dočekati punoletstvo... Ako ne bude ovih drugih mera i ako ne promenimo ekonomsku politiku pravljenja jeftine radne snage, ako plate ostanu na nivou od 20.000, ti isti roditelji koji će sad da uzmu ove pare, kad im deca napune 18 godina, reći će im – bežite, deco, odavde. Pa će

ta deca onda novu decu rađati negde u inostranstvu. Znači, kompleksan je problem. Mi i sad imamo kao veliki problem to što nam mladi bračni parovi u najreproduktivnijem dobu odlaze iz zemlje i decu rađaju negde drugde. I to utiče na natalitet.

Zato, meni je žao što to moram da kažem, moj utisak je da je ovaj zakon pred nama danas ne toliko zbog toga što nam je javni interes i borba za poboljšanje nataliteta na umu, što bi trebalo da bude, već da u korenu ovoga leži pre svega partijski interes, jer ovaj zakon, ovakav kakav jeste, može se oceniti isključivo kao jeftino populistički ukoliko uz njega ne idu sve ove druge mere koje su propisane u Strategiji. Kada možemo očekivati te druge mere? Molila bih da građanima Srbije kažete kada ćemo sve ostalo, naročito vezano za zadovoljenje stambenih potreba mladih bračnih parova, moći da očekujemo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolegice Stamenković.

Reč ima prof. dr Slavica Đukić Dejanović, ministar.

Izvolite, profesorka Dejanović.

SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ: Uvažena poslanice Stamenković, zahvaljujem na učešću u raspravi i na delimično tačnim iznetim informacijama vezanim za Strategiju.

Ovaj segment Strategije o kome govorite isti je od 2008. godine do danas, ali je, nažalost, bio tema detaljne razrade i izrade Akcionog plana tek prošle godine i stupa na snagu tek ove godine.

U okviru te strategije predviđeno je da se ublažavanje ekonomske cene roditeljstva razvija postepeno do 2020. godine, što nije značilo, uzimajući u obzir makroekonomsku stabilnost i činjenicu da finansijski realno živimo, i nigde ne stoji u Strategiji da je zabranjeno da odmah primenimo što je moguće veći broj mera iz Strategije uključujući ovu koja je specijalna i zadatak broj jedan u okviru Strategije – ublažavanje ekonomske cene roditeljstva.

Neće ništa stupiti na snagu 2020. godine, stupa na snagu sutra dan od momenta kada se tekst zakona koji usvojite oglasi u „Službenom glasniku“.

I, jako je dobro, ogroman broj žena se jako raduje činjenici, i ne samo žena, parova, što će se ovim finansijskim sredstvima omogućiti bolji standard trećeg i četvrtog već rođenog deteta od 25. decembra.

Potpuno razumem vaše interesovanje vezano za radno zakonodavstvo i htela bih da vas informišem, i vas i širu javnost, da smo uradili jedno istraživanje na 128.000 zaposlenih... Inače, cilj ovih finansijskih mera nije da majka ne radi pa da dobije za treće, četvrto dete 30.000 mesečno. Ne, cilj je da standard trećeg i četvrtog deteta bude bar kao i prvog za one roditelje koji su motivisani i koji su se opredelili da imaju treće i četvrto dete. Znači, kada smo uradili to istraživanje, mi smo zapravo došli do jednog frapantnog podatka.

Početna ideja je bila da menjamo normativu, zakone u domenu radnog zakonodavstva, međutim, ni zaposleni ni poslodavci nisu baš mnogo znali o pozitivnim zakonskim rešenjima koja već imamo.

Naime, do treće godine deteta jedan roditelj može birati smenu u kojoj radi. To je retko ko koristio. Moguć je rad od kuće, moguć je izbor smene u kojoj će neko raditi, moguć je rad tzv. *part-time* angažovanjem, četvoročasovno radno vreme. Kada smo zaposlene roditelje pitali u tom velikom istraživanju, a obavili smo četiri hiljade anketa zaposlenih roditelja i 330 poslodavaca je učestvovalo, da li znaju za ova zakonska rešenja, došli smo do zaključka da zapravo postoji nedovoljna informisanost uposlenih. Koristim i ovu priliku da kažem da moramo ići sa korišćenjem pozitivnih zakonskih akata u vezi sa usklađivanjem rada i roditeljstva.

Pitate se zašto smo se opredelili da idemo na stimulaciju drugog, trećeg i četvrtog deteta. Pa, vi ste sami rekli razlog, zadovoljenje roditeljskog nagona je jedna od najjačih prirodnih potreba svakog čoveka. Prvo dete se prosto rodi jer osoba želi da bude roditelj. Stimulacija za drugo dete je povećana sa šest hiljada i nešto na 10.000 mesečno do druge godine života. To nisu „neke pare“, to su ipak sredstva koja su povećana skoro za 50%. Zašto smo kod trećeg i četvrtog deteta išli sa većim stimulacijama? Zbog toga što demografi i stručnjaci kažu – da bismo se zanašli i da nas ne bi bilo svakog dana za 107 manje, potrebno je da u našoj sredini svaka žena koja je u fertilnom periodu, da 11% njih ima jedno dete, da dvoje dece ima 44%, troje 45%. Nažalost, 10% parova ima problem steriliteta.

Kakva je situacija u Srbiji? Pedeset dva posto žena je rodilo jedno dete, nešto preko 40% dvoje dece (dakle tu se približavamo onom željenom procentu), treće dete ima, nažalost, samo 6,7%.

Mi smo uočili, a i demografi se s tim slažu, da bi neko rodio treće dete, mora imati prvo i drugo dete; stimulacijom trećeg deteta vi zapravo malo stimulišete žene koje već imaju drugo dete da razmišljaju o trećem, a stimulacijom drugog, koja jeste nešto manja, idemo na tu meru.

Nadam da će u narednih deset godina ekonomska situacija i kompletna situacija u Srbiji biti takva da ublažavanje ekonomske cene roditeljstva neće biti ovoliko značajno koliko je sada. Potpuno se slažem s vama da to nije jedina mera. Zbog toga, na planu snižavanja psihološke cene roditeljstva kroz savetovališni rad, na planu usklađivanja rada i roditeljstva, Privredna komora Srbije je već napravila prve korake ove godine iako je, kažem, Akcioni plan počeo da se primenjuje tek pre mesec dana. Doneta je odluka o tome da se među privrednim, finansijskim subjektima i subjektima javnih preduzeća formiraju tzv. prijatelji porodice. One firme, ona preduzeća, oni poslodavci koji budu ispoljavali socijalno odgovorno ponašanje biće najbolji prijatelji i dobijaće određene nagrade. To je prvi korak ka sertifikaciji firmi koje će

stimulisati svoje zaposlene radnike koji su ujedno i roditelji. Polako i poslodavci postaju svesni, i sa njima na tome moramo raditi, da je najbolji radnik onaj koji stiče dohodak i za sebe i za svoju porodicu, odnosno za svoje dete.

Dakle, nikome nije palo na pamet da ide samo s ovom merom. Mi mislimo da set ekonomskih mera mora ići paralelno s drugim merama. Neke su iz domena zdravstva. Ovih dana biće završena uredba vezana za to da svi oni koji su se ostvarili kao roditelji nakon biomedicinski potpomognute oplodnje i dobili dete iz tog postupka mogu pod potpuno istim uslovima da idu ka cilju da i drugi put postanu roditelji, odnosno da o trošku Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje mogu imati tri pokušaja za majke do 42. godine.

Dakle, nikako se ne govori samo o jednoj meri.

Ogromna finansijska sredstva, ogromna za budžet Srbije, koji nije prevelik, idu jedinicama lokalne samouprave i usmerena su isključivo na lokalne programe pronatalitetne politike. To su pre svega vrtići, to je edukacija onih koji treba da vaspitavaju decu, to je rad sa budućim roditeljima. Kompleks svih tih mera, koje su stručnjaci izvanredno napisali još 2008. godine, koji su skoro u istom sastavu ponovo radili taj isti program odnosno istu strategiju, po prvi put oživljava Akcioni program, sa oročenim rokovima. A sve što možemo pre da uradimo, ne bih rekla da je minus; rekla bih, naprotiv, da je zapravo sasvim u redu.

Što se tiče udžbenika, stambenog prostora, vaučera, svega o čemu ste govorili, to su zapravo mere na kojima radimo. Strategija je završena tek u martu ove godine i evo prvih, vrlo konkretnih koraka. Svi ostali koraci će se raditi u narednom periodu. Da se od 2008. do 2018. godine uradio deo ovoga što smo uradili samo kroz Zakon o finansijskoj podršci porodici i kroz rad sa lokalnim samoupravama, mi bismo danas mogli sa više pozicije da startujemo i mnogo više da uradimo.

Zamolila bih vas da ne shvatite ovo kao polemiku, nego kao razjašnjenje svega ovoga o čemu ste govorili. Zahvaljujem se na učešću u raspravi i pitanjima koja ste mi postavili.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, profesorka.

Pravo na repliku, Milanka Jevtović Vukojičić.

Izvolite.

MILANKA JEUTOVIĆ VUKOJIČIĆ: Zahvaljujem.

Uglavnom volim da sam u temi, ali moram replicirati prethodnoj kolegini, pre svega radi zaštite maloletne dece. Naime, u svom izlaganju više puta je ponovila da majke „uzgajaju“ decu. U skladu sa Porodičnim zakonom, roditelji (majka, otac, majka posebno, otac posebno, ili roditelji zajedno)

čuvaju, neguju, podižu i vaspitavaju decu. Termin „uzgajanje“ je termin koji je neprikladan za decu. To je prva stvar.

Druga stvar na koju bih takođe htela da ukažem, to je postavljanje pitanja... Nama je na dnevnom redu Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom. Jedan od instrumenata populacione politike upravo je predviđen Zakonom o finansijskoj podršci porodici sa decom, a to su roditeljski dodaci. Naravno, planira se da ovaj zakon stupi na snagu 1. jula 2018. godine. Ali postavljeno je pitanje zašto baš on sada prvi.

Daću odgovor na to – zato što je Srbija politički i ekonomski stabilna zemlja, zato što se u Srbiji gotovo svakog dana otvaraju fabrike i daje mogućnost za zapošljavanje ljudi, zato što ova država radi na odgovoran način. A ovo je jedna od Ustavom predviđenih obaveza i dužnosti države, da na socijalno odgovoran način pomogne porodicama, posebno porodicama sa više dece. Prema tome, to su razlozi zbog kojih ovaj zakon prvi dolazi na red.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala puno.

Reč ima narodni poslanik Branka Stamenković.

Izvolite.

BRANKA STAMENKOVIĆ: Hvala.

Da se zahvalim ministarki Đukić Dejanović na konstruktivnoj razmeni mišljenja. Samo bih htela da dodam jednu stvar koju smatram jako važnom. To je ova situacija sa porodilištima.

Pre deset godina, vi ćete se toga možda setiti, ja sam nehotice digla jednu bunu zbog stanja u našem porodilištu, samo pišući blog. Pisala sam kako sam ja prošla u porodilištu, što je bilo jedno vrlo traumatično iskustvo. Na to je jako puno žena reagovalo, poslale su svoje priče; preko sedamsto priča je stiglo i ja sam ih sve objavila na jednom veb-sajtu. Svaka treća priča, znate kako se završavala – nekada sam želela troje dece, ali nakon ovakvog iskustva ne pada mi više na pamet.

U ovoj strategiji se to spominje kao problem, u nekom opisu, ali ne prati ga nikakva mera. Molim vas da nešto učinimo da porođaj u našim zdravstvenim ustanovama postane prijatno iskustvo koje roditeljima ostaje u lepoj uspomeni i odakle će iznići želja za drugim, trećim i četvrtim detetom. Ako to ostane kao jedno traumatično iskustvo, onda ćete teško nagovoriti roditelje, oba roditelja.

Tu imamo i problem mita i korupcije, koji je u porodilištima specifičan; retko vam se šta traži, ali se očekuje čašćavanje. I, prebacuje se odgovornost za to na roditelje sa pričom – a što čašćavate. Moje pitanje glasi – lekari, a što primete? Ja vas molim za jednu kampanju među lekarima, a ne roditeljima. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

(Milanka Jevtović Vukojičić: Replika.)

Milanka Jevtović Vukojičić, nemam osnov da vam dam repliku. Niste pomenuti, nije partija, nije lider stranke. Imaćete sada priliku kao ovlašćeni. Hvala na razumevanju.

Reč ima dr Dijana Vukomanović.

Izvolite.

DIJANA VUKOMANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući.

Poštovani ministri sa saradnicima, poštovane kolege narodni poslanici, danas razgovaramo ovde o setu, ja bih rekla, socijalno usmerenih zakona, u jednoj uzavreloj političkoj situaciji. Ako je potrebno dati ocenu ovog političkog trenutka i zašto Skupština Srbije baš u ovom političkom trenutku razmatra set socijalnih zakona, to jeste da se u tom kriznom političkom momentu nekom socijalnom demagogijom, malim ili velikim socijalnim davanjima, izlaženjem u susret najranjivijim grupama ljudi u Srbiji, kupuje socijalni i politički mir.

Moje kolege su već dovoljno govorile. Nisu bile u prilici, jer nemamo toliko vremena, svaki od ovlašćenih ima po dvadeset minuta, da čitamo obrazloženje kao što je čitao ministar. Govorile su o raznim aspektima ovih zakona.

Poću svoje izlaganje onako kakav je ovde redosled predloga zakona. Prvi je o ratnim memorijalima.

Nadam se da ćete se složiti da mi živimo u jednoj zajednici koju nazivamo država i nadam se da ona funkcioniše kao država. Mi znamo da je država partnerstvo ne samo između nas koji smo živi nego i između onih koji su mrtvi, koji su naši preci, i dece koja su rođena ili će tek biti rođena, dakle između budućih pokolenja. Zato je zaista izuzetno važno da imamo ovaj zakon koji garantuje da će se štititi ratni memorijali. Ovde se u obrazloženju zakona pominje konkretna cifra: u četrdeset zemalja širom sveta gde su razasute kosti naših predaka ima oko 550 tih memorijala, a u našoj zemlji ima ih od četiri do šest hiljada.

Mislim da je izuzetno važno da pamtimo imena tih ljudi. Mnogi od njih su bezimeni, ali zato bi trebalo mnogo više pažnje i dužnog poštovanja da ukazujemo barem onim ratnim memorijalima i spomen-obeležjima ratnika, da li su bili iz Prvog srpskog ustanka, balkanskih ratova, Prvog svetskog rata, Drugog svetskog rata, nažalost, nedavnih sukoba... Treba da ih poštujemo i treba te ljude da pominjemo imenom i prezimenom.

Pošto će ovde biti formiran i savet za odluku o negovanju tradicije oslobodilačkih ratova, nadam se da će se veća pažnja poklanjati ne samo muškarcima ratnicima, da tako kažem, onima koji su svoje živote dali za slobodu naše zemlje i nas svih, nego i ženama. Ako ne može neki

monumentalan spomenik da bude podignut Milunki Savić, heroini iz Prvog balkanskog ili Prvog svetskog rata, ili Nadeždi Petrović, onda neka bude nekakvo kolektivno spomen-obeležje svim onim ženama koje su se rame uz rame borile za slobodu, koje su bile bolničarke na primer. Hoću da pomenem ime jedne žene, Danke Milosavljević, koja je poslednja žena narodni heroj, žena partizanka, koja je nedavno preminula.

Mislim da je jako važno da pominjemo i žene. Zalažem se za to da u budućem podizanju spomen-obeležja ne zaboravimo žene, jer žene, na kraju krajeva, jesu većinsko stanovništvo. Dakle, uz dužno poštovanje muškarcima ratnicima i svima onima koji su pali za slobodu.

Zatim dolazi na red jedan zakon koji je usmeren na veliku grupu ljudi koji nemaju pristup tržištu tada. To su sezonci, kažu da njih ima od 60.000 do 100.000. Pohvaljujem, ali istovremeno naglašavam da se malo zakasnilo za ovu sezonu sa stavljanjem na dnevni red ovog zakona, i ukazujem da se o njemu razmišlja dugi niz godina unazad.

Navešću primer kako je Hrvatska rešila pitanje sezonaca. Čudim se da Ana Brnabić, koja je bila u prilici pošto je bila aktivno angažovana u NALED-u, Nacionalnoj alijansi za lokalni ekonomski razvoj (obično smo navikli na ovu skraćenicu ali red je da izgovorim puno ime), koja se u svom ekspozeu kao predsednica Vlade založila za digitalizaciju Srbije, nije primenila hrvatski model, baš zato što je NALED izdao saopštenje 2016. godine gde je pohvalio hrvatski model rešavanja problema sezonskih radnika i njihove zaštite. To je tzv. model vaučera gde bi sezoncima bile podeljene radne knjižice u koje bi poslodavci lepili vaučere, kupovali ih na dnevnoj osnovi, a u cenu tih vaučera bili bi već uračunati doprinosi i porezi. Onda bi na kraju sezone sezonski radnici sa tim radnim knjižicama išli u penziono osiguranje, gde će im biti upisan radni staž.

Evo, dozvolite da vam pročitam samo njihove rezultate: da je od 2012. godine u Hrvatskoj prodato 156.000 knjižica (to je broj sezonskih radnika koji su ušli u sistem, dakle izašli su iz sive ekonomije), da je iskorišćeno skoro pola miliona vaučera, u proseku gotovo 1.300 dnevno, a kupila su ih 2.324 preduzeća.

Zaista se čudim zašto mi nismo primenili taj model već primenjujemo model, u predlogu ovog zakona, koji dozvoljava da se između poslodavca i sezonskog radnika, ili ću reći onako kako je to uobičajeno kod nas, pomalo poražavajuće, između gazde i nadničara, postiže usmeni dogovor. Vi znate da u pravnom sistemu usmeni dogovor nema težinu, nema snagu pisanog ugovora. A moglo se rešiti i ovim radnim knjižicama i vaučerima. Ako ćemo već digitalizaciju Srbije, jednostavno, ja se bojim da sezonski radnici neće biti zaštićeni. Jer šta može poslodavac koji ni sam ne zna možda, ako je fizičko lice na primer, koji sve rizici na poslu postoje, koji su predviđeni zakonom, šta

sve može radniku sezoncu da se desi. A posle kada se desi, zato što nema adekvatno osiguranje ili barem taj pisani ugovor, on jednostavno ostaje oštećen, možda čak i trajno, što se tiče njegovog zdravlja.

Mislim da se ovo moglo rešiti upravo na taj moderniji način, pogotovo što se za taj model založio i sadašnji ministar za poljoprivredu, koji je tada bio u Upravnom odboru, potpredsednik NALED-a, i bio je upoznat s ovim modelom.

Tako da ja ohrabrujem ministre, koji su u očekivanju rekonstrukcije (mada ne verujem da će rekonstrukcija puno toga promeniti), da mnogo više komuniciraju međusobno, jer prosto neka rešenja, u nedostatku javne rasprave ili zbog isforsirane ili skraćene javne rasprave, padaju u zaborav. Naglašavam da postoje rešenja i da treba da pogledamo u region.

Kada sam već kod regiona, postavila bih direktno pitanje. Nažalost, ministar Đorđević nije ovde, ali tu su njegovi saradnici, tu je ministarka bez portfelja zadužena za populacionu i demografsku politiku. Htela bih da eksplicitno ovde kaže da li će ovo što je sada predloženo najnovijim rešenjima, dopunama i izmenama Zakona o finansijskoj pomoći porodici sa decom, biti održivo. Evo, na primer, jedno rešenje: ako se ta pomoć porodicama sa decom prolongira na isplatu na rate, recimo, biće 120 mesečnih rata od po 10.000, da li zaista mi kao građani možemo da verujemo da će se kroz tri godine, pet, sedam, deset godina to obećanje koje se sada daje crno na belom papiru politički ispoštovati, jer smo videli kako se stečeno pravno penzija odjednom derogiralo?

Imam na umu ono što se desilo u Crnoj Gori. Vi znate da je Crna Gora isto davala nacionalne penzije majkama sa troje i više dece, a kada su prošli izbori, prosto je to njihovo pravo derogirano. Mnoge majke koje su dale otkaz na poslu, odlazile, uzimale tu nacionalnu penziju jednostavno su ostale bez izvora prihoda.

Dakle, apelujem na predstavnike Vlade, odnosno ministarku Đukić Dejanović pošto je ona sada naš sagovornik, da kaže da li misli da će to obećanje biti održano na duži rok. Jer mi znamo da ljudska prava koštaju novca. U stvari, da li se politika neke vlade može oceniti levičarskom ili desničarskom, socijaldemokratskom ili nekom konzervativnom, da li će se više novca davati upravo za podsticanje rađanja i jačanje porodice, ili će se kupovati nekakvo zastarelo oružje, to su stvarno jako ozbiljne odluke. Kada budemo (nadam se, mnogo ozbiljnije) raspravljali na kraju godine o razrezu budžeta... I pohvaljujem što se sve više novca, barem ovako deklarativno, daje u cilju podsticanja rađanja u Srbiji, a ne podsticanja ratovanja. Evo, barem da imamo jedno eksplicitno obećanje i predviđanje da predstavnica Vlade kaže da misli da će se to obećanje o novčanim davanjima održati.

Da bi se uopšte podstaklo rađanje... Ovde su i moje koleginice i ministarka pominjale mnogo statističkih podataka, koji jesu i nisu realna slika, to je nekakav prosek; Zavod za statistiku može dati jednu sliku, a da život širom gradova i sela Srbije izgleda mnogo lošije, negde možda i bolje, neuravnoteženo. Jednostavno, ja mislim da nema napretka ni za porodicu ni za politiku rađanja dok god se ne osnaže žene. Dakle, ako vi stavljate u fokus politike, demografske, populacione, ženu kao nosioca te strategije podizanja populacije, onda morate najpre ekonomski da osnažite ženu.

Ministarka Slavica Đukić Dejanović, koja putuje po Srbiji, evo nedavno je, to isto pohvaljujem... Možda je prilika da objasni koji su bili kriterijumi za raspodelu tih sredstava opštinama koje su predlagale projekte za podizanje broja stanovnika. Devedeset opština je konkurisalo, koliko sam shvatila, svega petnaest opština je dobilo taj fond od 150.000.000 dinara. Prosto, da kaže koja su iskustva i koji su bili kriterijumi. To je jako interesantno i to je jednostavno podsticaj za neke druge opštine, ali već ovaj nesrazmer između 90 (konkurisali) i 15 (dobili) pokazuje koliko su ta sredstva nedovoljna, oskudna i koliko možda ta apatija i ne može da se pokrene na lokalnu. Vi znate koliko su razne opštine i gradovi nedovoljno razvijeni, čak ima i devastiranih opština, i to je jako teško.

Žao mi je što ministar Đorđević nije prisutan, jer je on pre nekoliko meseci, odnosno njegovo ministarstvo je uputilo javni poziv za tzv. SOS telefon gde će se javljati žene žrtve nasilja. On se pre nekoliko meseci, usred beogradske predizborne kampanje, slikao sa Sinišom Malim, tadašnjim gradonačelnikom Beograda, i njih dvojica su čak promovisali broj telefona. Ali danas te žene, koje treba da rađaju, a koje su žrtve nasilja i nemaju ni osnovne uslove da bi rađale više dece, ako okrenu taj broj 0800222003, dobiće odgovor sa automata – žao nam je, vaš poziv ne može biti ostvaren; molimo vas, pokušajte kasnije.

To je meni sad neki lajtmotiv života u Srbiji, bez ovog „molimo vas“, ali – pokušajte kasnije. Glasajte za određenu vlast, ta vlast će obećavati u predizbornoj kampanji sve i svja, a kada se tiče života običnog čoveka, prosto vidimo da ni ovaj put možda nismo s ovom političkom formulom imali sreće. I taj beskraj – pokušajte kasnije, pokušajte kasnije... A zamislite ženu koja je izložena nasilju i okreće taj broj, naivna, misleći da taj broj funkcioniše i da će je neko zaštititi – jednostavno dobije snimak s ovog automata. To je lajtmotiv kako žena živi u 21. veku u Srbiji.

Moram da kažem da sam kao poslanik opozicije bila zaista u dilemi kada sam postavljala poslaničko pitanje koje se ticalo tekstilnih radnica u Smederevu i jedne radnice, Danke Simić, u Malom Zvorniku, koja je bila premeštena sa mesta laboranta najpre za čistačicu, a onda za rad u kamenolomu i na posletku dobila otkaz. Mislila sam, ako opozicioni poslanik

odnosno poslanica ministru rada Đorđeviću postavi to pitanje, a u zaštitu Danke Simić je stala i Poverenica za ravnopravnost, na stranu Danke Simić koja je radila u kamenolomu, možda će ona biti zaštićena. Dakle, rukama je prenosila kamenje dok su mašine stajale, zato što je bila kažnjena jer je njen muž bio jedan od vođa sindikalnog organizovanja. Mislila sam, možda će je javnost zaštititi, ali ona je pre izvesnog vremena dobila otkaz.

Onda se ispostavilo da to što mi pričamo u Parlamentu, što reflektore kamera, televizije ili ove kamere koje nas prate i novinare koji redovno izveštaju usmeravamo ka Smederevu ili Malom Zvorniku u stvari ne pomaže običnom čoveku. I to je tragedija. Kako će sada Danka Simić svojim potomcima da kaže rađajte više dece kada je život u Srbiji ovakav.

Hoću da vam kažem da je jedno ono što mi ćemo mi obećavati, što ćemo usvajati kao poslanici većine i što će možda konstruktivne predloge opozicija da podrži, zašto ne bi, ali, zaista, život sezonskih radnika, žena majki i radnica u Srbiji izuzetno je okrutan.

Ne znam kuda smo mi to krenuli i koga to zavaravamo, da ne upotrebim nekakvu grublju reč, ako govorimo da je moguće da dostignemo taj standard rađanja trećeg deteta u Srbiji, pa čak i tim podsticajem, i da je 10.000, i da je 20.000, ja to izuzetno cenim, to su konkretni novci. Videli smo, na kraju krajeva, u predizbornoj kampanji da je ministarstvo gospodina ministra Đorđevića davalo neke interventne raspodele, po 16.000 dinara, građanima koji su socijalno ugroženi. Nemam ništa protiv toga, ali to su jednokratna rešenja koja sistemski neće rešiti i stavljaju građanina u položaj nekoga ko traži milostinju od političara.

Naravno, tu ima još zakona, evo, mirno rešavanje radnih sporova, to isto treba podržati, ali upravo sam rekla kako su ove tekstilne radnice prošle u Smederevu, da su neke bile pod pritiskom da daju same otkaz, a da njihova radna prava možda nisu još uvek na zadovoljavajućem nivou. Inspekcija rada dolazi na teren, ali više žmuri nego što otkriva i što je u mogućnosti da zaštiti radnike. Ali radnici su izgubili volju da se sindikalno organizuju; ne veruju ni političarima, možda ni sindikatima. Sindikati se trude, videli smo npr. u „Goši“ koliko je teško uopšte pokrenuti neku firmu koja je u dugogodišnjoj dubiozi.

Zaista, zadatak ministra privrede, ministra za rad, zapošljavanje, socijalna i boračka pitanja nije da žmuri. To je sasvim kontraproduktivan izgovor, da kaže – to je privatna firma, mi ne možemo da se mešamo. I te kako treba da se mešate, jer ti ljudi žive u Srbiji. Evo, ministarka Đukić Dejanović je pominjala podatak da je jedna trećina mladih ljudi, po nekoj anketi, spremna da ode iz Srbije. To je ogroman odliv. Profesor Grečić je pominjao cifru, ako je otišlo toliko, odnosno odlazi godišnje toliko visokoobrazovanih ljudi, da je Srbija izgubila devet milijardi evra ulaganja u njihovo obrazovanje, u njihovu

stručnost. Zato apelujem da te novce koje imamo, ili pare koje nemamo, zaista dobro raspodelimo i damo ih za održavanje života u Srbiji. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, koleginice Vukomanović.

Reč ima prof. dr Slavica Đukić Dejanović, ministar.

Izvolite.

SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ: Kada su u pitanju sezonski radnici, naravno da je pre donošenja teksta zakona bilo vrlo direktnih komunikacija sa njima i da je, uz tendenciju da se siva zona eliminiše i da se njihova elementarna prava na obezbeđivanje budućnosti u pogledu, pre svega, penzionog osiguranja dovedu u želju koju sigurno svi mi ovde imamo, čitav niz paralelnih zakonodavstava je bio analiziran, sigurno i hrvatsko. Naša premijerka se uključila u angažman oko svega ovoga, kako je to obećala kada je imala svoje uvodno izlaganje u ovom visokom domu.

Znate, ono što su sami ljudi rekli, koji su angažovani kao sezonski radnici, a i poslodavci, to je da je usmeni ugovor nešto što je njima vrlo prihvatljivo i niko se nije žalio na tu komponentu.

S druge strane, razlika između hrvatskog i našeg zakona je u tome da smo mi predvideli da u mesnim kancelarijama naš seljak treba da bude edukovan oko elektronskog prijavljivanja. Mislimo da je to zaista korak napred i da je njemu to potrebno. To je vrlo jednostavna edukacija i trajaće onoliko koliko bude bilo potrebno.

Ne mislim da ta razlika u tekstu zakona između hrvatskog zakona i našeg treba da da neku prednost u pozitivnijoj oceni hrvatskom zakonu. Naravno da je jako važno da za slučaj povrede ili profesionalne bolesti tokom obavljanja sezonskog rada treba stvoriti sigurnost sezonskom radniku. To su prednosti, i to je ono što smo uradili kod ove zakonodavne materije.

Prema tome, pitanja poslanice Vukomanović vezana za razlike između našeg i hrvatskog zakona prosto malo gube smisao, jer se čini da je sve što je pozitivno iz teksta hrvatskog zakona uzeto u obzir i napravljen korak napred.

S druge strane, pominjane su ovde i žrtve nasilja i obećana telefonska linija. Na tome se vrlo ozbiljno radi. Znate, da se ranije uradilo nešto više, mi bismo opet mogli korak napred, ali kad treba da ustrojite telefonsku liniju za žrtve nasilja koja će imati nacionalni a ne lokalni karakter, koji već imamo, onda to podrazumeva i tehničke i stručne, dakle, edukativne i sve druge primene. Na tom planu se zaista radi i ne samo da niko od toga nije odustao nego u ime Vlade dajemo obećanje da će se to i dogoditi.

Htela bih da podsetim – da smo hteli da bude politička mera, populistička mera, to da do 10. godine majka koja je rodila treće i četvrto dete ima 12.000 odnosno 18.000 za standard deteta, mi bismo nekim podzakonskim aktom to regulisali i ne bi bila rasprava ovde u Parlamentu među vama. To što vi poslanici stavite u tekst zakona, to će imati status

stečenog prava. Ne verujem da će neki drugi poslanici koji dođu posle vas ukinuti to pravo, naprotiv, mislim da će se prava u ovom segmentu povećavati. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Dijana Vukomanović.

Izvolite.

DIJANA VUKOMANOVIĆ: Zahvaljujem se na odgovoru koji je, kako da vam kažem, elokventan, politički korektan, ali jednostavno ne odgovara na ona pitanja koja su verovatno sada u glavama ljudi širom Srbije. Ne znam, ne verujem da nas sezonski radnici sad gledaju.

Dovoljno je da kada odete na selo vidite te težačke ruke; kada vidite koliko su te ruke izranavljene, koliko je to težak fizički rad, onda ova moja priča o vaučerima ili vaša priča o usmenom ugovoru između gazde i sezonskog radnika, nadničara za nadnicu... Ovde se pominje cifra od hiljadu do tri hiljade dinara. Ne verujem da je tolika nadnica na selu u Srbiji za vredne ruke težačke.

Zato mislim da je ovo socijalna demagogija, da će ona kratko da traje, već je zakasnela, sezona radova je već uveliko počela. Zamislite sad ove malinare koji su nezadovoljni otkupnom cenom malina, šta oni mogu od te cene da daju tim ljudima da беру maline, po još desetostruko nižoj nadnici.

Zato kažem da vi ne živite realni život. Drugo je sedeti u Vladi, prepisivati strategije, ali međusobno čak ni ne komunicirate. Vidite, ministar poljoprivrede se zalagao za ovaj hrvatski model. Ne znam zašto ga vi niste prihvatili. Ne mora da bude hrvatski; nemojte sad da vam smeta što je to od našeg severnog suseda. Ali strahujem da to stečeno pravo porodicama sa decom ne ukinete po crnogorskom modelu.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Povreda Poslovnika, Marijan Rističević.

Izvolite, kolega Rističeviću.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, član 107, povreda dostojanstva.

Kaže – kad odete na selo. Kako da ja odem na selo? Ovde je preporučeno svima nama da odemo na selo. Ja živim na selu, kako ja da odem na selo?

Nisam razumeo to naricanje za težačkim rukama. Očigledno da je drugarica bila u selu Ježevica pored Čačka, verovatno je videla težačke ruke Vuka Jeremića, koga ja nazivam Vuk Potomak. Mora da su to izranavljene seljačke ruke, mora da je u toj mucu niklo sedam i po miliona dolara itd. Verovatno je ugledala tu silnu muku koja je vredela sedam i po miliona dolara. Ja sam mislio da u toj Ježevici postoji zlatni rudnik, odnosno naftni izvor, teksaski, iz koga je ovaj iscrpeo sedam i po miliona dolara.

Stvarno je povreda dostojanstva kad neko toliko pati za selom, a ode sa sela, kao što je otišao Vuk Jeremić. I onda pričaju o težačkim rukama, o tome kako treba otići na selo. Pa, drugarice, dobro došli na selo, naći ćemo vam mladoženju i na sreću bilo i vama i njemu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Povreda Poslovnika, prvo Boško Obradović.

Izvolite.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Poštovani gospodine predsedavajući, grubo je prekršen, ponižen, zgažen član 108. Poslovnika o radu Narodne skupštine, koji jasno kaže da se o redu na sednici Narodne skupštine stara predsednik Narodne skupštine.

Znate šta, gospodine predsedavajući, ja ne mogu da se žalim na Marijana Rističevića, to je ispod svakog dostojanstva i nivoa jer je svako njegovo obraćanje povreda Poslovnika o radu Narodne skupštine, ja moram da se žalim na vas i zato i ukazujem na ovu povredu Poslovnika.

Ja veoma volim da razgovaram s tim velikim junacima koji su sposobni da se obračunavaju sa damama, da vređaju dame i da se na neki drugi način junače. Ali da to radi neko ko jedinu vezu sa selom ima tako što je bio u rijalitiju „Farma“ ili sličnoj varijanti, ili što se na neki drugi način bavio robnim rezervama, zbog čega je njegova supruga morala da nosi nanogicu u svoje vreme... (Isključen mikrofon.)

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Obradoviću, mislim da je zabranjeno, po Poslovniku, da vređamo članove porodice i da vređamo na ličnoj osnovi naše kolege.

(Boško Obradović: Da. Niste primetili kada je on vređao.)

Ne, nisam ništa primetio. Primetio sam da vređate porodicu narodnog poslanika. Molim vas, da vas ne bih kažnjavao, oduzeću vam to vreme od vremena poslaničke grupe. Hvala.

Gordana Čomić ima reč, povreda Poslovnika.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Povredili ste član 27, koji vas obavezuje da vodite računa o redu na sednici Narodne skupštine.

Narodni poslanik je u neuspešnom pokušaju da bude duhovit dok razgovaramo o Zakonu o finansijskoj podršci porodicama sa decom, obraćajući se narodnoj poslanici, rekao – samo dođite; ako treba, naći ćemo vam mladoženju.

Ja znam da većini ovde to apsolutno ništa ne znači.

Narodni poslanici dobacuju – to je populaciona politika. Ne, dame i gospodo, to je najgora vrsta omalovažavanja svih žena, i ovih koje sede u sali i

onih koje vas gledaju i slušaju. Biti ponosan na ruganje ženama rečenicom „naći ću ti ja mladoženju“, u Narodnoj skupštini, jeste ona tačka u kojoj se vidi kako to izgleda kad nasilje zabavlja ljude. Ne može niže da se padne. Može, ali onda su već toliko očigledne reči da bi verovatno i predsedavajući morao da reaguje.

Ja ni na koju drugu vrstu reakcije i jezika u ovoj sali ne bih reagovala. Vaše je pravo da vodite sednicu očekujući duh u kome će narodni poslanici jedno drugom, preko vas, svašta reći. Ali ako prećutate da se ovde ženi kaže „samo dođi, naći ću ti mladoženju“, onda imamo mnogo veći problem od sadržaja ovog zakona ili načina na koji vi ili ja gledamo sadržaj Poslovnika Narodne skupštine.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolegice Čomić. Zna da gledamo verovatno na isti ili sličan način.

(Gordana Čomić: Onda ne može tako da se ophodi.)

Ja sam razumeo kolegu Rističevića upravo na taj način kako ste vi rekli na početku vašeg govora, da je želeo samo da bude duhovit, da nije imao nameru da uvredi Dijanu Vukomanović.

(Gordana Čomić: Nije želeo da bude duhovit, želeo je da vređa, omalovažava kolegice. To je želeo, uz podršku većine u Skupštini.)

Da li želite da se Narodna skupština izjasni? (Ne.)

Povreda Poslovnika, Marijan Rističević ponovo.

Izvolite.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Član 103. stav 8. Gospodine predsedavajući, zbog ovih zaludnih replika koje su trebale da liče na povredu Poslovnika trebalo je da oduzmete poslaničkim grupama po dva minuta.

Ne znam zašto je sramota živeti na selu. Toliko nas živi na selu. Ne znam šta je sramota u ponudi – dođite da živite na selu, naći ćemo vam i mladoženju. Ima 300.000 neoženjenih muškaraca. To je samo jedna ponuda, nikakve tu uvrede nema. Naprotiv, nas sa sela vređaju, kao da smo mi ljudi treće, četvrte, „žnj“ kategorije. Dakle, da sam rekao „dođite u Pariz“, onda bi to bilo lepo; „dođite na Himalaje“, onda bi to bilo lepo; „dođite na Maldive“, to bi bilo lepo.

Ne razumem zašto neko reklamira Poslovnik i tvrdi da je uvreda nešto što je sasvim prirodno za osobu koja se toliko zalagala za selo, poljoprivredu, težačke ruke itd. Pošto nas na selu ima veoma malo, pošto očigledno neko želi da pomogne, normalno je da ja ponudim takvu vrstu pomoći. I, ako bude trebalo, ja sam uvek na raspolaganju. Ko god želi da živi na selu, ja ću mu pomoći, čak i u seoskim radovima, da se njive, eventualno, ako su zapuštene, pripreme itd.

Ali vi ste dopustili da se ovde po ko zna koji put Boško Obradović prema mojoj supruzi obraća kako on hoće. Dakle, prvo je rečeno da nosi

nanogicu, a ovde je potvrda da ne nosi. Onda je iz iste te grupe Vuka Jeremića Potomka rečeno da je bila na robiji. Evo potvrde da nije. I ubuduće, ko god bude želeo da vidi ove potvrde, a zdravlje joj je ozbiljno ugroženo, može ovde da dođe i proveriti. Moja žena nije radila u javnom sektoru kao žena Vuka Potomka i neće držati konferenciju za štampu gde će da se rasplače, da bi njene kolegice to prenele.

Hvala, ne tražim da se glasa.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Ristićeviću. Videli ste i sami da nisam dozvolio da rasprava krene u tom pravcu da se narodni poslanici vređaju na ličnoj i porodičnoj osnovi, a pogotovo članovi porodica. Izvinjavam se.

Oduzeo sam vreme od poslaničke grupe Bošku Obradoviću.

Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Molim još jednom narodne poslanike da ne vređaju članove porodica naših kolega.

Dijana Vukomanović, povreda Poslovnika.

DIJANA VUKOMANOVIĆ: Zahvaljujem se, potpredsedniče. Upravo ste sada krenuli u dobrom smeru, ali mislim da pravdu ne delite jednako. Pozivam se na član 106, koji govori da na sednici može da se govori samo o tačkama dnevnog reda.

Tačke dnevnog reda su, evo, ratni memorijali. Pošto jedan od kolega govori u posprdnom, ironičnom kontekstu o nekim potomcima, ja sam u svom izlaganju rekla da je država partnerstvo svih nas koji živimo i onih koji su živote dali i čije su kosti razasute ne samo u Srbiji nego i po teritoriji bivše Jugoslavije, da podsetim čiji je Vuk Jeremić potomak, da se setim familije Pozderac, njegovog pradede, koji je dobio od Izraela plaketu „Pravednik među narodima“... (Isključen mikrofoni.)

PREDSEDAVAJUĆI: Koginice Vukomanović, vi sada replicirate akonto pominjanja...

(Dijana Vukomanović: Govorim o ratnim memorijalima.)

Pa da, pominjete Vuka Jeremića i njegovo porodično stablo. Neću dozvoliti da rasprava ode u tom smeru. Možemo i mi da postavimo pitanje da li je on platio porez, a ne ko mu je deda i pradede. Hvala.

Doktor Slavica Đukić Dejanović ima reč.

SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ: Istine radi, znate, Vlada Republike Srbije radi apsolutno u punom kapacitetu. Htela bih da obavestim poslanike i javnost da nikakvih raskola u radu nema, posebno kod ovako važne zakonodavne materije kakva je danas na dnevnom redu. Ministar poljoprivrede ne samo da je aktivno učestvovao nego je i pisanim putem dao saglasnost na tekst ovog zakona.

Dakle, insinucije su da Vlada radi nekako disharmonično. Multisektorski rad je pravilo rada u Vladi. Naravno, ljudi imaju pravo na različita mišljenja, ali u konkretnom slučaju morate mi verovati da je ministar poljoprivrede apsolutno stao iza svake crte, tačke i zareza u ovom zakonu.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, profesorka.

Gospodin Hadži Stošić.

Izvolite. Prijavite se, molim vas.

HADŽI MILORAD STOŠIĆ: Zahvaljujem.

Poštovani predsedavajući, uvažena ministarko sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, poštovani građani Srbije, danas između ostalog govorimo o zakonu o ratnim memorijalima i o predlozima zakona koji na nov način rešavaju pitanja prava boraca i njihovih porodica, i to o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca i o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i članova njihovih porodica.

Malo ću opširnije govoriti o Predlogu zakona o ratnim memorijalima s obzirom na to da sam se u nekom prethodnom vremenu bavio tom problematikom. Mogu reći da ovaj zakon donosi neka nova rešenja, koja podrazumevaju mnogo bolji odnos prema ratnim memorijalima nego što je bio do današnjeg dana, odnosno do današnjeg vremena.

Predsedavajući, molim vas...

(Predsedavajući: Molim vas da dozvolimo kolegi Hadži Stošiću da nastavi sa govorom. Izvolite.)

Ovim zakonom o ratnim memorijalima uređuju se pitanja od značaja za zaštitu, održavanje, uređenje i finansiranje održavanja i uređenja ratnih memorijala u Republici Srbiji i u inostranstvu. Oblast zaštite ratnih memorijala dosad je bila regulisana nekim zakonima koji su donošeni pre četrdeset godina a odnosili su se na SFRJ i Socijalističku Republiku Srbiju, i u podeli nekih odgovornosti ili nadležnosti u poslednje vreme bilo je velikog raskoraka i disharmonije.

Ovim predlogom zakona ova oblast je uređena na jedan celovitiji način. Jasno se razgraničavaju nadležnosti jedinica lokalne samouprave i ministarstva nadležnog za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova. U prethodnom periodu, na osnovu prethodnih zakona starijih od 30-40 godina, upravo je nadležnost lokalne samouprave u nekim obavezama bila nedefinisana.

Kasnije ću pojasniti sve prepreke koje su uticale na nemogućnost rešavanja bitnih pitanja iz ove oblasti, koja se sada ovim zakonom regulišu.

Napomenuo bih samo, da svi znamo, zakonom je u članu 2. definisan pojam, šta se podrazumeva pod ratnim memorijalima. Ratni memorijal jeste vojno groblje, pojedinačni grob, nadgrobni spomenik, spomen-kosturnica, spomen-kapela, spomen-crkva, spomenik, javno spomen-obeležje, spomen-

ploča, mesto stradanja, znamenito mesto i drugi pijetetni simbol od značaja za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova.

Sada, što je veoma bitno, ovim zakonom se u Glavi II, čl. 3. i 5, obrazuje Savet za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije. Obrazovanjem Saveta za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova kao stručnog tela koje u svom sastavu ima sedam članova: iz reda profesora istorije; istaknutih ličnosti iz oblasti nauke i umetnosti, na predlog Srpske akademije nauka i umetnosti; iz državne uprave (Ministarstva rada, Ministarstva za spoljne poslove i Ministarstva odbrane), kao i iz Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture, Savet će imati zadatak da daje stručna mišljenja povodom predloga za uređenje ili uklanjanje ratnih memorijala.

Obrazovanje Saveta u ovom sastavu otkloniće mnoge nesuglasice, pre svega u stručnom pogledu, ali i mnoge nesuglasice na relaciji ministarstvo – lokalna samouprava, čije su obaveze ovim zakonom takođe definisane. U ovom delu zakona precizirane su mere sprovođenja zaštite ratnih memorijala kao obaveza Republike. Takođe, preciziraju se i dužnosti jedinice lokalne samouprave vezane za redovno održavanje ratnih memorijala kao i njihovo uređenje. Odnosno, jasno se definišu nadležnosti Republike i jedinice lokalne samouprave, što sada nije slučaj, kao i način prevazilaženja problema kada jedinice lokalne samouprave, a najčešće je to slučaj, nemaju dovoljno sredstava za redovno, tekuće ili investiciono održavanje.

Verujem da će se ovim zakonom rešiti dugogodišnji problem u Nišu kada je reč o Vojnom groblju na Delijskom visu. Verujem da državni sekretar Negovan Stanković zna o čemu govorim. Naime, ja sam kao član Gradskog veća Grada Niša 2008. godine pokrenuo mnogo pitanja u rešavanju ratnog memorijala Vojničko groblje Delijski vis, na kome je sahranjeno oko 6.000 srpskih ratnika iz balkanskih ratova i Prvog i Drugog svetskog rata. Vojno groblje na Delijskom visu je specifičan ratni memorijal, koji se sastoji od tri grobljanske celine. Zapravo, postoji prostor na kome je sahranjeno ovih 6.000 srpskih boraca, i u delu tog vojničkog groblja postoji prostor gde je sahranjen jedan broj nemačkih vojnika i jedan broj britanskih vojnika. Mogu reći da je to jedinstven slučaj u Evropi da se protivnici, neprijatelji u ratu zajedno u smrti nalaze na istom prostoru.

Grad Niš je mnogo učinio za ovaj ratni memorijal, i to u saradnji s ambasadama Engleske i Nemačke, ali, nažalost, nije uspeo da uradi nadgrobno obeležje na prostoru sahranjenih srpskih vojnika, dok nadgrobna obeležja na britanskom i nemačkom groblju postoje. Urađen je idejni projekat, sačinjen dogovor s ambasadama Britanije i Nemačke o zajedničkom ulaganju, ali nažalost Ministarstvo rada i Ministarstvo odbrane nisu dali saglasnost, iz nama nepoznatih razloga, da se uradi to nadgrobno obeležje na prostoru gde su sahranjeni srpski vojnici. Inače, Ministarstvo odbrane je korisnik tog zemljišta.

Verujem da ćemo to sada, preko ovog saveta i preko određenih nadležnosti koje će imati Ministarstvo odbrane, konačno rešiti.

Verujem da će se ovim zakonom otkloniti nedostaci i nesuglasice, i Srbi, odnosno Grad Niš izgraditi nadgrobno obeležje i kapelu za bogoslužjenje i opelo sahranjenim ratnicima. Zato apelujem i na ministra rada i na državnog sekretara da nam pomognu da konačno prema tim našim stradalnicima učinimo nešto što bi trebalo da bude kao njihov nadgrobni spomenik.

Kao potpuno nov, zakonom je definisan, članom 19, predlog za izgradnju ili postavljanje novog ratnog memorijala. Ovo je potpuna novina, jer važeći propisi u oblasti negovanja tradicije i zaštite ratnih memorijala ne predviđaju postupak izgradnje novih ratnih memorijala, niti je u nadležnosti ministarstva donošenje rešenja o podizanju ratnih memorijala. Znači, dosadašnjim propisima to nije bilo definisano, sada se ovim zakonom to definiše, što smatram da je jedna veoma dobra stvar.

Takođe, naveo bih samo dva primera već izrađenih postavki, koje treba da dobiju status ratnih memorijala, a to su spomen-sobe u Vranju i Nišu, koje predstavljaju jedinstven slučaj poštovanja stradalih predaka. Autor tih postavki je veliki čovek i patriota, komandant Kopnene vojske Republike Srbije general Milosav Simović. Pozivam sve narodne poslanike a i građane da obidu ova dva primera spomen-soba; mogu se uveriti na koji je način i koliko urađeno da se tim ljudima koji su stradali za slobodu ove države na neki način odužimo.

U Glavi V, Evidencije, članom 23. propisuje se obaveza vođenja evidencije o ratnim memorijalima u zemlji i inostranstvu i određuju organi nadležni za vođenje evidencije. Članom 24. propisuje se vođenje evidencije o poginulim licima, koja do sada nije uspostavljena u našoj državi, odnosno do sada nije bilo zakonskog osnova za vođenje takve evidencije na jednom mestu. Navedena odredba predstavlja veliku novinu, koja podrazumeva obavezu svih organa koji su u posedu bilo kakvih evidencija da na zahtev nadležnih ministarstava iste dostave i čuvaju se trajno.

Kao primer ću ponovo navesti Vojno groblje na Delijskom visu u Nišu. Govorio sam da postoje tri grobljanske celine. Na britanskom groblju postoji zajedničko nadgrobno obeležje i nadgrobna obeležja pojedinačno za svakog sahranjenog. Na nemačkom groblju takođe postoji nadgrobno obeležje sa nadgrobnom pločom na kojoj stoje imena sahranjenih. Nažalost, na srpskom groblju postoje samo nadgrobne ploče bez ikakvog imena i prezimena, a sahranjeno je oko 6.000 stradalih srpskih ratnika. To je pokazatelj našeg odnosa prema našim precima i prema onima koji su nam darivali slobodu za dugi niz godina.

Ništa bolja situacija nije ni na našim ratnim memorijalima u inostranstvu. Pre par godina posetio sam koncentracioni logor Mauthausen u Austriji. Između ostalog, posetili smo i Vojno groblje u selu Mauthausen na

kome je sahranjeno oko 12.000 stradalih, umrlih boraca. Od toga, mogu vam reći da je 2.000 boraca Italijana, Rusa, Čeha, Slovaka i drugih nacija, a da je 10.000 sahranjenih Srba. Nažalost, kao i na Vojničkom groblju u Nišu, postoji nadgrobno obeležje za srpske vojnike, ali ne postoje nikakvi podaci ko je tu sahranjen i u kom vremenu. Dok, što se tiče ostalih nacija, i Poljaka, i Rusa, i Francuza i Italijana, postoje uređena pojedinačna nadgrobna obeležja za svakog sahranjenog na tom groblju.

Međutim, nije sve crno, imamo mi i pozitivne primere, imamo određene ratne memorijale, odnosno vojnička groblja širom nekih država i širom Evrope gde je to na sasvim drugi način urađeno. Navešću primer samo na ostrvu Vidu, Plava grobnica, i sami znate koliko je tamo naših ljudi stradalo posle proboja preko Albanije. Mogu vam reći da sam bio ushićen kada sam tamo na ploči gde su popisana imena stradalih koji su sahranjeni u Plavoj grobnici našao nekog svog pretka, odnosno strica svog pradede.

Zbog toga, ova zakonska regulativa kojom se definiše evidencija delimično ispravlja nepravdu koju smo činili svi mi prema našim precima. Postoje domaće i inostrane arhive na osnovu kojih se mogu utvrditi podaci o poginulim licima. Samo ako se sada definišu prave nadležnosti ministarstava i lokalnih samouprava, i Ministarstva spoljnih poslova, možemo učiniti nešto da jednostavno znamo gde su naši ljudi poginuli, gde su sahranjeni.

Ponovo ću nastaviti primer spomen-sobe u Vranju u kojoj je, zahvaljujući tom našem patrioti generalu Simoviću, evidentirano 5.648 poginulih vojnika iz Vranja i okoline dok je u spomen-sobi u Nišu evidentirano 16.186 poginulih iz Niša i okoline u prethodnim ratovima, sa najosnovnijim podacima, što znači da možemo maltene na svakom groblju ustanoviti bar delimično i broj i ljude koji su tamo sahranjeni.

Jedan kuriozitet, u niškoj spomen-sobi postoji spisak 52 britanska vojnika koja su stradala u Srbiji za vreme Prvog svetskog rata. Prošle godine Niš su posetili potomci škotskih medicinskih sestara koje su, na čelu sa doktorkom Elsi Inglis, 1915. godine osnovale četrnaest vojnih bolnica širom Evrope, od toga deset u Srbiji. U delegacija je bilo dvadesetak ljudi. Između ostalog, posetili su Niš i znamenitosti Niša ali i neke ratne memorijale. Mi se možemo ponositi ratnim memorijalima u Nišu, koji služe kao turističke destinacije, pre svega spomenik na Čegru, Čele-kula i mnogi drugi koji su uređeni ali i mnogi drugi koji nisu uređeni.

Dok je general Simović govorio o humanosti škotskih medicinskih sestara koje su dale svoj život u pomoći srpskim ratnicima i pri pojavi zaraznih bolesti, par njih je našlo svoje pretke upravo na onim spiskovima 52 lica koji se nalaze u spomen-sobi u Nišu.

Verujem da će kaznene odredbe koje su definisane ovim zakonom uticati, jer najčešće mi reagujemo samo na neke kazne, daleko smo od neke

svesti i savesti da uradimo posao bez obzira na to kako je definisan i preciziran. Svakako, PUPS će podržati Predlog zakona o ratnim memorijalima i glasaće za ovaj zakon.

Sada bih ukratko rekao par reči o izmenama i dopunama Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca. Kao što u obrazloženju stoji, vrši se usaglašavanje sa realnim stanjem. Mi smo imali prethodne zakone koji su definisali SRJ i Srbiju i Crnu Goru; nismo imali definitivni, konačan zakon koji bi definisao Republiku Srbiju.

Predloženim rešenjima obezbeđuju se stabilnost i redovnost primanja svih lica na koja se zakon odnosi i zbog toga se donosi po hitnom postupku, da korisnici prava po ovim zakonima zbog prolongiranja objavljivanja statističkih podataka i obustave akontacione isplate ne bi ostali bez neophodne materijalne zaštite.

Ministar Zoran Đorđević je najavio izradu novog zakona, koji će u potpunosti regulisati ovu problematiku, i očekujemo predlog zakona u ovoj godini. Verujem da ćemo konačno doneti zakon o borbama i boračkoj zaštiti i imati zakonsku regulativu kojom ćemo regulisati pomoć svima koji su učestvovali u raznim borbenim dejstvima.

Očekujemo kvalitetna i kompletna zakonska rešenja, te nije presudno da se ovim izmenama i dopunama vrše tehničke ispravke ovog sada već starog saveznog zakona. Ipak, predlažem da se u članu 103. umesto termina „savezni ministar nadležan za pitanja boraca i vojnih invalida“, s obzirom da takav sad ne postoji, ubaci termin „republički ministar“ ili „nadležno ministarstvo“. Takođe, u članu 106. umesto termina „nadležni savezni organ“, da se koristi termin „nadležno ministarstvo“ ili „nadležni organ“.

Još jednom, Poslanička grupa PUPS-a će nakon ove rasprave i rasprave u pojedinostima, uz poboljšanje kvaliteta ovih zakona kroz usvajanje određenih amandmana, u danu za glasanje podržati ova tri zakona o kojima sam govorio ali i sve zakone koji su u današnjoj raspravi. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolega.

Reč ima narodni poslanik Boško Obradović.

Izvolite, kolega Obradoviću.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Teško mi je da kažem „poštovani predsedavajući“, ali, da kažemo, poštovani predsedavajući, uvažene kolege narodni poslanici, poštovana gospodo ministre sa saradnicima, posebno želim da pozdravim uvažene kolege koje rade u državnoj upravi i lokalnoj samoupravi širom Srbije i koje zaista na svojim plećima – mislim na vredne, marljive, poštene i časne službenike državne uprave i lokalne samouprave, a ne na one koji su partijski tamo postavljeni i samo parazitiraju – održavaju sistem ove države i lokalne samouprave, pa je red da vas neko i pozdravi i posebno istakne ovde u Domu Narodne skupštine.

Ono što uvek činim, jer mislim da je to posao prave, istinske opozicije, jeste da razlikujem ono što je dobro u predloženim zakonskim rešenjima od onoga što je loše u predloženim zakonskim rešenjima. Nikada nisam imao niti ću imati problem da kažem javno šta je dobro i da to pohvalim. Mislim da je to uloga i smisao rada konstruktivne opozicije. S druge strane, i te kako je uloga i smisao rada opozicije da se kritikuje sve ono loše što ste predložili u ovim zakonskim rešenjima.

Pre svega, loše je to što ovde nema ministra koji je predložio sve ove zakone. Ne mogu da razumem koji važniji posao može da bude za ministra sem da sedi u Narodnoj skupštini Republike Srbije kada su njegovi zakoni na dnevnom redu. Ovo je ponižavanje narodnih poslanika i Narodne skupštine, ali to više govori o ministru Zoranu Đorđeviću nego o bilo čemu drugom.

Ono što sam ja dužan ovde da kažem jeste da prvi zakon koji je na dnevnom redu, a to je zakon o ratnim memorijalima, ima jednu izuzetno dobru stvar, a to je što ćemo konačno doći do popisa svih ratnih memorijala u zemlji i inostranstvu, što ćemo veoma jasno znati ko ima koje nadležnosti, obaveze i odgovornosti u vezi sa svima njima i, naravno što ćemo, ako sam dobro razumeo da će to biti jedna dodatna obaveza, a to je ključna obaveza, što ćemo konačno ići ka jednom popisu, odnosno evidenciji svih poginulih ratnika u srpskim oslobodilačkim i odbrambenim ratovima u istoriji, a to je, rekao bih, jedna veoma važna dužnost, koju nismo uradili do kraja.

Tu se već završava sve pozitivno što sam imao da kažem, jer postojeći zakon ima veliki broj manjkavosti, kao i zakoni koji se tiču ratnih vojnih veterana, koji su ovde samo iskorišćeni da se kroz izmene i dopune zapravo ozakoni odluka ministra Zorana Đorđevića od 8. marta 2018. godine, gde je on stavio van snage važeći zakon i izbegao da usklađuje primanja sa promenom prosečnog ličnog dohotka iz prethodnog meseca i odlučio da to bude jednom godišnje.

Dakle, veoma jednostavno, ministar je uskratio ratne vojne veterane i sve druge koji imaju primanja po ovom osnovu tako što su im, recimo, u januaru primanja isplaćena, odnosno umanjena za 16,9%, u februaru za 12,4% i u martu za 15,6%. Tolika je vaša briga o ratnim vojnim veteranima.

S obzirom na to da su ovakvom odlukom ministra stvoreni uslovi za tužbe korisnika protiv države, ovim zakonskim predlogom vi sada praktično uskraćujete mogućnost tih tužbi i legalizujete ono što je ministar uradio, a to je da ova država na ratnim vojnim veteranima i invalidima rata štedi oko milion evra na mesečnom nivou. Svaka čast na ovim uštedama! Umesto da dodatno oporezujete strane banke, tajkune i sve one koji ne plaćaju porez ovoj državi, vi ste dodatno oporezovali ratne vojne veterane, koji su bili spremni da daju svoj život za ovu državu kada je to bilo najpotrebnije.

Dužan sam da vas obavestim, gospodo iz vlasti, da ratni vojni veterani najavljuju svoj protest za Vidovdan u Beogradu i da taj protest žele da završe štrajkom gladu. Razlog je veoma jednostavan, vi ste to sami priznali – šest godina vaša vlast, SNS i SPS, nije sposobna da donese krovni zakon o ratnim vojnim veteranima, invalidima rata, porodicama poginulih i svima onima koji su u svoje vreme bili spremni da se žrtvuju za ovu državu u otadžbinskim ratovima. Šest godina pokazujete nesposobnost da rešite pitanje isplaćivanja ratnih dnevnica, da rešite sve druge, zdravstvene, socijalne probleme, probleme invalida, porodica itd. Makar da ste napisali jednu rečenicu, i da to bude cela sadržina zakona – da ova država prepozna i poštuje sve one koji su bili spremni da daju svoj život za nju. Čak ni to niste bili spremni da uradite, a kamoli da im izađete u susret po određenim socijalnim, ekonomskim i drugim pitanjima.

Ono što su takođe amandmanske intervencije Dveri i zamerke na ovaj zakon jeste to što uopšte ne tretirate logore na teritoriji Srbije kao ratne memorijale. Mislim da je to krupan propust. Možda čak i spomen-česme, ali logore definitivno. I, što izbegavate reč – srpski, kao i svi drugi predstavnici Vlade, kada se govori o oslobodilačkim ratovima. To su srpski oslobodilački i odbrambeni ratovi, da vas samo podsetim, ne bilo čiji drugi.

Mislim da je mana što u članu 4, kada govorite o savetu koji će se baviti negovanjem tradicije oslobodilačkih ratova, niste predvideli člana iz reda Srpske pravoslavne crkve i drugih tradicionalnih verskih zajednica, iz reda naučnih instituta i Društva istoričara.

Takođe, nigde ne pominjete na koje se tačno ratove ovo odnosi, na koje se tačno memorijale ovo odnosi; da li će petnaest, najmanje, velikih vojničkih grobalja imati čuvare koje će plaćati država i koji će o tome svemu da brinu.

Zašto ne pominjete teroriste među onima koji ne bi smeli da dobiju bilo kakav spomenik u Srbiji? Ja ću vam navesti razlog zašto. Ako niste bili, gospodo ministarka, ja vam preporučujem da odete malo do Vranja, pa onda do Velikog Trnovca, da se prošetate malo kroz Veliki Trnovac pa da tamo vidite spomen-obeležje bivšim pripadnicima Oslobodilačke vojske Preševa, Bujanovca i Medveđe na teritoriji Srbije, spomenik koju vaša vlast toleriše i gde neko slavi nekoga ko je bio terorista i digao se na ustanak protiv ove države. Zato ne pominjete, pretpostavljam, teroriste i da nije zabranjeno njima podizati spomenike.

Znači, dozvoljeno je podizati spomenike teroristima koji su se dizali oružano protiv ove države. Imate ga već u Velikom Trnovcu, možete da ga obidete i položite cveće ako se slažete s terorističkim idejama bivše tzv. Oslobodilačke vojske Preševa, Bujanovca i Medveđe. Možda će u vašem mandatu i Haradinaj i Tači da dobiju neko spomen-obeležje kao vaši koalicioni partneri... (Isključen mikrofoni.)

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Obradoviću, neću vam dozvoliti da ovako komunicirate ne samo sa ministrom Slavicom Đukić Dejanović nego s bilo kim u ovoj sali. Molim vas da nastavite u duhu i tonu ovih zakona koji su danas na dnevnom redu. Ali da vi govorite ministru Slavici Đukić Dejanović da ide da položi cveće na nekom grobu terorista, spomeniku teroristima... Šta vi želite da kažete? Ženi koja je bila ministar u Vladi Republike Srbije, koja je bila predsednik Narodne skupštine Republike Srbije to govorite?

(Boško Obradović: Hoćete da vam objasnim šta želim da kažem?)

Ne, ne želim da mi pojasnite, samo vas upozoravam da nastavite u onom tonu kakav Narodna skupština i ovaj cenjeni dom ...

(Boško Obradović dobacuje s mesta.)

Kolega Obradoviću, dajem vam opomenu za ovo, za to što ste uvredili ministarku Dejanović.

BOŠKO OBRADOVIĆ: Gospodine predsedavajući, ne znam stvarno šta vi radite, ja sam samo rekao da je na teritoriji ove države izgrađen spomenik teroristima bivše tzv. Oslobodilačke vojske Preševa, Bujanovca i Medveđe i da se on nalazi u centru sela Veliki Trnovac kod Vranja, odnosno kod Bujanovca tačnije rečeno.

Zbog toga ste mi dali opomenu, što sam izrekao istinu? To je onda dokaz o tome kako vi vodite ovu sednicu i da vas boli istina.

E sada idemo dalje. Drugo veoma problematično zakonsko rešenje jeste rešenje koje se tiče ovog tzv. zakona o pojednostavljivanju, da tako kažem, angažmana sezonskih radnika u određenim delatnostima. Molim vas da hitno povučete ovaj zakon iz skupštinske procedure, on je skandalozno loš i po poslodavce i po radnike koji su u nadnici, i da se potrudite da napravite bolji i kvalitetniji zakon. Evo, obrazložit ću vam zašto.

Pre svega, ne znam koja je sad ideja da se prekine berba i da radnici i poslodavci krenu na obuke po mesnim kancelarijama, gospodo ministarko. Da li je ideja da se na dva-tri meseca ukinu berba i sve sezonske aktivnosti u poljoprivredi da biste vi stigli da ih obučite kako da prijave svoje sezonske radnike? Neverovatno, donosimo usred berbe zakon koji se tiče sezonskih radnika!

Zašto je on sporan za poslodavce? Zato što ih dodatno opterećuje. Dodatno ih opterećuje. Ionako uništeno srpsko poljoprivredno gazdinstvo, ionako uništenog i poniženog srpskog seljaka, ionako zaduženog i prezaduženog, koji ne može ni sebi da plati bilo kakve poreze i doprinose, bilo kakvo zdravstveno i socijalno osiguranje, mi dodatnim nametima opterećujemo ovim vašim zakonskim rešenjem.

Predlogom zakona propisane su brojne nove obaveze nosilaca registrovanog poljoprivrednog gazdinstva, koje mnogi poljoprivrednici neće moći ni da razumeju a kamoli da primene. Šta to konkretno znači? Znači da će

morati da podnose elektronske prijave; da ste, naravno, na razne načine ovde povećali dodatno opterećenja poljoprivrednicima: po osnovu poreza 10%, doprinosa za penzijsko i invalidsko 26%, zdravstveno osiguranje 2%. Podsećam vas da isti ti poljoprivrednici decenijama ne mogu da plate ni sopstvene poreze i doprinose na penzijsko i invalidsko osiguranje i zdravstveno osiguranje i da su njihova dugovanja u ovom trenutku 1,5 milijardi evra, upravo zato što su nemoćni da u državi koja favorizuje uvoz stranih poljoprivrednih proizvoda i ubija konkurenciju domaćih proizvođača uopšte budu konkurentni i bave se poljoprivredom.

Neverovatno je, ako danas razgovarate sa srpskim seljakom, da će vam on reći da nema smisla više baviti se poljoprivredom u Srbiji, da on ne može više da živi od toga u ovoj zemlji bogomdanoj za poljoprivredu, koja ima ovako plodnu zemlju koja rađa gde god šta zaseješ, koja ima dovoljno vode za navodnjavanje, koja može da organizuje otkupne stanice, garantovane cene, osiguranje izvoza, prehrambeno-prerađivačku industriju.

Srpski seljak ne može da preživi, a vi ga ovim zakonom dodatno opterećujete. Našli ste da na njemu vežbate kako ćete se boriti protiv sive ekonomije i radnika na crno. Hajte malo da se to reši na nekom drugom mestu, pa da seljak dođe na kraju, da se uvede red i kod njega kad uvedete red na nekim drugim mestima, a ne da dodatno opterećujete seljaka.

Ne znam da je ovde bila bilo kakva javna rasprava, ne znam da li ste razgovarali s Udruženjem poljoprivrednika i nije mi poznato kada ste i koja sela posetili da ih pitate kako bi najbolje bilo rešiti problem sezonskih radnika. Dakle, niste uopšte razmišljali o interesu poslodavca.

Istovremeno, niste razmišljali ni o interesu radnika, odnosno nadničara u sezonskim aktivnostima. A znate zašto – zato što predviđate usmeni ugovor o radu. Kako može usmenim ugovorom o radu bilo koji radnik da posle reši svoju sudbinu, i šta je tu zapravo bilo dogovoreno, koja su njegova prava i kako da ih ostvari na nekom sudu itd.? Inače, usmeni ugovor ne postoji u važećim zakonskim propisima u Srbiji i direktno je u suprotnosti sa Zakonom o radu. Mislim da vi to znate, ali prosto radite suprotno zakonu.

Dakle, ako je predviđena svrha bila da se, da tako kažem, zaštite sezonski radnici angažovani u poljoprivredi, koji godinama rade u crnoj zoni, bez prijave na osiguranje i bez izgleda na ostvarivanje prava na penziju, odnosno sticanje radnog staža koji bi omogućio da ostvare pravo na istu, mislim da ste promašili smisao, da se ne ostvaruje zamišljena svrha jer definisani način radnog angažovanja sezonskih radnika u poljoprivredi je u stvarnosti potpuno neprimenjiv i ne štiti te interese radnika koje ste vi predvideli da ovim zaštitite.

Sada dolazimo do meni najdraže i najinteresantnije teme i želeo bih da pozdravim u tom smislu uvaženu ministarku bez portfelja koja se bavi

demografijom i natalitetom. To je konačno jedan iskorak aktuelne vlasti da se posle šest godina seti da Srbija ima problem bele kuge i da mi nestajemo demografski kao narod. Ako vam je bilo potrebno šest godina, plašim se da nećete ni sada ništa posebno raditi jer očito se ne razumete u tu materiju.

Mi smo uvek spremni da javno podržimo svaki iskorak i svaku meru Vlade Republike Srbije koja podržava borbu protiv bele kuge i postavlja borbu protiv bele kuge kao državni prioritet broj jedan. Vi ste se setili posle šest godina da bi možda trebalo malo time da se bavite. Čak niste ni ministarstvo osnovali, nego ministarstvo bez portfelja, tj. Kabinet ministra bez portfelja, što je samo dokaz kako vi tretirate i koliko je vama u Vladi Republike Srbije značajno rešavanje ovog pitanja. Ono čak nema ni ministarstvo, a državni je prioritet broj jedan.

Naravno, postoje i dobre stvari. Želim ovde javno da pohvalim ministarku jer je poslala svoje predstavnike na Okrugli sto o porodici koji su Dveri organizovale u Narodnoj skupštini Republike Srbije, uz učešće preko dvadeset najznačajnijih asocijacija koje se bave zaštitom porodičnih vrednosti u Srbiji. To je jedan dobar pomak, jedan pokušaj komunikacije i saradnje po tom pitanju.

Sa naše strane, gospodo ministre, uvek ćete imati otvorenu ruku kada je u pitanju ova problematika demografije, nataliteta i borbe protiv bele kuge. Bez obzira na to što smo mi vaši žestoki opozicioni protivnici, ovo je tema koja nadilazi naše stranačke sukobe i podele i možete uvek računati na Dveri da ćemo se u tom smislu odazvati i pomoći. Takođe vam se zahvaljujem na prijemu naše delegacije Srpskog pokreta Dveri koja vas je posetila da se upozna s tim što vi radite, koju ste ljubazno i fino primili.

Ono što me je danas kao najnovija vest vrlo zaintrigiralo jeste da je predsednica Vlade Republike Srbije Ana Brnabić najavila da će nagradu „Prijatelj porodice“ ubuduće dobijati kompanije koje su uz dobre poslovne rezultate u kolektivima stvorile porodično i prijateljsko okruženje koje zaposlenima omogućava usklađivanje rada i roditeljstva. Čestitam, još jedna prava stvar, ali bio bi red da upoznate javnost da je „Srbija – prijatelj porodice“ kampanja Srpskog pokreta Dveri već nekoliko godina unazad i da su ovo ideje koje ste preuzeli od Srpskog pokreta Dveri. To je dobro, to je vrlo dobro. To znači da shvatate koliko su naše ideje konstruktivne, pozitivne i kvalitetne kada bukvalno i nazive naših kampanja uzimate za nazive nagrada koje vi sada dodeljujete i bavite se temama o kojima mi dvadeset godina pričamo. Evo, posle šest godina vlasti i vi počinjete da shvatate koliko su to važne teme.

Ono što je, međutim, ovde i te kako sporno, gospodo ministre, jeste to što nijedna tema iz ove oblasti ne može biti zakonski rešena ako ne rade svoj posao inspekcije rada na terenu. To je ključno pitanje, da li inspekcije rada na

terenu štite majku, porodilju, trudnicu, da li omogućavaju klizno radno vreme, da li na bilo koji drugi način štite svakoga ko je diskriminisan kao roditelj, kao otac ili majka više dece, kao neko ko bi trebalo da ima razumevanje svog poslodavca.

Zašto se dodatno ne favorizuju, ne samo ovakvim nagradama i plaketama jednom godišnje nego dodatnim poreskim olakšicama i drugim finansijskim podsticajima od strane Vlade Republike Srbije iz budžeta, upravo one kompanije koje poštuju i imaju tu vrstu socijalne odgovornosti prema porodičnoj politici?

Sve vi to možete, ali ne radite, zato što se još ne snalazite najbolje u nečemu za šta vam je trebalo šest godina da shvatite uopšte da je bela kuga najveći problem ove države.

Nisu dovoljna sredstva koja izdvajate. Ta sredstva su samo kap u moru mera populacione politike koje treba uraditi zato što, istovremeno dok vi podržavate rađanje, veći broj ljudi od onih koji se rodi odlazi iz ove države ne videći nikakvu perspektivu pod vašom vlašću i u načinu na koji vi radite protiv interesa domaće privrede, domaće poljoprivrede, domaćeg bankarstva, radeći za interese stranih kompanija, stranih banaka i stranih ambasada. Ljudi jednostavno više ne vide perspektivu života u Srbiji. To vam je mnogo veći problem, koji treba da zaustavite a ne da mažete oči nekim finansijskim podsticajima, koje mi podržavamo.

Ali gde ste da suštinski uvedete mere koje će podržati borbu protiv bele kuge? Tu vas jednostavno nema, jer biste onda morali da menjate i Zakon o radu. Morali biste da menjate medijsku politiku i strategiju pa ne biste više mogli da promovišete rijaliti šou programe nego porodične emisije, kulturno-obrazovni program. Ali vi ne smete da udarite na one koji zapravo drže ovu vlast, a to su vaši rijaliti-prijatelji iz Pinka, TV Hепi i drugih televizija koje vas 24 sata propagandno promovišu kao vlast. Vi, naravno, nećete da udarite na te antiporodične televizijske programe koji uništavaju moral, kulturu, identitet i psihi ovoga naroda.

Vi kao stručnjak odlično znate o čemu vam govorim, samo je pitanje da li smete javno da kažete šta su za ovaj narod i za budućnost budućih generacija „Farma“, „Parovi“, „Zadruga“ i sve drugo što čereći mozak ove nacije, moral, identitet i vrednosni sud za bilo koga ko treba da bude taj roditelj, budući otac i majka. Ako će budući roditelji odrastati na vrednostima „Parova“ i „Zadruga“, onda nema šanse da ikakvi vaši finansijski podsticaji bilo šta reše. Ovo je moralno i vrednosno pitanje. Zato ljudi nemaju dece, zato imaju malo dece, jer ne veruju više u brak, u roditeljstvo, u porodicu, ne veruju u smisao života u ovoj državi. Zato ne stvaraju porodice i ne rađaju decu. To je vrednosna borba, gospodo ministre, a ne borba koju ćete rešiti nekim

finansijskim podsticajem. Dobro je da ste se i to setili, ali i dalje ne shvatate šta je suština ove borbe.

Želim da pohvalim jedno izuzetno udruženje građana koje se zove „Mamin san“, sa Novog Beograda, koje se bavi podrškom trudnicama i porodiljama. Evo, ovih dana preko sto majki je primilo u svoje okrilje i organizuje na dnevnom nivou u Beogradu razgovore i druženja sa njima i servisiranje njihovih majčinskih potreba, jer im deca nisu primljena u vrtiće, jer nema dovoljno mesta u vrtićima u Beogradu itd.

Dakle, ima tu mnogo tema. Ali umesto da rešavate ta pitanja, gospođo ministre, da uvedete red u inspekcije, da neko zaštiti majke, trudnice od otkaza i od svega drugoga čemu su izložene, recimo, u ovim firmama koje ste subvencionisali sa 10.000 evra po novom radnom mestu, da ne može da se ode do toaleta, da se nose pelene i sva druga poniženja za 20.000 dinara... Tu biste, recimo, mogli malo da pošaljete inspekciju, pa da vidite kako te žene i majke rade u tim uslovima. Umesto da to rešavate, vi ste rešili da se bavite kažnjavanjem roditelja koji nisu vakcinisali svoju decu.

Molim vas, otkud vama to pravo? To je potpuno u suprotnosti sa drugim zakonima i nije uopšte vaša oblast nadležnosti. Evo, sad ću da vam objasnim i zašto. Čak je i protivustavno. Ovako, Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti u članu 85. tačka 6. definiše kaznene odredbe u slučaju da fizičko lice odbija imunizaciju lica određenog uzrasta i definiše kaznu u iznosu od 30.000 do 150.000 dinara. Međutim...

(Predsedavajući: Hvala, kolega Obradoviću, završite rečenicu.)

... Ključno je pitanje – roditelji imaju pravo da izraze sumnju u vakcine koje nisu domaćeg porekla. Kažnjavate ih po dva zakona: po zakonu koji sam već citirao, i sada uvodite da ne mogu da dobiju socijalnu pomoć, odnosno finansijski podsticaj zato što nisu vakcinisali svoju decu. Dakle, duplo kažnjavate roditelje, a ne dokazujete ispravnost vakcina jer više nemamo domaće vakcine.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Obradoviću, uz samo dve opaske. Jedna se tiče početka vašeg govora, napravili ste jednu grešku, verovatno niste dobro upoznati sa Poslovnikom o radu i zakonom. Dakle, predloge zakone ne upućuju Narodnoj skupštini ministarstva niti ministri, nego Vlada Republike Srbije, i ja onako kolegijalno smatram da bi bilo džentlmenški i korektno da uputite izvinjenje Slavici Đukić Dejanović, ali to je sada do vas.

Povreda Poslovnika, Neđo Jovanović.

NEĐO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući.

Ne samo što niste adekvatno reagovali na jednu grubu povredu Poslovnika, već ste dozvolili poslaniku Obradoviću da nastavi sa izuzetno grubim kršenjem Poslovnika tokom cele svoje diskusije.

Mislim da mi nismo i ne smemo da budemo taoci jednog takvog govora koji se ponavlja iz sednice u sednicu, koji se ponavlja uvek kada ovaj narodni poslanik uzme reč na sednicama Skupštine Republike Srbije. On nije samo rekao da postoji spomenik u nekom selu na teritoriji opštine Vranje koji je podignut teroristima, već je pozvao ministarku da na taj spomenik položi cveće. Da li je to, drage kolege narodni poslanici, uvreda samo našoj uvaženoj ministarki Slavici Đukić Dejanović, ili je to uvreda za državu Srbiju?

Mi nemamo ništa protiv toga da poslanik Obradović ode u to selo, ukloni taj spomenik i preduzme mere da se taj spomenik više nikad tu ne nađe, ali ne možemo dozvoliti da vređa državu, da vređa ovu vlast koja je omogućila da na teritoriji cele Republike Srbije, što je najvažnije, vlada mir i stabilnost i da niko nije ugrožen.

Ono što ste morali... A sad već predsedavajući nije tu, a morao je da učini, to je da sankcioniše ono što je nastavljeno tokom diskusije od strane poslanika Obradovića, a to su dalje bile uvrede gospođi Đukić Dejanović kao ministru koji predstavlja Vladu. Mislim da ovde nijedan ministar nije došao na odstrel, pa ni naša drugarica Slavica Đukić Dejanović.

Kada trpimo selektivnu kritiku onda moram da podsetim poslanike opozicije na jednu činjenicu, dozvolite mi samo pet sekundi, a to je da kad je uvređena ministarka Đukić Dejanović niko ovamo nije reagovao, a na jednu jedinu rečenicu koja je upućena gospođi Vukomanović doživeli smo salve kritika i uvreda na jedan neprimeren način. Molim vas da o tome vodimo računa, da nemamo tu vrstu diskriminacije. Hvala.

PREDSEDNIK: Da li smatrate da treba glasati o povredi Poslovnika koju je načinio predsedavajući?

(Nedo Jovanović: Ne.)

Reč ima ministar Slavica Đukić Dejanović.

Izvolite.

SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ: Samo da kažem da je tendencija, zapravo, da Predlog zakona o ratnim memorijalima obezbedi kontinuitet ostvarivanja prava boraca, a eventualne finansijske razlike, ako ih bude bilo, biće kompenzovane krajem godine. To je prvo što sam htela da kažem.

Drugo, kada je u pitanju rasprava o sezonskim radnicima, pa ne radi se samo o seljaku koji se ovde pominje, i kombinati, i veliki privredni subjekti su tema ovog zakona.

Istine radi, bile su tri javne rasprave u postupku pre nego što smo se ovde pridružili jedni drugima da razgovaramo o zakonu.

PREDSEDNIK: Hvala lepo.

Ovlašćeni... Gordana Čomić.

Vi ste ovlašćena? (Da.)

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Od svih zakona koji su na dnevnom redu, ja ću sa predstavnicima Vlade podeliti opaske o tri, uz prethodni uvod da ja zakone nikada nisam čitala, neću čitati, ne čitam kao zakone koje predlaže neko ko je vlada koju podržavam ili kojoj sam opozicija. Srećom, tu je ministarka Slavica Đukić Dejanović i zna da je to tačno. Ja gledam zakone, predloge zakona i rešenja kao tekst koji treba da menja živote ljudi, ko god bio vlada i ko god bio opozicija.

Zato sam odabrala ova tri zakona pošto svi drugi na dnevnom redu su opet zakoni.... Ja tako čitam dnevni red, bih li ja to stavila na dnevni red da nije vlada kojoj sam opozicija, nego koju podržavam. Bih, pošto se radi o tehničkim detaljima u mnogim zakonima ili se radi o neminovnom usklađivanju. Međutim, ova tri zakona se izdvajaju po onome što se često čita u zakonima, koja god vlada da ih je predlagala, i što smatram jednim dubokim ožiljkom populizma kod nas i etikom dobrih namera bez etike odgovornosti.

Prvi od tih zakona je zakon o ratnim memorijalima. Prvo dve opaske zašto je dobro da uopšte bude na dnevnom redu – zato što mi nemamo taj zakon. Lično osećam, kako da vam kažem... Žao mi je, jer vam je činjenica da ovog zakona nema četrdeset godina dokaz nedostatka samopoštovanja u ovom narodu. Dokaz namera – pričaćemo kakvi smo junaci, gde smo sve bili, ko je sve stradao, ali memorijala nemamo. Neko će doći sa nekog mesta pa će nam to napraviti. Zato je dobro što je on tema našeg dnevnog reda. I dobro je što pokazuje jasne namere da imamo uređen sistem – kakvi, gde, čiji, kome memorijali mogu biti uspostavljeni, kakvi imaju biti uklonjeni i o kakvima i kojima ko odlučuje, da bi se znalo čemu i na kom mestu će biti memorijal kojim slavimo one koji su poginuli iz nama i danas i onda visokovrednosnih razloga.

Šta nije dobro u ovom zakonu? Način na koji je definisano da će se memorijali podizati oslobodilačkim ratovima. Pretpostavljajući da svi znamo koji su to oslobodilački ratovi Srbije, bila ona Srbija, bila ona Kneževina, bila ona u sastavu Kraljevine, bila ona u sastavu SFRJ ili SRJ, prosto imate opaske. I, verovatno za većinu strašnih ratova, od ukupno sedam koje je u sto godina Srbija imala... Svakih pet godina neki rat za 20. vek, dobro smo i premakli takvi kakvi smo. Dakle, nije dobro zato što imamo nedostatak odgovora na važno pitanje – koje smo ratove devedesetih izgubili, u kojima smo ratovima pobedili, koji su od tih ratova bili oslobodilački da bi mogli po ovom zakonu biti predmet bilo koga ko će odlučivati o memorijalima.

Ponovo mi je drago što je ministarka Slavica Đukić Dejanović tu jer zna da sam, možda s previše emocija i previše grubih reči, našim zajedničkim bivšim prijateljima u koaliciji, ljudima iz njene stranke i iz moje, zamerala što nema jasnog spiska ljudi koji su poginuli u ratovima devedesetih, bez obzira na to da li su pripadnici bezbednosnih snaga, vojske, policije, i što nema ni

spiska civila. Pa su neki ljudi u ministarstvima kazali – mi smo taj posao radili. Ja sam im se izvinila, pošto se radilo o tome da nemate javno taj spisak ljudi, da nemate spomenika, da nemate memorijala ljudima koji su stradali devedesetih, ali je dobro što imate bar u ministarstvima ljude koji vode računa o svom poslu i vode evidenciju.

Ako ovaj zakon pomogne da nađemo odgovor na pitanje koji su to ratovi koje smo izgubili, u kojim smo to ratovima devedesetih pobedili i kako ćemo da se odužimo ljudima koji su u tim ratovima stradali... Jer njima nije važno da li su ti ratovi bili oslobodilački, da li u njima nismo učestvovali, da li su to ratovi u kojima niko nije izgubio i niko nije pobedio (to sam prvi put čula kao odgovor na moje pitanje); to su mrtvi ljudi, koji su poginuli na svojim dužnostima ili su poginuli kao civili. Njima smo dužni, njihovom životu i njihovoj smrti.

Dakle, ako će to poslužiti da se poklonimo bilo kom memorijalu na kome će biti imena tih ljudi, onda će taj zakon iz etike namera preći u etiku odgovornosti. Ako neće poslužiti, onda će ostati na nivou etike dobrih namera da među sobom razmenjujemo mitove o davnim vremenima, *tempi passati*, o tome kada je vladalo junaštvo, čojstvo i herojstvo među nama. Mislim da ga i sada ima, ali da nam je samopoštovanja vazda nedostajalo i da ga i sada teško gradimo.

Kada je reč o samopoštovanju, to je mit za koji vežem komentar o drugom zakonu, koji takođe odslikava dobre namere. Smatram da je potrebno doneti propis koji se tiče sezonskih radnika. Prosto, ti ljudi su negde u brisanom prostoru, na margini raznih zakona, izloženi svakoj vrsti nepravde zbog toga što nema ko da ih štiti. A i ovako, u smislu društvenih grupa, spadaju među ljude za koje se podrazumeva da niti imaju, znate kako se kaže, poznanstva na visokim mestima pa da reše svoje radne probleme, niti imaju dovoljno novca za iole pristojan život. U tom smislu je propis o sezonskim radnicima u redu, trebalo ga je doneti.

Kada čitamo pažljivo odredbe kako će ovaj zakon menjati život sezonskih radnika, nažalost, vidim jednu loše sakrivenu nameru, i nadam se da grešim, iskreno se nadam da grešim. A ta loše sakrivena namera ovog zakona jeste da se zbog njega menja statistika nezaposlenih u Srbiji. Grešna nam duša ako to radimo zbog 50.000 radnih mesta.

Zašto se čita ta loša namera koja se zove dobrom namerom? Zato što gledam šta se meni dešava ako sam sezonska radnica koja je došla da bere borovnice: imam usmeni dogovor sa poslodavcem, nemam garancije da će mi zarada biti uplaćena, ima obaveza potvrde da ja postojim i da sam radila. Država, društvo, Vlada i ova skupština videće samo tu potvrdu, neće videti ništa drugo. Neće videti mene, neće videti da li sam dobila tih 20.000 dinara za rad ili nisam, neće videti da li su mi povređena prava. Videće potvrdu.

Prosto da vam kažem, ja vrednosno moram da budem protiv toga. Ovde sam već podelila svoj stav da sam protiv tog ponavljanja narativa da mi nemamo poslova, nama treba da se prave radna mesta, nema posla. Nije tačno, posla ima. I robovi su imali posla, svaki dan, ceo dan. Žene imaju posla vasceli dan. Nije posao problem, zarade su problem.

Meni je žao što i na ovom zakonu, kao i na bilo kom drugom koji se tiče prava ljudi koji rade, nećemo da razgovaramo o zaradama, jer kada uspostavite tu vrednosnu ideologiju – nema posla, ćuti, može biti i gore, usmeni dogovor, 20.000, ćuti, može biti i gore, onda ja moram da budem protiv, ko god bio Vlada, ko god bio opozicija, zato što politika nije u tome da može da bude gore. To je jednostavno, vidimo, to živimo. Politika je u tome da može da bude bolje.

Dakle, da li će ovaj zakon obezbediti za 60.000 sezonskih radnika osnovna prava, sigurnost i plaćanje doprinosa, to ostaje nama da vidimo. Meni bi bilo drago da ja u svojoj proceni grešim i izviniću se i ministru Đorđeviću, i predsednici Vlade i vama ako se pokaže da ovo ne utiče na podatke koje će RZS da daje o statistici nezaposlenih. Bude li uticalo, onda nećemo imati problem pošto Vladu baš briga šta ja mislim o tome koliko je to loše.

Zašto mislim da je loše da vas bude baš briga ako ja budem u pravu? Zato što smo od ministra čuli ispravno razne brojke, od broja onih koji su u sivoj zoni, sezonskih radnika, preko broja poljoprivrednika, nezaposlenih i ostalih – vrlo, vrlo rečito. Međutim, nismo čuli ključnu brojku zbog koje, kao, donosimo zakon, a to je smanjenje sive ekonomije. Nismo čuli koliko će biti smanjena siva ekonomija ako ćete vi registrovati sve sezonske radnike. Čuli smo da je njihov procenat trenutno, u odnosu na ukupni, skoro 20%. Dvadeset posto od čega? Taj procenat sam zabeležila, rekao ministar – 20,8% sive ekonomije.

Sedamdeset hiljada ljudi, da im dajete po hiljadu evra, ne može da napravi 20% sive ekonomije, kako god da okrenete. Sezonski radnici nigde nisu, pa ni u Srbiji, ključni problem sive ekonomije. Neprijavljeni rad u celini jeste, naravno. Ako će potvrde o tome da su usmenim dogovorom oni isplaćeni smanjiti sivu ekonomiju, ponavljam, reći ću – pogrešila sam, ovaj zakon nema lošu nameru da kozmetički, poput radnih anketa, smanjuje broj nezaposlenih.

Zašto smatram da je to legalno raditi? Nije legitimno raditi, ali legalno jeste. Svaka vlada će pokušati na polovini svog mandata da što sjajnije prikaže svoje rezultate. Nikada u meni nećete čuti kritičara zato što to radite. Šta ćete drugo da radite, nego u pola mandata da vičete – ovo je super, ono je super, ono je super. Ne valja kad ima samo populizma kojim se viče da je sve super. To ne valja nikome, ni vladi koja promoviše svoje rezultate.

Zašto to govorim? Zato što bi meni bilo drago da me neko čuje pa da ova skupština počne da radi ono zbog čega postoji Ustav, a to je da imamo dijalog o tome da ćemo plaćanjem doprinosa kod sezonskih radnika smanjiti sivu ekonomiju i učiniti dobro njima i učiniti dobro fondovima. A nikad ovde nismo pričali da svaki zaposleni u Srbiji za 40 godina radnog staža uplati 34.000 evra u Fond za zdravstveno. Izračunala sam da ako, svojom voljom i u zdravlju i veselju, rodim četiri deteta, imam jednu operaciju, ja sam potrošila zasad sedam hiljada evra. I nadam se da više neću ni evra, dok ne umrem, a dala sam već evra i evra.

Dakle, nije u pitanju – uhvati poslodavca da ti da potvrdu, već je u pitanju nedostatak dijaloga ovde. Šta se dešava sa 34.000 evra svakog od nas koji se uplaćuju u Fond za zdravstvo? Kako se upravlja tim novcem?

Za Fond za penziono 40.000 evra svako uplati. Imali smo ovde populizam, protiv kojeg sam bila i vazda ću biti, i ovde i u Evropi, da mora da se produži radni staž jer nema ko da zaradi penzije. Životni vek u Srbiji je 72 godine za muškarca, 77 godina za ženu. Sada već rade do 65. Namera je – srećom, odustala je Vlada, koliko znam zasada – da se produži do 67. Kazaću vam kako čitam taj zakon, da dođe u Skupštinu, kao što sam čitala i onaj da muškarci rade do 65. godine a prosečno žive 72 – ako budeš ljubazan da umreš na radnom mestu, pošto smo mi tvoje pare u Fondu za penziono negde izgubili.

To nije greška ove vlade, nije moja greška, nije vaša greška, ali to je stanje stvari u Srbiji o kome nećemo da razgovaramo. Umesto toga, govorimo o sezonskim radnicima, sa pričom da će potvrde koje će oni imati učiniti da oni rade pravednije, da zarade bolje, da budu poštenije plaćeni, da budu socijalno i zdravstveno sigurni i da imaju ono što bi trebalo da ima svaki radnik.

Poslednji zakon na koji imam opaske jeste Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom. Niko nema razloga, ideološkog, političkog ili ličnog, kako god hoćete, da ne učestvuje dobrom idejom i razumnim pitanjima u dijalogu o tome kako da pomognete porodici sa decom. Apsolutno ne vidim nikoga ko bi trebalo da kaže da to ne treba raditi, zato što smo mi organizovani u društvo da bi država imala sektore kojima pomaže sve društvene grupe: u starosti, po polu, po zaposlenosti, kako god hoćete. Zato smo organizovani u državu. Ako živimo u državi tako da nikog nije briga kako živi onaj drugi, onda to nije država. Ili jeste, ali se zove zarobljena država i nije baš od koristi za razvoj društva.

Dakle, u startu sam za bilo koje rešenje koje će podrazumevati da smo počeli da razmišljamo s poštovanjem i brigom o tome kakvo je društvo u kome će odrastati naša deca. Meni je to važnije pitanje od toga koliko dobiješ za prvo dete. Da li je to društvo prijateljski orijentisano prema deci? Mislim da

nije. Ni prema starima, ni prema deci, a, bogme, po ovoj raspravi vidimo, ni prema ženama. Mislim da je to veći problem od toga da li će biti deset godina po 12.000 mesečno, 15.000, ili će biti pet godina. Ali to opet nije tema koja ikoga u Srbiji zanima, koliko god je ja smatrala važnom. Ja je smatram i važnom i legitimnom.

Šta su u tom slučaju manjkavosti ovog zakona? U samim odredbama nemate manjkavosti. Ako budete imali novca u budžetu, a izračunato je da ima, onda će biti isplata, i to tako da se dobija za prvo, drugo, treće i četvrto dete. Zašto kažem ako bude novaca? Zato što sam ja deo četvoročlane porodice i jedna od 17.131 porodice sa četvoro dece u Srbiji. Nas 17.131 je rešilo da ima četvoro dece. Volimo. Kad bi sve bilo iz početka, opet bismo. Dakle, nije u pitanju imate li vi novca za nas 17.000 porodica. Nemate, zato što kada imate porodicu sa puno dece, to nema cenu, to ima samo vrednost.

Ne govorim to zbog toga što smatram da je ovaj novac koji je sad smišljen premali, nije dobro izmeren. Govorim vam zbog broja, koliko ljudi u Srbiji ima četvoro dece; devedeset i nešto hiljada porodica sa troje dece. Zbog broja vam govorim. To su živi ljudi, muškarci i žene.

Ako ćemo zaista da pomerimo naše društvo tako da postane prijateljsko prema deci, prema porodici, ne mitom, ne populizmom, ne busanjem u grudi i izmišljenim rečima koje su potpuno bez značenja, a ostavljaju porodice nesrećne u nasilju, ostavljaju žene ponižene, ostavljaju stare ljude u situaciji da ja pitam svog vršnjaka, jer ja sam u godinama kada nam umiru roditelji, kada pitam – kad si video mamu, a on kaže – u domu je... Ne pitam ja gde je, ja pitam kad si je video... Dakle, to je meni mnogo ozbiljniji problem nego što je to koliko ćete vi proceniti da iz budžeta treba nekoj porodici.

Ono što ne valja, što prati ovaj zakon, ne valja nikako i ponovilo se i u ovoj sali, što se pretvorilo u jedan populistički stav o zadacima žena da rađaju, to da zaboravimo. Svi da zaboravimo. Dete je rezultat dogovora muškarca i žene. Muškarac i žena odlučuju o rađanju do trenutka začeća. Niko ne mora da rodi dete. I ne možete izuzimati muškarca iz odgovornosti za začeće. Ali ne smete dozvoliti nijednom muškarcu da zbog mitova i ispraznog populizma odlučuje o slobodi izbora za žene. To je nedopustivo u 21. veku. Nedopustivo. Niti jednoj ženi smete dozvoliti da mitom i ispraznom retorikom i populizmom odlučuje o slobodi izbora za žene.

Ako te dve stvari skinete od ovog zakona, onda ćemo se razumeti šta ja kritikujem. Ne odredbe u zakonu – ja bih ih drugačije oblikovala, naravno, ali to je vaše pravo – nego atmosferu koja je pratila i ono što je podsticaj rađanja i ono što je natalitetna politika i potpuni izostanak stava da svaka žena ima pravo na izbor. Pravo na izbor je da imaš četvoro dece, pravo na izbor je da nemaš dete, pravo na izbor je da imaš jedno dete, pravo na izbor je da živiš

sama. Pravo na izbor je osnovno ljudsko pravo, da si vlasnik svog života, svojih izbora.

Ako nastavimo sa retorikom šta su sve obaveze žena i gde to sve piše i kako je to već vekovima tako, ne da nećemo imati povećan natalitet, imaćete samo rast neprijateljstva u društvu prema ženama, deci, starima, prema svima onima koji ćute i neće da koriste populizam, mitski rečnik i sve ono što je inače slika jezika koji se koristi i kad su pitanju sezonski radnici, i kad su u pitanju porodice u kojima hoćete da podstaknete rađanje, i kad je u pitanju ono najosetljivije, kakve ćemo spomenike, memorijale, koga ćemo da se sećamo i zašto u našem društvu.

Imam nekoliko amandmana na zakone, bez nade da ću stići na red da razgovaram o amandmanima pošto je ovde popularno da bude jedan član i gotovo, ali bih vas molila da pogledate amandmane jer su razumni i mogu da učine dobro zakonu. Hvala vam.

PREDSEDNIK: Hvala vama.

Izvolite.

Reč ima ministar.

SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ: Srbija je vodila odbrambene ratove i preko 6.000 memorijala je vezano za sećanje na događaje iz tih ratova. Preko 650 memorijala u 44 zemlje u svetu vezano je za taj period takođe. Prosto, podaci za koje možda ne bi bilo loše da nam budu na umu kad govorimo o temi i zakonu koji je danas na redu.

S druge strane, poslanica Čomić je zaista talentovan i kvalitetan poslanik, to nikad niko neće sporiti, ali verujem da se njene strepnje vezane za zakon o sezonskim radnicima ne mogu ostvariti, jer tendencija apsolutno nije bila ono čega se ona plaši već sve ono što je pričala da je dobro u zakonu.

Kada je u pitanju Zakon o finansijskoj podršci porodici, mogla bih da kažem da zakon nijednog momenta nema tendenciju, ni skrivenu nameru da ženu natera da rađa. Država je u obavezi da stvara što je moguće bolje uslove da žena bude stimulisana da donese odluku o tome da ostvari nešto što je njena potreba i što sigurno majke koje imaju četvoro, troje dece, dvoje, jedno dete najbolje znaju. Prema tome, ne mislim da ovaj zakon ima skrivenu tendenciju da žena mora da rađa, da ona to treba da radi zbog države. Naprotiv, mislim da potencira pravo žene da zna sve što treba da zna o planiranju porodice, da u skladu sa savremenim naučnim i stručnim dostignućima raspolaže jednim obrazovnim nivoom koji će joj pomoći da donese, sa partnerom ili sama, bolju odluku. Mislim da je jedno od najelementarnijih ljudskih prava pravo žene da donosi odluku o tome kada će biti majka, kada će formirati porodicu i sa koliko članova.

Prema tome, zaista ne mogu da se složim da zakon zbog tog populizma dobija prizvuk zakonske materije koja ženu tera da rađa. Nijednog momenta

nam to nije bila namera i nijednog momenta ne mislimo da jačanje partnerskog odnosa, potpomognutost različitim stručnim i medicinskim procedurama u biomedicinski razvijenim oblicima oplodnje, razvoj svih onih instituta i institucija koje se bave podizanjem nivoa znanja iz domena javnog zdravlja i reproduktivnog zdravlja znače tendenciju da žena mora da rađa. Ništa ne mora, apsolutno ništa ne mora.

Dobro je da država, da jedinica lokalne samouprave u svojim programima razmišlja o servisnim, partnerskim, edukativnim aktivnostima, koje idu naravno paralelno sa finansijskim merama koje su danas na dnevnom redu.

A težnja da se nametne razmišljanje da samo finansijske mere nisu dovoljne... Pa naravno da nisu. Ali danas razgovaramo o setu zakona koji se tiču finansijskih davanja porodicama, odnosno za podizanje standarda deteta. Hvala.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem.

Ministar Đorđević.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Poštovani poslanici, poštovana gospodo Čomić, pre nego što se osvrnem na sezonsko zapošljavanje, pojednostavljeno samo da kažem, građani Srbije nisu robovi, i to da li ima ili nema posla, njihova je volja da li žele ili ne žele da rade. To je odluka svakog od njih i njihovo ustavno pravo je da li žele to da iskoriste ili ne. Naše je da kreiramo za njih radna mesta i da im damo mogućnost da se zaposle u skladu s obrazovanjem koje imaju. Ukoliko žele da rade negde u inostranstvu, da zaštitimo sva njihova prava, kao naše građane da ih štitimo tamo i da probamo da obezbedimo da imaju jednaka prava kao i građani u tim zemljama.

Naš zadatak kao Vlade prvenstveno jeste kreiranje novih radnih mesta. S druge strane, jeste i zapošljavanje na upražnjenim radnim mestima i tamo gde nedostaju ljudi da probamo prekvalifikacijom, sa Nacionalnom službom za zapošljavanje, da uradimo nešto i da kroz projekat prekvalifikacije i dokvalifikacije pružimo mogućnost ljudima da dođu do posla.

Takođe, s obzirom na to da tehnologija ide veoma brzo, nekim ljudima koji trenutno rade – i to smo u poslednjoj promeni koja je bila u decembru pružili kao mogućnost, to i sada radimo – nekim zaposlenima pružamo mogućnost da se prekvalifikuju kako bi ostali na svojim radnim mestima, kako bi bili bolji, imali veći učinak i kako bi mogućnost za njihove zarade bila veća.

Razne metodologije postoje kada je u pitanju siva ekonomija. Ja sam uzeo onu koja uzima, kad sam istakao da je 28,8%... Odnosno, ona je negde oko 26%, ali to je nešto oko pet procentnih poena manje nego što je bila pre, odnosno 2012. godine. Mi, naravno, težimo ka tome. Siva ekonomija ubija našu državu, uskraćuje ljudima sve ono što treba.

Vi ste pomenuli uplaćivanje u zdravstveni i penzioni fond. Tačno se zna, po zakonu, za šta se taj novac troši. Ne može da se troši mimo zakona i zna se u kom pravcu je usmeren. Znači, nije usmeren bilo kome sa strane, usmeren je samo našim građanima: s jedne strane, da pruži maksimalnu zdravstvenu zaštitu, a s druge strane da obezbedi penzije.

I sami znate da sistem nije bio baš u najboljem stanju kad je nasleđen i da dosta problema postoji kada je u pitanju penzioni fond. Mi svake godine uspevamo da smanjimo ono što država daje penzionom fondu. Mi smo sada za pola godine nekih trinaest milijardi manje povukli kada je u pitanju penzioni fond, što znači da država ima rezultat. S jedne strane, zapošljavanje i sve ono što se uplaćuje u penzioni fond omogućava nam da uštedimo, odnosno da taj novac, umesto da ide u penzije, ide u nešto drugo. Gledamo da to budu uglavnom investicije jer se to višestruko vraća, podiže rejting naše zemlje, podiže kreditni rejting naše zemlje, omogućava veći bruto domaći proizvod, veće zapošljavanje samim tim. S druge strane, pruža mogućnost da naši građani bolje žive. Tu je, takođe, povećanje plata i penzija. Mi želimo da deo novca svakako usmerimo ka tome da naši građani mogu da potroše, da imaju veću potrošnju, jer se to odslikava i na njihov bolji materijalni položaj.

Kad ste rekli sezonsko zapošljavanje, sami znate, do danas mi nemamo ništa; imamo mogućnost da onaj ko zapošljava sezonske radnike to uradi tako što će da ih angažuje po privremeno-povremenim poslovima. Niko njemu ne garantuje da će uopšte da se ostvari, to je neki ugovor i neka ugovorna obaveza koja postoji kod njih, gde su administracija i sve ono što prati tako jednostavan rad dosta komplikovani upravo za radnike koje angažuju, odvlači dosta prostora. I sami znate da idemo da smanjujemo administraciju, parafiskalne namete itd. Gledali smo da izdvojimo grupu naših ljudi, radnika koji rade na pojednostavljenim poslovima, koji će imati mnogo drugih privilegija, i ne samo oni već i oni koji ih angažuju, da to urade na jednostavniji način.

Pružili smo mogućnost prvenstveno da to bude pojednostavljena prijava, da svakako onaj ko sklopi i usmeni dogovor, kao što vi kažete, posle može da traži pisani dogovor; njemu se isplaćuje na kraju dana i on može sada na portalu da vidi da li je prijavljen ili nije, znači, odmah može da reaguje. Zakon je predvideo da njemu minimalna zarada bude 143 dinara po satu. Njemu je pojednostavljeno i jeftinija je uplata poreza i doprinosa, ne skida se sa evidencije Nacionalne službe za zapošljavanje, ne gubi socijalnu pomoć, ne gubi novčane nadoknade koje ima. Znači, pružili smo mogućnost tim ljudima da rade nešto a da ne izgube druge privilegije.

Nema dileme oko toga, uopšte nije bila želja da njih skinemo sa evidencije, da se otarasimo njih i da imamo manja davanja. Naprotiv, želimo

da ih uvedemo u sistem, da počnu da rade i da im pružimo mogućnost da negde gde mogu, gde žele, imaju neku dodatnu zaradu.

To je bila ideja ovog zakona. Da li je on najbolji? Verovatno nije, ali je bolji od onoga što smo imali, a nismo imali ništa. Pokazaće vreme i videćemo kako će on da funkcioniše. Verujem da će sigurno biti izmena i dopuna zakona, jer mi želimo da idemo u korak s onim kako bi trebalo da izgleda i kako bi to trebalo da funkcioniše najbolje moguće. U tom smislu, tek kad na terenu počnu da se dešavaju stvari, shvatićemo gde smo eventualno pogrešili.

Kažem vam, nama jeste želja da u nekom sledećem ciklusu promenimo taj zakon. Taj zakon će doći na snagu od 1. januara. S obzirom na to da će sezonski poslovi biti tek sredinom sledeće godine, mi ćemo možda već u drugoj polovini sledeće godine ići sa nekom izmenom i dopunom, ali ćemo to znati. Bez toga da sad imam sujetu, niti bilo šta, da sad tvrdim da je ovo najbolje na svetu, da smo uradili i da smo bezgrešni. Verovatno nismo, ali pokušavamo da napravimo nešto što će upravo ovoj grupi ljudi, ovim radnicima da pruži mogućnost i ono što do juče nisu imali, a to je da budu prijavljeni, da provere da li su prijavljeni i da mi možemo da reagujemo kao inspektorat rada, da možemo da kažnjavamo one koji to nisu uradili. To je ideja ovog zakona. Hvala.

PREDSEDNIK: Hvala.

Reč ima Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Nadam se da smo se razumeli, pa samo da dodam zašto govorim da nam nedostaje, a očigledno ga neće ni biti, dijalog o tome zašto vi smatrate da će to malo doprinosa za penziono i zdravstvo nešto pomoći.

Ja sam tri puta glasala za to da se iz budžeta Srbije plate nepostojeći penzioni doprinosi za ukupno skoro 500.000 ljudi, dva puta kao vladajuća koalicija, jednom kao opozicija, 2001, 2003. i 2005. godine. Još uvek imamo ljude koji nemaju povezan staž zbog neplaćenih doprinosa od onomad. Svaki put sam tražila – hajmo u Skupštinu da razgovaramo gde su ti novci, ko je odgovoran, pa su mi razni mudri, i vlast i opozicija, govorili – ne razumeš ti, to je politika. Nije to politika, to je tolerancija neodgovornosti, to je – imali su dobre namere pa su potrošili penzioni fond, imali su dobre namere pa su potrošili zdravstveni fond, pa nećemo sad valjda s ljudima.

Ministre, do dana dok ne sednemo ovde i porazgovaramo o zdravstvenom i penzionom fondu i jednakim pravima zaposlenih i onih koji uplaćuju penzioni fond, živećemo u etici dobrih namera i uvek će se naći neko vešt ko će iz tih fondova trošiti novac bez odgovornosti. Zato govorim o onome što je vidljivo, da nedostaje i znanje i volja i želja da stvarno promenimo pristup. I jednom, kad bi bilo i da bi bilo, kad bismo imali takav

pristup, onda bismo mogli mnogo snažnije braniti i druga prava sezonskih i svih drugih radnika nego što to činimo ovim zakonom.

Ponavljam, ja bih jako volela da grešim.

PREDSEDNIK: Reč ima Vjerica Radeta.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Dame i gospodo narodni poslanici, mnogo je tema raznolikih u okviru jedne tačke dnevnog reda i to nije dobro, svaki put na to skrećemo pažnju, ovde su morale biti bar četiri grupe. Ne razumemo zašto niste izdvojili bar ovaj Predlog odluke o izmeni članova RIK-a kada znate da bi to svakako prošlo bez rasprave. Ali dobro, glasali ste, sad ćemo da govorimo o onome o čemu možemo i koliko imamo vremena.

Što se tiče zakona o ratnim memorijalima i izmena i dopuna Zakona o osnovnim pravima boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca, to su svakako teme koje su vrlo interesantne za poslanike Srpske radikalne stranke, za našu stranku koja se zalaže za rešavanje svih ovih problema, ali o ovim predlozima ćemo govoriti u nastavku načelne rasprave. O ovim drugim predlozima po par rečenica, koliko je moguće.

Kada su u pitanju izmene i dopune Zakona o uslovima za upućivanje zaposlenih na privremeni rad u inostranstvo i njihovoj zaštiti, vi ste ovaj zakon doneli 2015. godine i malo je vremena prošlo da primetite da nešto nije bilo dobro. To je upravo ono o čemu mi govorimo; svaki put kada govorimo o predlozima zakona, skrećemo pažnju da vrlo često dolazite pred Narodnu skupštinu sa poludovršenim ili neprimenljivim zakonima. Zato imate ovakav problem. Znači, sami ste doneli zakon i sad već morate da ga menjate, ali u pitanju su samo tehničke izmene; ništa suštinski u ovom zakonu se nije promenilo, ali morali ste i to da uradite.

Zakon o zapošljavanju stranaca, takođe izmene i dopune. Za razliku od prethodnog zakona, ovaj ste doneli 2014. godine, pa onda 2017. godine menjali. Poslanici Srpske radikalne stranke su uložili, podneli amandman koji je upravo skraćivao ovaj rok sa deset na sedam dana. Vi taj amandman niste prihvatili i, evo, sada o tome raspravljamo kao o izmenama i dopunama Zakona.

Dakle, budite ljubazni, obratite pažnju na ono što pišu narodni poslanici. Mi poslanici Srpske radikalne stranke uvek smo bili ozbiljni i odgovorni ljudi i naši amandmani su uvek smisleni. Možda vam se nekada ideološki ne dopada ono što napišemo, ali kada je u pitanju pravna forma zaista bi trebalo da nas poslušate.

Zakon o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima, mnogo se govorilo o ovom predlogu. Nije da ne treba ovaj zakon, ali ne bismo mu pridavali taj značaj kao što ste vi danas pokušali da

predstavite, pa i poslanici koji su dosta vremena govorili o tome, ne samo vi predstavnici Vlade.

Nekako je tužno da kažete da je ovaj zakon zapravo borba protiv sive ekonomije. A na šta se u suštini odnosi ovaj zakon? Ko su ti ljudi koji rade na sezonskim poslovima i koji su to sezonski poslovi? Govorim o najvećem broju. To su ljudi koji su u onim lopovskim privatizacijama od 2000. godine ostali bez posla, koji imaju pedeset i više godina i ne mogu ponovo da se zaposle, koji idu da беру maline, višnje, kajsije, voće itd. Takvih je najviše. I vi kažete, kad njih regulišete zakonom, blago nama, nesta siva ekonomija. A siva ekonomija cveta li cveta, i vi to dobro znate. Ovo je najmanji problem u okviru sive ekonomije.

Jedan od ministara je u odgovoru nekom od poslanika rekao da se ovim zakonom štite elementarna prava tih ljudi. Ne, elementarna prava tih ljudi bila su, prvo, da ne dobiju otkaze, da im se ne rasprodaju firme na doboš u burazerskim privatizacijama, da oni koji su od 2000. godine preuzeli vlast ne pretvaraju fabrike u lokacije za hotele (danas uglavnom hoteli i megamarketi niču na mestima nekadašnjih fabrika). Tada je pogaženo elementarno pravo tih ljudi i od tada do danas, nažalost, nijedna vlast ih nije tretirala tako da se stvarno potrudila i tim ljudima našla posao.

Ovaj zakon je poprilično (kada bude zakon, sad je predlog) neprimenjiv. Lepo je to: digitalizacija, portali, prijavljivanje, ali znate li vi kakva je struktura ljudi u selima? Znate li vi da se ovim poslom, poljoprivredom, bave ljudi koji imaju 60, 70 i više godina i da ti ljudi nemaju mogućnost pristupa internetu, da ti ljudi ne umeju ili ne mogu (mnogi ne mogu jer nema mreže) da prijave do 10 sati tog nekog ko je došao da im obere voće. Dakle, ovo što govorimo nije banalizacija, nego je ovo najveći deo na koji se ovaj zakon primenjuje.

Još kaže ministar Đorđević – nismo bezgrešni, sigurno imamo greške, pa ćemo sledeće godine u drugoj polovini godine verovatno imati izmene i dopune ovog zakona. Dakle, donosite ga usred sezone i već najavljujete izmene u toku sledeće sezone. Malo nije logično.

Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o mirnom rešavanju radnih sporova. Znate, ovaj zakon je donet 2004. godine pa menjan 2009. godine. Mi smo i tada, 2004. godine, tvrdili da od ovog zakona neće biti vajde, da je ovo samo mrtvo slovo na papiru, i to tako jeste. Nema podataka šta se na osnovu ovog zakona, koliko se tih problema rešilo, na koji način su problemi razrešeni.

Postoji suštinski problem i nije on u rešavanju sporova, osnovni problem je u Zakonu o radu. Vi znate da po sudskoj presudi neko može biti vraćen pravosnažno na posao, ali Zakon o radu kaže – poslodavac ne mora da

ga primi, nego mu plati neku duplu naknadu ili ne znam koliki iznos u odnosu na ono koliko mu je sud dosudio.

Tako da rasplinjavanje ovih problema, naročito sada, u situaciji kada kod mnogih privatnih preduzetnika i firmi iz inostranstva koji su ovde, kažu, ne mogu ljudi ni sindikalno da se organizuju, kako će onda... A vi ovde predviđate neke reprezentativne sindikate koji će predstavljati te zaposlene. To je takođe nešto što je neprimenjivo. Vi možda u toj agendi imate obavezu da ovako nešto donesete, ali, ljudi moji, donosite ono što je obaveza.

Ovde produžavate rokove sa 15 na 60 dana. Potpuno zanemarujete činjenicu da je svaki spor iz radnog odnosa hitnog karaktera. Vama radni sporovi na sudovima traju pet, šest, sedam, osam godina, sporovi za mobing traju po pet, šest, sedam, osam godina. Dakle, hajte malo u realan život, lepo je sve ovo što piše, ali malo u realan život.

Pre nego što malo više vremena budem posvetila ovom Zakonu o finansijskoj podršci porodici sa decom, moram da kažem da ste uradili nešto dobro vi iz Vlade Republike Srbije, SRS to podržava, a to je Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Republike Srbije i Ruske Federacije o socijalnoj pomoći. Kada god budete imali neki ovakav predlog koji se odnosi na saradnju sa Ruskom Federacijom, imaćete našu, evo i javnu, podršku.

Sada ovaj Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom, odnosno Predlog zakona, izmene i dopune, najviše se ovde o njemu govorilo. Zakon je od prošle godine, a menjamo ga ove godine. To govori da ovaj zakon nema sistematski pristup rešavanju problema populacione politike. Ne može se... Gospođo Đukić Dejanović, malopre rekoste – sad govorimo o ovom, pa ćemo ne znam kad o onom... Morate prvo vi u vašem ministarstvu da predložite Vladi. Ovaj problem mora celovito da se sagleda i celovito kroz zakon da se reši. Ovo jeste jedan od koraka, sa određenim manama, dobar korak, ali nije ovo način rešavanja tog našeg ozbiljnog problema.

Slušala sam vas jutros na jednoj televiziji, govorili ste ono što svi znamo, ali nije mi se dopao način na koji ste objasnili kako mladi ljudi u Srbiji, anketu ste neku imali, završe fakultet, najviše iz IT sektora i medicine, tako ste rekli, žele da idu iz Srbije, i kažete – mi smo uložili u njihovo školovanje i oni opet odoše. Onda vi onako pomirljivo kažete – pa dobro, neka onda oni budu naši ambasadori u svetu. To je loše. Ne možemo mi nikome zabraniti da ode, ali moramo stvarati uslove – ovako ste rekli otprilike – mladim ljudima da ostanu u Srbiji, da imaju decu, da stvaraju porodicu. To ne može na ovaj način.

Znate, mnogo je porodica koje jedva čekaju ovaj zakon da dobiju taj neki dinar za prvo, drugo, treće, četvrto dete. Ne znamo samo šta će se desiti ako se nekome desi peto dete. Pošto je nepoželjno državi, treba li da bude nepoželjno i porodici? Kakav će odnos onda imati prema tom detetu, hoće li to

biti neko „ružno pače“ u porodici? Dakle, bez obzira na tu materijalnu pomoć, koja jeste potrebna i dobro će doći mnogim porodicama...

Gospodo Đukić Dejanović, molim vas, izvinite, znam da vas ovo interesuje i da želite da učestvujete u raspravi.

Dakle, samo ova finansijska pomoć stvara utisak da država pravi socijalnu kategoriju od porodice, a to nije dobro. Ja mislim da nema čoveka, ili je vrlo mali broj ljudi koji prihvataju i kojima je lako da od svoje porodice naprave socijalnu kategoriju, pa država će da malo za ovo dete, malo za ono, ovoliko godina za ovo, ovoliko za ono i nekako će to da se prevaziđe. Nije valjda to intencija? Intencija je da se stvaraju uslovi za formiranje normalnih porodica, da mladi ljudi mogu da formiraju porodicu i u selu i u gradu.

Nedavno je ovde donet Zakon o posebnim uslovima za rešavanje stambenih potreba policije i vojske. Mi smo tada rekli da država koja ima pare... Mi slušamo (iako nismo imali završni račun, za 18 godina samo jedanput) da država ima pare. Ako ima, dajte da ih uloži u budućnost. A budućnost je upravo to, dakle, povoljni krediti za rešavanje stambenih potreba mladih ljudi, ali i u gradu i onima što žive u selu.

Siguran posao. Ne trebaju ni majkama, ovde smo slušali neke kolege poslanike... Neće ni majke ni očevi, mladi ljudi ne žele da budu socijalni slučajevi. Idu u školu, obrazuju se, hoće da mogu normalno da žive, normalno da funkcionišu, da imaju siguran posao, da taj posao bude pristojno plaćen, da ne može niko više da dobija, koliko god je mala ta garantovana zarada, taj minimalac takozvani. Zna li vi da milion ljudi prima taj minimalac i, što je najgore, 5.000–10.000 moraju u kešu da vrata poslodavcu? Dakle, mnogo toga morate da uredite pre nego što dođete do toga da date nekom neke pare da bi bio zadovoljan.

Smeštaj u predškolskim ustanovama, to je takođe problem. Da li ste vodili računa o tome i kada ćete početi ozbiljnije da gradite vrtiće u selima? Hoćemo da ostaju mladi ljudi u selima. Kako će? Zašto bi dete u selu bilo uskraćeno za vrtić, za predškolsku ustanovu, zašto bi ovo u gradu imalo prednost, a ono tamo ne bi?

Mladi ljudi u selu koji zaključuju brakove, dobijaju decu, zašto oni ne bi dobili povoljne stambene kredite da možda tamo na očevoj ili dedinoj kući sagrade lepu, svoju porodičnu kuću? Ne smemo praviti tu vrstu razlike ako hoćemo na ovaj način da rešavamo ovo pitanje.

Zna li, mi smo svašta slušali ovih dana i u nekom prethodnom periodu i sad, valjda svi bi da se dodvore Vladi, koja govori o niskoj stopi nataliteta, o populacionoj politici, o tome da će Vlada to strateški da rešava... Niko normalan nije protiv toga naravno, ali u toj želji da se dodvori Vladi ili predsedniku države, recimo, narodni poslanik... Sad ja pitam vas, kad ovu

rečenicu završim, da vidim da li to možda ne postoji u Vladi, nešto što mi još ne znamo. Narodni poslanik kaže da ima saznanja da treba uskoro da dođe ovde zakon o migrantima koji će skupštinska većina usvojiti, da migrantima naseljavamo naša opustela sela. I kaže ta koleginica narodni poslanik da je to dobro i zbog niske stope nataliteta.

Nećemo mi valjda da menjamo demografsku sliku? Nećemo mi doseljavanjem migranata u naša nenaseljena mesta da podižemo natalitet? To je, prvo, vrlo ružno; drugo, to je nešto što ne sme da se desi.

Pošto je u pitanju poslanik vlasti, možda zna nešto što mi ne znamo. Zaista je bitno da nam i to kažete ako imate neka saznanja o tome.

Porodice sa decom... Problem su i porodice bez dece, odnosno problem je rađanje prvog deteta. Ne mislim sad u medicinskom smislu, nego, kada se govori o rešavanju ovih finansijskih problema, problem je mladih parova da rode prvo dete, pa kad se rodi prvo, onda se nekako osmele da se rodi i drugo. Taj problem mora da se rešava u osnovi.

I ne smete da vezujete ovo za uzrast do 10 godina. Ako država prihvata da finansira drugo, treće, četvrto, prvo dete, mora ga finansirati do punoletstva, sufinansirati. Finansira ga porodica, odnosno obezbeđuje sredstva, ali država dodaje. To što dodaje mora biti ili do punoletstva ili do kraja školovanja. Neko ko ima troje dece i vi mu dajete do 10 godina starosti te dece, šta će posle? Skuplja škola, stiže srednja škola, više košta nego osnovna, skuplja garderoba, rastu deca, bogu hvala. Dakle, ovo je dobar početak, dobra zamisao, ali suštinski nije dobro rešenje.

Još jedan predlog. Mi smo intervenisali amandmanima uglavnom povodom svih ovih stvari o kojima govorim, ali nažalost o amandmanima nećemo moći da raspravljamo iz poznatog razloga – zato što ćemo raspravljati o tri amandmana o memorijalima, što nije manje važno, ali ne na ovaj način. Nemojte da primenu ovog zakona vezujete za 1. jul. Ako imamo informaciju da je od 2017. godine ozbiljan suficit u budžetu, onda član 197. Ustava dozvoljava tzv. retroaktivnost. Hajte bar da ga primenjujete od 1. januara 2017. godine, imaće više efekta. A prema onome što čujemo u javnosti, država pare ima, samo da ih lepo rasporedimo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI (Veroljub Arsić): Zahvaljujem.

Prvo ministar dr Slavica Đukić Dejanović.

Izvolite.

SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ: Zahvaljujem na razložnim upitima i na konstatacijama koje kažu da je prvi korak dobar a da ima nekih nelogičnosti. Pa, mogla bih da se složim, jer se radi o dobro obučenom opozicionom poslaniku, koji mora stavljati primedbe, ali ono što jeste činjenica, to je da kada od gospođe Radete dobijemo konstataciju da je prvi korak dobar, mi u vlasti imamo razloga da budemo zadovoljni.

Naime, finansijska podrška sama po sebi zaista je jedna od mera, u više navrata sam o tome govorila. Ali i prošle godine, doduše samo sa 130.000.000 podsticajnih sredstava, a sada sa 500.000.000 podsticajnih sredstava, jedinice lokalne samouprave u svojim sredinama prave prioritete da li će ljudi od 18 do 42 godine uložiti sredstva u stambenu izgradnju, otpočinjanje posla, u smeštajne kapacitete u predškolskom uzrastu.

Upravo taj pilot-projekat koji smo imali prošle godine je suštinski odrazio ispravnost svega što ste vi ovde sugerisali, a što sada imamo nameru da primenimo u neuporedivo većem broju opština. Jer sa 130.000.000 mogli ste pokriti elementarne potrebe, po ovim pitanjima, samo petnaest opština, a sada, sa tri puta više sredstava, najmanje tri puta više opština.

Malopre je bio komentar jednog od poslanika da je 90 jedinica lokalne samouprave prošle godine aplikovalo, a da je samo 15 primljeno, odnosno dobilo sredstva. Znači, za nas je bio veliki uspeh da se prošle godine na jedanaest lokalnih skupštinskih zasedanja razgovaralo o ovom pitanju i da je 90 jedinica lokalne samouprave odredilo lice koje će se baviti populacionom politikom ili savet za populacionu politiku, da se uopšte ovim temama o kojima danas razgovaramo bavilo 90 jedinica lokalne samouprave, od 169, jer do prošle godine prosto nije bilo ni formalnih mogućnosti niti je neko inicirao intenziviranje vidljivosti teme populacione politike i demografskih pitanja.

Na upit da li je moguće da učinimo davanja finansijskih sredstava za sve roditelje koji su postali roditelji drugog, trećeg, četvrtog deteta od 1. januara 2017. godine, procene su da je od 25. decembra 2017. godine to sasvim moguće. Održivost ove finansijske mere od sada pa u narednih deset godina sasvim je moguća jer se procenjuje da će finansijski trendovi ići ka poboljšanju i da će ne samo makroekonomska stabilnost nego i sve više investicija i veće zapošljavanje sa svoje strane davati doprinos, što je opet u skladu sa sugestijama koje ste učinili.

Kada su u pitanju migranti, u ovom momentu nikom nije palo na pamet da migrantima popravljaju demografsku situaciju u Srbiji, jer oni sami ne žele da ostanu u Srbiji. Kao što znate, mi smo prolazna destinacija i ono što je realnost u ovom momentu jeste da oni idu ka zemljama zapadne Evrope. A ja sam ponosna, verovatno i svi vi, što smo onima koji prolaze kroz Srbiju u takvim životnim okolnostima u kakvim su migranti bili na usluzi da im olakšamo muke kroz koje prolaze.

To su uglavnom pitanja koja ste postavili vezano za ovaj zakon. Ja mislim da smo na vrlo sličnim talasima. Verujte, da ste vi u poziciji da predlažete mere, morali biste, jer i distance od 7.000 milja počinju prvim korakom, da krenete od nekog koraka.

Paralelno s ovom merom radi se na intenziviranju popravljavanja atmosfere ne samo u privrednim nego i u finansijskim subjektima i u javnim

preduzećima oko usklađivanja rada i roditeljstva. Stimulišu se socijalno odgovorni poslodavci, najpre ove godine kroz nagrade, a sledeće godine kroz sticanje sertifikata koji će im davati određene prednosti u njihovim poslovnim koracima. To su isto postupci koji traju i to isto ne možemo preko kolena, nego moramo dobro meriti, da uradimo u skladu sa dobrim praksama drugih zemalja i ciljevima o kojima svi ovde razgovaramo.

Kada su u pitanju ostale mere, moram reći da, nažalost, još uvek ima dosta neznanja u pogledu populacione politike, da su maloletničke trudnoće kod nas veliki problem, da se veliki broj porodica planira prekidima trudnoće, da su to teme na kojima druga resorna ministarstva rade i pripremaju određena akta. Prosto, ne možete sva akta istog momenta doneti. Priroda ciljeva koje imamo na planu popravljjanja demografske budućnosti Srbije je takva da ako više od šezdeset godina nismo radili ništa a sada smo počeli da radimo, sigurno da možemo trpeti i vrlo osnovane kritike, ali sigurno je da smo pokrenuli priču na način da uz povećanje vidljivosti i pravljenje tih prvih koraka imamo šanse da smanjimo inače jezive demografske indikatore koji nas karakterišu.

Inače, što se istraživanja tiče, tiče se studentske populacije, 11.000 studenata. Zaista se radi o tome da je najveći broj naših najboljih studenata koji su van Srbije sa izvanrednim profesionalnim postignućima, što govori o kvalitetu obrazovanja u Srbiji. U tom smislu sam rekla da možda moramo razmišljati na jedan drugi način, ne samo žalopojke što su oni otišli tamo, nego da li možemo praviti neke konekcije, zajedničke projekte sa tim ljudima koji, pored profesionalnih postignuća, sigurno imaju snažnu emocionalnu nit ka zemlji porekla, ka svojoj Srbiji.

Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima ministar gospodin Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Samo bih kratko dopunio nekim stvarima izlaganje ministarke Slavice Đukić Dejanović.

Prvo, kada ste rekli da menjamo zakon, zakon je samo predvideo da podzakonskim aktima finansijske efekte predvidimo; ovaj zakon čini da to implementira, odnosno ugradi u sam zakon. Ideja ove izmene jeste da to bude zakonska obaveza, a ne neki podzakonski akt, i u tom smislu smo išli na izmenu i dopunu Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom.

Kada pričate o pozitivnom iskustvu i dajete podršku za Sporazum sa Ruskom Federacijom o socijalnoj zaštiti, moram da vam kažem, tada kada smo pregovarali o socijalnoj zaštiti, vrlo brzo smo postigli dogovor, u poslednjoj rundi razgovora, tada sam sa ministrom Topilinom pričao upravo o demografskoj slici i onome što je Ruska Federacija učinila da za deset godina uspe da preokrene demografski točak u Rusiji. Oni su imali, ako uporedite

Srbiju i Rusiju, vrlo sličan problem, dvadeset puta veći od nas, dvadeset puta više stanovnika, dvadeset puta veći negativni prirodni priraštaj. Pričali smo sa njima o tome kako bismo mi mogli da uradimo. I ovo što smo ovde uradili jeste na neki način i u nekom vidu implementirano i po njihovim savetima kako bi to trebalo da izgleda. Verovatno niste znali tu činjenicu, ali da ste znali, verovatno ne biste imali ovoliko primedaba na ovo.

Gledali smo svakako sva pozitivna iskustva koja postoje i na koji način jednu, možda najbitniju stvar u državi da promenimo, a to je upravo da imamo više dece. Oni su to uspeali da promene za deset godina. Verujem da ćemo mi, s obzirom na to da koristimo tuđa iskustva, svakako to uspeti ranije. Mislim da je to potrebno našoj državi i našem društvu.

Kada pričate o pomoći, mi ne dajemo pomoć, ovo je podsticaj rađanja. To je suštinska razlika. Imamo podsticaj za prvo dete koji je 100.000 dinara; bio je 39.000, a sada je 100.000.

Kada je u pitanju socijalna pomoć, time se bavi drugi sektor u Ministarstvu. Pričao sam i danas o tome, socijalnim kartama želimo da promenimo odnos prema socijalnim davanjima i učinimo da to bude transparentnije, efikasnije i, na neki način, pravednije u budućnosti. Upravo zato i radimo socijalne karte i zato će biti pred Skupštinom i zakon o socijalnim kartama.

Kada pričate o zakonu o sezonskom zapošljavanju i kažete da nije logično, ja ću da vam kažem da jeste logično. Mi smo šest meseci odložili primenu ovog zakona zato što nam treba zakon koji će stupiti na snagu, kako bismo uradili podzakonska akta, kako bismo uradili aplikaciju i kako bismo mogli da uradimo obuku, ne samo poslodavaca već i malo medijski da pokrijemo, da ljudi budu upoznati na koji način mogu da provere da li su prijavljeni ili ne. Takođe, u mesnim kancelarijama će sedeti ljudi koji će prijavljivati umesto poljoprivrednika koji se ne razumeju ili nemaju računare.

Znači, probali smo na svaki način da eliminišemo svaki izgovor koji postoji sada, a to je da su veliki troškovi, da je velika, glomazna administracija. Probali smo na svaki način, koliko god možemo, da to pojednostavimo i izađemo im u susret.

Nisam rekao da ćemo mi svakako da menjamo, ali zakon koji je potpuno nov, koji treba da zaživi verovatno će imati nekih svojih manjkavosti, a mi ne želimo da budemo pošto-poto neko ko će vas da ubeđuje da nešto radi i funkcioniše ukoliko to ne funkcioniše. Ono što je poruka građanima jeste da ćemo mi svakako da menjamo, da bi građanima bilo bolje, da bismo zaštitili njihova prava i da bi oni bili sigurni da je sve ono za šta rade na nekoj drugoj strani uplaćeno za njih.

Vratiću se samo na finansijsku podršku porodicama sa decom. Ministarka Đukić Dejanović je rekla da mi svakako imamo niz mera koje

radimo i koje želimo da radimo. Nismo spomenuli da u ovo želimo da uključimo sve. Apelujemo i na Crkvu, razgovarali smo i sa Crkvom, razgovarali smo i sa SANU, treba da menjamo pristup i u obrazovanju, treba da menjamo pristup i u kulturi. Ali, takođe, treba da radimo i na medijskoj kampanji.

Znate, reći ću vam jednu stvar koja nama svima upada u oči, možda nesvesno i indirektna je poruka. Poruka danas za srećan brak i mladi bračni par na našim televizijskim ekranima jeste da oni sede sami na nekom krevetu i eventualno imaju psa. Mi to moramo da menjamo. Te reklame indirektno šalju poruku šta je srećna porodica. Srećna porodica nisu dvoje mladih sa psom. Možda treba da imaju psa, ali treba da imaju troje ili četvoro dece. Indirektno treba da šaljemo i takvu vrstu poruke, jer mislim da to jeste prava stvar i da to predstavlja sreću jedne porodice. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Vjerica Radeta.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Počecu od ovog poslednjeg. U pravu ste, ministre Đorđeviću, radite to što kažete, radite kampanju. Vi ste ti koji možete da napravite dobar spot na televiziji, da se prekriju oni spotovi banaka koje reklamiraju dvoje mladih ljudi sa psom.

Gospodo Đukić Dejanović, nisam ja koristila, kako ste rekli, iskustvo opozicionog poslanika u ovoj raspravi, već politički program Srpske radikalne stranke. Za sve ono što ste ovim zakonima predvideli i što inače u okviru ove kampanje populacione politike sprovodite a što je u skladu sa programom SRS, naravno, nećemo reći da to nije dobro zato što je neko drugi deo vlasti; mi hoćemo da se ovaj problem reši, i to da se reši što je moguće pre i na što bolji način. Mi razumemo, dugo se nije, sad je počelo itd., ali i vi ste poprilično vremena izgubili samo u toj priči, najavama, strategijama itd. Ovo je prvi put nešto konkretnije.

Opet se vraćam na onaj zakon o stanovima, niste smeli propustiti da u tom zakonu odmah u startu budu predviđeni i mladi ljudi koji žele da ostanu u Srbiji i da stvaraju porodicu.

Govorite o socijalno odgovornim poslodavcima. Ne kažemo da ih nema, ali, verujte, ima i mnogo socijalno neodgovornih. Imamo poziv, ali naravno niko ne sme da mu se ime pomene, žene koja radi u jednom trgovinskom lancu: trudnica, dogovorila se da radi samo popodne jer joj tako odgovara zbog supruga, i samo zato što je stavila neku primedbu na rad u tom objektu gde je radila rečeno joj je – od sutra ideš u smene ili uzmi knjižicu. I takvih ima. Ali, nažalost, inspektora ili nema dovoljno ili ne žele da rade. Uglavnom, inspektori rada ne rade dobro svoj posao.

Bilo bi još odgovora, ali, nažalost, vi možete koliko hoćete, a mi dva minuta.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, Radeta.

Reč ima narodni poslanik Tatjana Macura.

Izvolite.

TATJANA MACURA: Zahvaljujem, predsedavajući.

Prvo ću da izrazim protest zbog načina na koji je ova sednica zakazana. Ponavlja se praksa, zakazana je juče tokom prepodneva dok je bio dan za glasanje o tačkama koje su bile na dnevnom redu na prethodnoj sednici, tako da poslanici zaista nisu imali dovoljno vremena da se pripreme za svih četrnaest tačaka koliko ih je danas na dnevnom redu. Nažalost, čini mi se da će fokus rasprave ostati najviše na jednom zakonu, eventualno dva, ali će ostalih dvanaest zakona ostati praktično nezavršeni.

Izražavam protest i zbog toga što je ova rasprava objedinjena ponovo, s obzirom na to da imamo jedan zakon koji je bio u objedinjenoj raspravi kada je bila rasprava o budžetu u decembru. Sticajem čudnih okolnosti, pored tridesetak tačaka koje su tada bile u objedinjenoj raspravi, uspeli smo nekako da otvorimo temu i da se i o tom zakonu razgovara u plenumu. To je Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom. S tim u vezi, ja sam i tada uputila neke amandmane, uputila sam ih sada ponovo, a u međuvremenu sam podnela predlog izmena i dopuna tog zakona kako bismo neke stvari pokušali da promenimo.

Želim da napomenem da zaista mislim da ovaj zakon jeste afirmativan, pozitivan i da će doneti nešto dobro i da svaku kritiku sa moje strane, bilo onu u decembru, u objedinjenoj raspravi sa budžetom, ili danas, shvatite kao dobronamernu jer jedini cilj jeste da zakon iz ove skupštine izađe takav da bude bolji za građane naše zemlje.

U tom smislu, tada sam stavila jednu od zamerki, a to je da žene koje imaju radni odnos 12 meseci... Tada je promenjeno sa 12 na 18 meseci i ja sam zahtevala da se ta mera vrati, jer je prosto situacija u državi takva da su žene, htele to ili ne, vrlo diskriminisane kada dolaze na razgovor za posao u najreproduktivnijem periodu svog života. Tako da možda nije problem da žena ostvari ovo da ima 18 meseci negde zaposlenje za četvrto dete, ali je veliki problem da ona ostvari to kada je u pitanju prvo dete. Dakle, na razgovorima za posao žene su vrlo često pitane kada planiraju da zasnuju porodicu, koliko imaju dece, da li su u bračnom statusu ili nisu.

Vidimo da se i ovde vrlo često takva pitanja postavljaju, pa smo malopre dobili sugestiju šta je to izgled poželjne porodice, a šta ne, da li ona treba da ima psa ili ne, ili troje ili četvoro dece, ne ostavljajući to kao mogućnost porodicama da same izaberu. Prosto, da li će ih neka reklama motivisati da imaju decu ili ne, mislim da to nije predmet rasprave.

Zašto sam o ovome govorila? Zato što su porodilje u tom periodu bile okarakterisane kao jedna vrsta porodiljske mafije; stavljeno im je na teret da one imaju nekakve planove u kojima žele da oštete državu i da te planove sprovode u delo, i da su zbog toga morali da povećaju sa 12 na 18 meseci, što, čini mi se, nije bilo tačno. Moram i danas ponovo da objasnim situaciju iz tog perioda zato što je to bio razlog zašto su te žene stavljene u nepovoljan položaj.

Tada se poslodavcima uplaćivao novac za porodiljsko odsustvo, a onda su oni bili u obavezi da uplate taj novac porodiljama. Morate da budete svesni da je taj novac više nego često kasnio. S obzirom na to da dolazim iz privatnog sektora, a ženski je kolektiv u pitanju, ja imam situaciju u kojoj sam državu redovno, za svaku porodilju ili trudnicu, čekala najmanje tri meseca. To vam je beskamatni kredit ka državi. Koji to danas poslodavac, posebno preduzetnik koji dolazi iz reda malih, srednjih i mikro preduzeća, može sebi da priušti?

Dakle, nije to bila porodiljska mafija niti namera žena da to pravo iskoriste, već praktično jedna zloupotreba države, koja je poslodavca stavljala u jedan neprijatan položaj.

To se u međuvremenu izmenilo i dobra je izmena koja je nastupila, ali se ta očekivana promena u društvu nije dogodila za ovih šest meseci, jer i dalje imamo situacije u kojima poslodavci vrlo često otvoreno diskriminišu žene na razgovorima za posao i postavljaju ova pitanja koja sam na početku napomenula.

I dalje mislim da moramo da vratimo tu meru na 12 meseci, i to vam kažem kao poslodavac i kao majka. Zaista, čini mi se da stavljamo majke u nezgodan položaj ako ovu meru ne vratimo na 12 meseci.

Druga mera koja je tada bila problematična ponovo nije rešena u ovom zakonu, a pominje se, to je da najveća isplata može da iznosi tri mesečne zarade. To je problem i diskriminiše one žene koje zarađuju više. Dakle, nekada je ta mera značila da žene mogu da prime pet mesečnih zarada, a sada to ne mogu, nego moraju da se uklope u te tri mesečne zarade bez obzira na to da li su zarađivale mnogo više pre nego što su došle u poziciju da primaju nekakve nadoknade.

Znači, to su dve diskriminatorske mere koje nažalost nisu otklonjene u ovim izmenama i dopunama nakon samo šest meseci. Druga mera koja nije izmenjena i koja je mogla da bude predupređena zato što ... Hajde da razumem što u ovom predlogu zakona nema finansijske analize u smislu koliko će da nas košta mera koju uvodimo, odnosno nadoknade koje dodeljujemo roditeljima za treće i četvrto dete, ali ono što je moglo da se predvidi jeste koliko mi imamo dece u ovom trenutku koja nemaju deset godina, koliko je takve dece. Evo, gospođa Čomić je malopre pomenula da je majka četvoro

dece, njena deca su velika, tako da ona zna tačan broj koliko ima majki koje imaju troje ili četvero dece.

Mislim da smo kao država, npr. Zavod za statistiku je mogao da uradi analizu koliko ima trenutno u Srbiji porodica koje imaju troje ili četvero dece. Odredba ovog zakona, zato što će se odnositi na decu koja su rođena od 1. jula 2018. godine, praktično će diskriminisati svu decu i porodice koje imaju decu koja još uvek nemaju deset godina. Dakle, ako smo imali prostora u budžetu da ovo predvidimo i ovu meru donesemo, čini mi se (ovo mogu sad samo da predviđam, ne mogu da kažem pošto nemam tačne podatke u obrazloženju) da je bilo prostora da se ovaj ustupak napravi i za porodice koje u ovom trenutku imaju treće i četvrto dete i čija deca nemaju više od deset godina, ako ćemo to staviti kao neku granicu.

Predložila sam amandmanom da se ovo ukine, prosto da se ne bi diskriminisala deca. Sama odredba koja kaže da će isplata biti u jednakim mesečnim ratama u narednih 120 meseci to bi pravilo ograničila, pa sam pokušala na taj način da čitav ovaj zakon opišem.

Ima jedan deo koji je prilično ostao nejasan, a to je ovaj član 7. koji u stvari bliže objašnjava član 24. u Zakonu o finansijskoj podršci porodici sa decom, koji kaže: „Ukoliko u toku isplate prava na roditeljski dodatak koja se vrši u mesečnim ratama korisnik prava napusti dete ili umre, prekida se dalje isplata prava do odluke ministarstva nadležnog za socijalna pitanja“.

Šta mene brine? Ostalo mi je nejasno, pošto ova nadoknada ide u korist deteta, zašto bi se uskratila pomoć deci ukoliko dođe do ovakvih, da kažem, neprijatnih okolnosti zbog svega ovoga. Ukoliko će ovo biti rešeno u smislu da znate već sada, da ste planirali podzakonske akte koji će ovo bliže da odrede, pa će biti rešeno, pozdravljam, ali me vrlo brine zato što bi sam zakon, duh zakona trebalo da se tumači tako da ide u korist te dece da bi ona imala uspešnije, lepše i blagodetnije detinjstvo.

U istom ovu članu, nažalost, imamo jedan obavezujući stav koji kaže da „ukoliko se u toku isplate prava na roditeljski dodatak koja se vrši u mesečnim ratama utvrdi da deca nisu vakcinisana u skladu sa propisima u oblasti“, bla-bla-bla i sad imamo mogućnost da stopiramo isplatu. Želim, prvo, da se ogradim od ovog stava, da me neko pogrešno ne shvati da sam protiv vakcinacije. Moja deca su vakcinisana i vrlo se zalažem za to. Ostaje jedan problem u društvu, a to je vrlo veliki strah od vakcinacije iz prostog razloga što građani Srbije, moramo da pretpostavimo, žive u jednom velikom neznanju što se vakcina tiče.

Niti imate nekog edukativnog sadržaja na televiziji, u smislu da možete da edukujete mlade roditelje šta znači i koja je blagodet toga što imaju priliku da vakcinišu svoju decu, niti imate ozbiljnije sučeljavanje u javnosti ljudi koji su protiv vakcinacije i onih koji se zalažu za vakcinaciju, da bi prosto odagnali

svaku sumnju kod roditelja koji uopšte dovode u pitanje da li treba dete vakcinisati ili ne.

S tim u vezi, s obzirom na to da i sam Ustav kaže u članu 21. da ne možemo nekoga uslovimo da svoje dete vakciniše, da bi to bila diskriminacija, ja bih ovo ostavila kao izbor roditeljima. U međuvremenu, Vlada Republike Srbije treba da uradi sve da edukuje mlade roditelje tako da, kada dođu u situaciju da biraju, mogu da naprave dobar izbor.

Malo mi se čini, dok sam slušala ovu raspravu, posebno ovih poslednjih par izlaganja i poređenje sa reklamama i slično, da se stiče utisak da se promoviše materinstvo kao posao. Praktično se promoviše koliko će novca zaraditi majke koje će roditi treće i četvrto dete, umesto da to bude podstrek za rađanje. Kao što mislim da vakcinacija mora biti stvar izbora, bez obzira na to šta ja lično mislim o tome, tako mislim da stvar izbora mora biti i ovo, da ljudi ne dolaze u situaciju da izlaz iz neke ekonomske krize vide u tome što mogu da rode treće i četvrto dete i da od države dobiju neki novac.

Plašim se da to ne dovodi žene u jedan nezgodan položaj. Mi treba da stvorimo takve uslove da žene koje žele da rade i da se ostvare kao majke imaju mogućnost da to žele zato što će im dete sigurno imati mesto u vrtiću, zato što će sigurno dobiti sve svoje nadoknade na koje imaju pravo po zakonima koji su ovde izglasani, zato što će imati besplatno školovanje, ali pravo besplatno školovanje, u smislu besplatnih udžbenika, nekih drugih besplatnih sadržaja u okviru škole. Dakle, one moraju ovu meru, u sklopu svih drugih mera, da shvate kao podstrek i da poželeva onda, od sreće, da imaju treće i četvrto dete, a ne da shvate to kao neku obavezu da bi se ekonomski situirale.

Neću dalje dužiti, ostaviću prostora i kolegama iz svoje poslaničke grupe. Osvrnuću se samo kratko na zakon o regulisanju statusa sezonskih radnika. Ovo je jedan od onih zakona zbog čega sam protiv toga da današnja rasprava bude objedinjena. I, zašto je ovaj zakon po hitnom postupku s obzirom na to da stupa na snagu za šest meseci? Nije bilo potrebe za tim. Javna rasprava je završena u aprilu, sažetak je izašao negde u maju, danas je jun i mi izglasavamo taj zakon. Mogli smo da odložimo izglasavanje ovog zakona za par meseci i da imamo dovoljno prostora da napravimo javnu raspravu u koju ćemo uključiti veći broj manjih poljoprivrednih gazdinstava, gde bi nam ljudi iz prve ruke dali informacije o tome kako bi njima bilo lakše da prijave sezonske radnike, a u njihovom interesu, interesu radnika i, na kraju, u interesu države.

Što se tiče zakona o ratnim memorijalima, tu ću samo nakratko da se osvrnem. Podržaću. Dosta kvalitetne rasprave je danas bilo, razloga za i protiv. Mene jedino brine sastav ovog saveta koji će se baviti ratnim memorijalima, moram da izrazim zabrinutost. Od sedam članova koji će se nalaziti u ovom savetu, četiri člana dolaze iz organa državne uprave i samo

jedan istoričar. Volela bih da je obrnuta situacija i da imamo četiri istoričara i jednog člana koji će dolaziti iz državne uprave, jer mislim da ćemo oko ovakvih pitanja morati da sučeljavamo različita mišljenja različitih istoričara. Toliko od mene. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima ministar gospodin Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Gospođo Macura, prvo da razjasnimo, nije pomoć, nego podsticaj. Znači, zvala bi se finansijska pomoć porodicama sa decom, a ovo je podsticaj, znači finansijska podrška porodicama sa decom.

Zašto 18 meseci, a ne 12? Zato što smo imali zloupotrebe. Morali smo na neki način da budemo pravedni prema svima kojima dajemo i da oni koji nisu to zaslužili ne dobiju višak sredstava. Objasniću vam šta je rađeno pošto imamo slučajeve gde smo to otkrivali i sprečavali. Nažalost, to je toliko simboličan broj ljudi koji je zloupotrebljavao, ali je otvarao mogućnost da to rade svi i zbog tog malog broja ljudi sada moramo da uvodimo neke drugačije mere.

Šta se dešavalo? Kada žena sazna da je u drugom stanju, ona se sa svojim poslodavcem – a do juče je radila za platu, ne znam, od 30.000-40.000, nije bitno – dogovori da joj poslodavac uplaćuje 250.000 i da ona ostatak njemu vraća. Kada prođe devet meseci i ona ode na porođaj, njoj se uzima prosek za 12 meseci. Ona čak posle toga deli to sa poslodavcem, pošto dobija mnogo veću nadoknadu 24 meseca, iako realno radi za mnogo manje para. Da bismo te zloupotrebe sprečili, mi smo izračunali da je minimalno da to radimo na proseku od 18 meseci.

Takođe, išli smo i korak dalje, da vidimo, s obzirom na to da je veliki period a bilo je možda dosta žena koje nisu radile, da idemo ka tome da ih zapošljavamo i da, kakav god da je taj prosek, njena nadoknada, odnosno podsticaj, odnosno bolovanje porođajsko ne može da bude manje od minimalne zarade u Republici Srbiji.

Kada kažete vakcinacija, svakako, pravo svakoga je da radi ono što njemu Ustav i zakon dozvoljava, ali kada pričamo o vakcinaciji, prvo, imate Zakon o zdravstvenoj zaštiti i, drugo, niko nema pravo da time što ne vakciniše svoje dete ugrožava život drugih ljudi. Mi moramo nekako da sprečimo da naša deca budu žrtve malog broja ljudi koji neće da vakcinišu. Ne možemo mi to možda da sprečimo u totalu, ljudi se odlučuju za to bez obzira na sankcije, ali ne moramo baš da podstičemo i dajemo finansijska sredstva.

Kada kažete za sezonsko zapošljavanje, zašto smo radili po hitnom postupku, vidite, ima dosta stvari koje moramo da uradimo do tog 1. januara. Tek kada zaživi zakon imate zakonski osnov da sprovedete javnu nabavku kada je u pitanju aplikacija. Kada napravite i završite javnu nabavku, treba

aplikacija da se uradi, da zaživi, da uradite obuku tih ljudi. Pričao sam vam da će biti ne samo obuka ljudi koji su korisnici već i ljudi koji će u mesnim kancelarijama da daju podršku tim poljoprivrednicima. Takođe, treba da imamo jednu kampanju da kažemo građanima kako mogu da provere da li su prijavljeni ili nisu. To sve je u sklopu projekta koji sada radimo sa Norvežanima, a to je „Reci ne radu na crno“.

Poslednja stvar, kažete – trebalo je da bude javna rasprava. Javna rasprava je bila u maju, u tri grada. Rekli ste, bilo bi dobro da imamo jednu javnu raspravu. Mi smo imali javnu raspravu o sezonskom zapošljavanju i ona se dešavala u maju, u tri grada: Beogradu, Novom Sadu i Nišu, tako da ste imali priliku možda i tamo da učestvujete.

Verujem da smo, ako ništa drugo, napravili jednu dobru osnovu da idemo dalje. Probali smo da taj segment koji je bio nedorečen i vrlo komplikovan za te radnike pojednostavimo, približimo i da omogućimo da ljudi to na jednostavan način prijave i po povoljnijim uslovima ostvare sva ona prava koja imaju radnici kada rade. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Tatjana Macura.

Izvolite.

TATJANA MACURA: Zahvaljujem, predsedavajući.

Slažem se s vama da su postojale zloupotrebe, i sama sam upoznata s tim, međutim, jako je mali broj porodilja koje su tome bile sklone. Ovo je moglo da se izbegne tako što bi Ministarstvo za rad poslalo inspekciju nakon završetka porodiljskog odsustva i utvrdilo da li su se primanja, odnosno zarade vratile na pređašnje.

Nijedan poslodavac, posebno u privatnom sektoru, ne može da izdrži taj teret. Ako je povećao plate sa nekih prosečnih 30.000-40.000 na 250.000, kako kažete, ili na 100.000, a očekivao je nadoknadu države da to vrati i deli novac, ili u kakvom god bude odnosu sa zaposlenom, to nije moglo dugoročno da bude rešenje i sigurno bi se otkrilo ukoliko biste poslali inspekciju. Posao inspekcije je da radi te stvari. Zbog malog broja žena koje su bile raspoložene, da kažem, da izvrše zloupotrebu ovog tipa, sada trpe sve porodilje.

Razumem da ste imali potrebu za tim, razumem i da se to dešava, ne mogu da negiram zato što to stvarno postoji, ali je problem u tome što je postojalo rešenje koje je bilo mnogo elegantnije, nego da sve porodilje trpe. Postoji prostor i dalje, ovaj zakon je došao za šest meseci da se ponovo menja, i može ponovo za šest meseci da dođe da se menja i da izvršimo korekciju u interesu svih budućih porodilja.

Što se tiče javne rasprave, ja sam rekla da je ona bila, održana je u aprilu, pa smo zaključke negde čitali u maju. Ono što sam ja vama predložila jeste da se odloži usvajanje ovog zakona, da se proširi javna rasprava na manja

poljoprivredna gazdinstva, kako biste imali direktnu situaciju, kako biste razgovarali sa poljoprivrednicima o tome da li imaju mogućnost da izvrše evidenciju na način koji je propisan u ovom zakonu, a to je elektronskim putem. Zamišljam nekog poljoprivrednika u pograničnoj zoni, koji možda nema ni domet interneta, koji to mora da izvrši. Između ostalog, naveli ste da u evidenciji mora za sebe i za radnika da prijavi elektronsku adresu.

Dakle, ima nekih stvari koje ste mogli da dobijete na licu mesta od manjih gazdinstava, iz prve ruke, kako bi se proces zapošljavanja sezonskih radnika olakšao. Na to sam mislila. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima ministar gospodin Đorđević.

Izvolite.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Prvo, pored obuke, rekao sam vam, u mesnim kancelarijama biće osobe koje će pomagati tim ljudima, odnosno koje će moći umesto onih koji ne koriste internet i nemaju internet da prijavljuju sezonske radnike.

Kažete, mogli smo drugačije. Nismo mogli zato što ne možete ... Ja nisam pravnik, malo znam o pravu, ali dovoljno znam da je to nemoguće. Upravo se to dešava zato što se iskoristi ta „rupa u zakonu“; ona već sad postoji i vi jednostavno ne možete ništa da uradite. Ukoliko bismo pustili to tek tako, mislim da bismo u jednom trenutku, kao što vi kažete za šest meseci, mogli da pričamo o tome da ih ima mnogo koji zloupotrebljavaju. Ali već tada bi bila država na šteti. Bili bi na šteti svi, jer mi ne govorimo o nekom novcu, nečijem, govorimo o novcu svih nas, o budžetu građana Srbije koji neko zloupotrebljava.

Nije to jedini primer. Nažalost, postoji primera gde se na malom broju ljudi gubilo neko pravo; onda veliki broj ljudi koji stvarno treba da ima neko pravo izgubi to zato što je mali broj ljudi zloupotrebljavao. To postoji.

Da vam kažem, umesto da ukinemo to pravo, kao što su možda ranije radili, pa smo neka prava ukidali zato što smo videli da će biti zloupotrebe, mi smo probali da nađemo način kako možemo da i dalje nastavimo sa tim a da budemo samo pravedniji. S obzirom na to da smo primetili da može da se desi da je žena započela sa svojim poslom ne tako davno, pa je ostala u drugom stanju, a da bi njen prosek za 18 meseci bio mali, radili smo na tome da dobije u tom slučaju neku minimalnu zaradu i da nikad ne ode ispod onoga što je neki minimum u državi Srbiji. Čak smo mislili i o tome.

Kažem vam, verovatno postoje bolja rešenja, ali mi u ovom trenutku nismo videli bolje od ovoga, a da budemo pravedni i da probamo da anuliramo zloupotrebe. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Miroslav Aleksić.

Izvolite.

MIROSLAV ALEKSIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani gospodine ministre, gospodo ministarka, predstavnici ministarstava, danas raspravljamo (naravno, po ustaljenoj praksi) u objedinjenoj proceduri o dvanaest zakona. Neki su povezani, neki nisu, ali to je praksa na koju smo već navikli. Problem je šta iz takve prakse i takvog načina rada proizilazi vezano za živote građana u Republici Srbiji, jer svaki zakon koji se usvoji ovde utiče na kreiranje njihovih života i ambijenta u ovoj zemlji.

Ovim hitnim procedurama sa kojima se susrećemo, objedinjavanjem rasprava, lažnim amandmanima dovodimo dotle da nas treba da opominje EU o tome kako radi naš parlament, a mislim da bi mnogo više trebalo da vodimo računa o tome...

(Predsedavajući: Kolega, sad ja vas opominjem da se privučete dnevnom redu kako znate i umete.)

Znate, gospodine Arsiću, ja ću govoriti naravno o dnevnom redu, kao i uvek što govorim, ali ne razumem zašto mi ne dozvoljavate da kažem nešto pre nego što krenem na tačke dnevnog reda jer i drugi govore o tome.

Što se tiče zakona koje danas imamo na dnevnom redu, pokušaću da u ovo malo vremena koje imam da razgovaram o dvanaest zakonskih predloga kažem barem po nešto smisleno...

(Predsedavajući: Zbog toga vas opominjem da pričate o dnevnom redu, i sami ste sada potvrdili da sam u pravu. Vratću vam ovih trideset sekundi.)

Prvo ću govoriti o zakonu o ratnim memorijalima, koji jeste prvi na dnevnom redu. Jako mi je zanimljivo što u okviru ovog zakona koji je nazvan zakon o ratnim memorijalima, a mogao je verovatno da se zove i o spomen-obeležjima, u amandmanima koje su dostavili poslanici vlasti stoji da se zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje sveukupni razvoj Republike Srbije, pa onda: s posebnim osvrtoom na fiskalnu disciplinu, s posebnim osvrtoom na razvoj Republike Srbije, digitalizaciju, implementaciju Agende 2030, stabilnost kursa dinara, unapređenje pravosudnog sistema itd.

Republika Srbija je u ratovima izgubila jako veliki broj ljudi. U Prvom svetskom ratu, kažu, stradalo je preko 28% stanovništva, u Drugom preko milion žrtava u Jugoslaviji, da ne govorim o ljudima koji su streljani u Kragujevcu, Kraljevu, pa, na kraju, i o svim našim sugrađanima koji su živote izgubili na Kosovu.

Jednoj ovako važnoj temi vi prilazite sa raspravom kojom potpuno devastirate temu i ponižavate one građane koji su izgubili svoje najmilije ili svoje pretke, i kažete da to utiče na socijalnu ravnopravnost, unapređenje pravosuđa, unapređenje medicinskih ustanova, razvoj zdravstva itd. No, to smo navikli i tokom prethodnih sednica da slušamo.

(Narodni poslanici dobacuju.)

Možete vi meni da dobacujete, nije nikakav problem. Ovi amandmani su slika i prilika vašeg načina rada i pokazuju kako vi vidite građane Republike Srbije.

Što se tiče zakona o sezonskim radnicima, tj. Predloga zakona o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima, nešto ću više da govorim o tom zakonu.

Pažljivo sam slušao ministra kada je obrazlagao ovaj zakonski predlog. Razlog za donošenje ovog zakona je sprečavanje, odnosno smanjivanje sive zone, koja iznosi 35.000–75.000 radnika, po proceni Ministarstva, koji rade kao nadničari u poljoprivredi. Ovaj zakon se isključivo tiče delatnosti u poljoprivrednoj proizvodnji.

Igrom slučaja sam kroz aktivnosti u NALED-u u poslednjih godinu dana upoznat sa inicijativom za donošenje ovog zakona i moram priznati da sam prilično iznenađen što ovaj zakon nije ni blizu onoga o čemu smo mi razgovarali kada smo u NALED-u pričali o uvođenju jednog ovakvog zakona.

Da se odmah razumemo, svaka inicijativa za uvođenja reda u državi, za uspostavljanje sistema, dobra je. Pitanje je samo da li po svaku cenu treba ići navrat-nanos sa zakonima koji u praksi neće biti primenljivi.

Zašto to govorim? Govorim i zbog toga što danas, pored ovog zakona, mi na dnevnom redu imamo još dva zakona, od kojih je jedan stupio na snagu 2016. godine, zakon o privremenom radu u inostranstvu i drugi, Zakon o zapošljavanju stranaca, koji je stupio u primenu 2017. godine. I jedan i drugi zakon su isto predstavljeni kao revolucionarno rešenje, kao što sada predstavljate i ovaj zakon o sezonskim radnicima a onda ćete ga menjati posle godinu ili dve.

Da ne govorim o Zakonu o finansijskoj podršci porodicama sa decom, koji je usvojen, poštovana ministarko, kao što znate, u decembru prošle godine, pre šest meseci, i to u objedinjenoj raspravi sa budžetom za 2018. godinu. Zbog toga što tada nismo ni mogli da govorimo o tom zakonu verovatno ga vi danas već menjate, posle šest meseci, ali ću nešto kasnije govoriti o njemu.

Što se tiče Zakona o sezonskim radnicima, vi ovim zakonom koji neće biti primenljiv u praksi još jednom ozakonjujete rad na crno. Cilj ovog zakona svakako nije da uredi sezonsko angažovanje radnika, niti da pomogne poljoprivrednicima koji će ih angažovati. Imaće samo jedan cilj i jedan efekat, a to je efekat za državnu kasu. Dakle, još jednom Vlada zavlači ruku u džep građanima Srbije, ovog puta poljoprivrednicima, po ko zna koji put, jer će oni morati da plaćaju dodatne doprinose za sezonske radnike. To ne bi bilo sporno da ste u prethodnih šest godina stvorili uslove i ambijent da ljudi koji se bave poljoprivredom budu dovoljno sposobni da mogu da plaćaju doprinose za sezonske radnike.

U Srbiji imate 631.000 registrovanih poljoprivrednih gazdinstava; od toga, samo 3.000 su pravna lica i preduzetnici, dakle 628.000 su mala porodična poljoprivredna gazdinstva. Ovaj zakon zapravo pokazuje koliko ste se vi otuđili od naroda i ne znate kako izgledaju ta mala poljoprivredna porodična gazdinstva, ne znate koliko teško oni preživljavaju svakog dana i ne znate šta implicira ovaj zakon za njih.

Bavim se poljoprivredom sa svojom porodicom, moj komšija u mom selu Počakovina bavi se poljoprivredom, kao što se bave u Leskovcu, Topoli, Vojvodini ili bilo gde. Ti ljudi neće moći da ispoštuju ove zakonske odredbe, reći ću vam kasnije zbog čega, niti će država moći da ovim zakonom postigne cilj koji želi, a to je da se za radnike koji rade u nadnici, ako je to bio primarni cilj, uplate doprinosi za socijalno i zdravstveno osiguranje.

Da biste mogli da imate poljoprivrednika koji je spreman da podnese ovakav novi namet, govorim o poljoprivrednom gazdinstvu kao poslodavcu, morali ste ne da im smanjujete sredstva iz budžeta u poslednjih šest godina i dalje ih siromašite, nego da im pomognete – da ne kasne subvencije, da se ne smanjuju subvencije, da ne bude manji budžet za poljoprivredu danas nego pre šest godina kada ste došli na vlast, da imate sluha za elementarne nepogode i da pomognete poljoprivrednicima. Svega toga nije bilo u prethodnom periodu i oni su iz godine u godinu sve siromašniji, sve slabiji, bez kapaciteta da finansiraju radnu snagu kao što su dosad finansirali.

Naravno, ovo je sada novi namet za njih. Kada ovaj vaš zakon prevedete na praktičnu primenu, to bi značilo da svako od njih treba za jednog radnika da plati između 300 i 500 dinara preko one dnevnice koju su dosad dobijali.

Pored toga, zakon predviđa da jedan poljoprivrednik koji ujutru krene na njivu u sedam sati treba da isplanira vreme i da do deset sati svakog dana prijavi poreskoj upravi svoje radnike koji mu rade na imanju, i to kako – tako što će popunjavati poresku prijavu. Kažete, elektronskim putem. Kojim elektronskim putem? To pokazuje koliko vi ne shvatate u kakvom su stanju poljoprivrednici. Da, uradiće to hiljadu gazdinstava, ovih velikih i jakih poslodavaca, koji su već privatne firme i imaju gomilu zaposlenih ljudi. Oni svoje ljude već zapošljavaju zastalno ili na druge načine, ali ovi mali, koje će ovo najviše pogoditi, neće biti u stanju da to urade.

Kad ste već prepisali ovaj zakon iz drugih evropskih zemalja, i od Hrvatske, zašto bar niste uveli vaučere kao što je uvela Hrvatska, pa da mogu da odu jednom nedeljno da kupe vaučere za celu nedelju i da onda popunjavaju sa radnicima koji im rade na imanju. Naravno, sve je to izostalo.

Mogu da govorim sada i o tome da usmenim dogovorom, koji ste predvideli bez ugovora, nećete postići apsolutno ništa, da kontrola radnika neće biti moguća. Kako će to da izgleda u praksi? Neko je uzeo radnike da mu

beru grožđe, okopavaju papriku, a onda dođu inspektori rada ili poreske uprave, navuku čizme, pa krenu po njivama da jure radnike, oni će da beže itd. Zaista mislite da će ti inspektori, kojih nemate dovoljno ni za pravna lica i preduzetnike u Srbiji, da zađu po seoskim atarima u celoj Srbiji i kontrolišu radnike? Naravno da neće.

Druga stvar, kad budu došli, ovi gladni i osiromašeni poljoprivrednici će motikama krenuti na njih. Pa dovodite ljude u još veći problem, te inspektore koji treba da kontrolišu seljaka, seljaka koji danas treba da se bori za otkupnu cenu maline, koji treba da plaća dizel najskuplji u regionu, nema subvencionisani dizel, koji treba da se moli bogu da ga ne ubije grad zato što država nema adekvatan i efikasan sistem protivgradne zaštite, koji treba da se moli bogu da ne budu poplave jer nemamo sistem za odvodnjavanje, da ne bude suša jer nemamo sisteme za navodnjavanje, kome kasne subvencije i podsticaji po godinu dana.

Evo, ispred sebe imam jedan dopis Uprave za agrarna plaćanja od 5. juna ove godine gde se obaveštava korisnik sredstava koji je konkurisao za podsticaj za tov svinja za 2017. godinu da mora da dopuni dokumentaciju, danas, više od godinu dana pošto je podneo zahtev. Ako je nešto falilo, gde je bila ta Uprava za agrarna plaćanja da ga ranije upozori na to?

Dakle, to su sve problemi koji govore da su poljoprivrednici osiromašeni, na kolenima i da im je ovo novi namet koji vi njima uvodite i nova obaveza, na kraju krajeva. Jedina dobra stvar za njih je što će ovaj zakon u praksi biti potpuno neprimenljiv. Niti će država imati kakve efekte, niti će nadničar imati kakav efekat, a i oni neće sigurno davati više novca. Ako bude trebalo da daju više novca, oni će za toliko umanjiti nadoknadu ovim radnicima koji im rade u nadnici, ili će se sa njima dogovoriti da kažu, kad dođe inspekcija – pa mi smo tu, radimo besplatno. Kako ćete onda da ih kontrolišete? Došli su na mobu, pomažu jedni drugima, ne naplaćuju svoje usluge. Dakle, jedan zakon koji neće imati apsolutno nikakvu primenu u praksi.

Na kraju, kada govorimo o njemu, preko milijardu i po evra je dug prema PIO fondu poljoprivrednika Srbije, onih koji treba da budu poslodavci ovima i da plaćaju doprinose. Dakle, sad vidite o kakvoj ekonomskoj snazi govorite.

Što se tiče Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom, taj zakon je, kao što sam pomenuo, nažalost, usvojen u objedinjenoj raspravi o 30 tačaka, gde je budžet bio centralna tema i, evo, danas ponovo pričamo o tome i verovatno ćemo još koji put pričati o tome.

Hoću da podržim i pohvalim, ministarka, inicijativu, jer sve što se uradi vezano za porast broja stanovnika u Srbiji je dobro, svaka mera je dobra, ali ta mera ne treba da se pretvori u to da to bude trgovina. Govorile su druge kolege

o tome, govorili ste i vi – ne možete vi platiti majkama da rađaju decu, to je suština.

Da, ovo će biti jedna od mera koje mogu dati rezultat, ali ne može dati veliki rezultat. Zašto? Zato što je sveobuhvatni ambijent u državi Srbiji u poslednjih šest-sedam godina takav da ljudi razmišljaju kako će da beže iz Srbije. Nama desetine hiljada ljudi beže svake godine iz Srbije, a kamoli da formiraju ovde svoje porodice.

Malopre je neko od kolega rekao da nam nije problem drugo i treće dete, već prvo. Da, tačno, nama je problem prvo dete. Rekli ste i sami da 600.000 parova nema ni prvo dete, ne usuđuju se da uđu u proces širenja porodice. Zašto? Zato što imaju finansijske probleme, zato što nemaju stabilne izvore prihoda, zato što nemaju stalna zaposlenja, zato što nemaju rešeno stambeno pitanje. To su problemi, to je ambijent. Ne može jedan zakon da podigne natalitet u Srbiji, niti da reši te probleme. Može da pomogne, ali moraju i drugi da pomognu.

Problemi kao što su stambeno pitanje, nezaposlenost, plate, hrana, odeća, knjige, vrtić, ekskurzije, lekovi, gorivo, struja, porez, to što sam pobrojao su osnovne stvari koje treba da plati svaka porodica i da planira da proširi svoju porodicu. Ne može sa platom od 300 ili 400 evra, ne može tako što će biti jeftina radna snaga koja plete kablove u „Juri, „Leoniju“ ili nekom drugom preduzeću i vi da kažete – evo, super, zaposlili smo u „Krombergu i Šubertu“ u Kruševcu 2.000 ljudi, ili ćemo zaposliti, za platu od 200 ili 250 evra. Sa tom platom ne mogu da plate ni režijske troškove koje imaju svakog meseca a kamoli da planiraju decu i proširenje porodice.

Dakle, potpuno pogrešna ekonomska politika je ovde postavljena, to je suština problema. Vi kao ministar... Ja vam želim uspeh u radu, i vama i ministru Đorđeviću u vašim resorima, ali ovde se radi o kompletnom sistemu institucija i jednoj sveobuhvatnoj politici koja treba da na kraju ima rezultate kojima težimo, ako uopšte težimo i ako uopšte imamo iste ciljeve.

Govorio sam, kada sam slušao različite ekspozee, različitih premijera, da nemam ništa protiv ciljeva i da niko u Srbiji, siguran sam, neće da kaže da nešto iz tih ekspozea nije dobro. Da, sve je to dobro, samo je pitanje šta ćemo od toga ostvariti i kako doći do tih ciljeva. Nešto ne stižemo do tih ciljeva. Uglavnom se sve svede ne jeftinu političku propagandu, borbu za političke poene, neke poruke koje trenutno šaljemo građanima, i onda ti željeni rezultati i ciljevi iz godine u godinu izostaju.

Takođe, u ovom zakonu ste predvideli roditeljski dodatak i za prvo, i za drugo i za treće dete. Mi smo kao poslanička grupa u decembru podneli amandman da se definišu precizni iznosi i kriterijumi i za roditeljski dodatak i za dečji dodatak. Vi ste, naravno, odbili taj amandman, kao što ćete odbiti i mnoge druge koje smo podneli na ove zakonske predloge.

Ništa to nije sporno, imali smo na jednoj od prethodnih sednica sličnu stvar kada smo podneli amandman da ograničenje brzine na auto-putu bude 130; vi ste ga odbili, posle ste doneli novi zakon i prihvatili to. Okej, to je način na koji vi vidite kako treba da funkcionišu Skupština, država i Vlada, ali vas sada pozivam da precizirate i definišete kriterijume i oko dečjeg dodatka. Dečji dodatak je takođe jedan veliki problem i nešto što treba da bude u ovom zakonu definisano na isti način kao što je definisan i roditeljski dodatak.

Što se tiče naše poslaničke grupe, nećemo podržati predložene zakone zato što se u neozbiljnom ambijentu usvajaju, zato što nećemo imati raspravu u pojedinostima, što je postala praksa u poslednjih godinu dana. Više nije ništa novo kada slušamo ovde nekakve iste amandmane koje čitaju poslanici vlasti, i oni ulažu amandmane na vaše zakonske predloge. To govori o tome, poštovana ministarko i ministre, da zakoni koje predlažete nisu dobri, jer ako poslanici vlasti ulažu amandmane na vaše zakonske predloge, onda tu nešto ne štima.

Žao mi je što nećemo stići da govorimo o važnim zakonima kao što je ovaj vaš zakon ili zakon o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima. Mislim da su ti zakoni daleko važniji od ovoga koji je prvi. Ali, šta ćemo, takav je parlamentarni rad kako ga zamišlja ovaj režim i ova vlast, takvi su nam i zakoni koji izlaze iz procedure, takav nam je i život u Srbiji i napredak u Srbiji. Ne treba da nas čudi što nas je iz dana u dan sve manje i manje umesto da nas bude sve više i više. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Aleksiću, nemojte da dezinformišete građane Srbije, rasprava u pojedinostima će biti. To je sasvim sigurno.

Reč ima ministar dr Slavica Đukić Dejanović.

Izvolite.

SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ: Strategija za podsticanje rađanja usvojena je u decembru. To je bio formalnopravni osnov za pravljenje Akcionog plana, konkretizaciju mera i pripremu dopuna Zakona o finansijskoj podršci porodici. Ne radi se o izmenama, radi se o dopunama. Morala se, pre svega, stvoriti jedna formalnopravna osnova, morao se učiniti jedan ozbiljan proračun, procena kojim finansijskim sredstvima se raspolaže i anticipirati šta će se događati u narednih deset godina i kakvu odluku treba da predložimo narodnim poslanicima, koji će, u krajnjem slučaju, predlog zakona pretočiti u zakon. Vi ćete doneti odluku o tome da li je deset godina dobar period, da li je podsticanje rađanja za prvo, drugo, treće, četvrto dete u redu.

Bilo je nekih pitanja o tome šta će biti sa petim detetom. Znae, Svetska zdravstvena organizacija, dakle, medicinska struka kaže da je za zdravlje žene do broja četiri rađanje i poželjno i korisno, da je sve što je iza toga rizik po zdravlje žene. Mi smo se prosto držali jedne stručne sugestije. Jedinicama lokalne samouprave predložili smo da za slučaj da se iz pete trudnoće rode

blizanci predvide iz svojih finansijskih sredstava mogućnost finansiranja na isti način kako je to kod četvrtog deteta.

S druge strane, postoje kritike da mi stalno menjamo zakone. Pa ne menjamo. To što smo dopunili ovaj zakon... Možda smo mogli ići sa nekim potpuno drugim zakonom, koji će imati samo jedan član, dva, tri člana, ali verovatno bi kritika bila ista – zašto jedan takav zakon, zašto nije u sklopu već donetog ranije. Znači, radi se o podsticanju rađanja, radi se o jednoj formalnoj proceduri, ali i suštinskoj proceduri, proceni kojom će dinamikom Srbija ići narednih deset godina i šta možemo garantovati u narednih deset godina.

Što se tiče sugestija da detinjstvo prestaje tek u 18. godini, iako ima različitih stavova kad u stvari dete postaje adolescent odnosno tinejdžer, u ovom momentu uradilo se ono što je bilo realno. Najbitnija karakteristika ove vlade je što ponuda zakonskih rešenja polazi od realnih, a ne od onih osnova koje treba nekom da se dopadnu ili ne dopadnu. Znači, uzimajući u obzir vrlo realne parametre, predlažemo poslanicima da izglasaju ovaj zakon.

Iskreno želim, mislila sam da Zakon o finansijskoj podršci porodici neće biti problem ni za jednu opozicionu grupu. Poznajem i ljude koji su danas učestvovali u raspravi i prosto ne mogu da verujem da se nećemo složiti da je to jedan dobar korak. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Marinika Tepić.

Izvolite.

MARINIKA TEPIĆ: Zahvaljujem.

Moram odmah na početku da izrazim zadovoljstvo zbog toga što se ministar Đorđević vratio u raspravu, iz prostog razloga što njega dosad nije karakterisao konfliktan ili bahat odnos prema poslanicima opozicije, naprotiv, uglavnom korektan. Stoga mi je zaparalo uši, vrlo me iznenadila njegova, na neki način, prozivka opozicije u uvodnom izlaganju danas, ničim izazvana. Dakle, u samom uvodnom izlaganju, prevenirajući, kako se izrazio, opozicionu zajedljivost po nekim pitanjima koju je očekivao u toku rasprave.

Stoga bih apelovala na ministra Đorđevića da ne upada u zamku dopadljivosti tapšaćima i da nema razloga da prema opoziciji ovako nastupa, kao što sam rekla, ničim izazvan. Verujem, ministre, da imate svest o tome da ste ovde sa vašim saradnicima pred poslanicima, gde smo svi jednaki, i narodni poslanici pozicije i opozicije, da treba da vam bude cilj da što veći broj nas ubedite da podržimo zakone o kojima nas izveštavate i koje obrazlažete u ime Vlade. Isto tako, da ćete se potom, ukoliko budu usvojeni, starati o tome da oni budu primenjeni na adekvatan način, koji se odnosi i na građane koji su glasali za ovu vlast, i na one koji nisu glasali za ovu vlast i na one koji uopšte nisu glasali, na kraju krajeva. Volela bih da se u vašem odnosu prema narodnim poslanicima vratite na onaj odnos koji smo ipak cenili i koji ste imali do jutrošnjeg uvodnog izlaganja.

Moram da kažem da su meni skrenuli pažnju zakoni u oblasti rada, i to naročito sada već malo duže prepričavan i obrazlagan zakon o angažovanju sezonskih radnika. Međutim, vi vrlo dobro znate, ministre, da nema adekvatnih rešenja, i da je sve ovo samo pokušaj stavljanja mašne na fikus, ukoliko se pre bilo kog novog zakona (ovde je reč o novom zakonu) ili izmena i dopuna već postojećih zakona ne promeni, za početak, Zakon o radu, koji bi trebalo da bude najvažniji, bar u normalnim državama. Nažalost, u Republici Srbiji on je zasnovan na robovlasničkim principima imajući u vidu da nigde nije lakše otpuštati radnike nego u državi Srbiji, da oni koji se ohrabre da pravdu traže pred sudom, poneki je i dobiju, nailaze posle na situacije u kojima se odluke suda ne izvršavaju ili se unedogled odlažu.

Takođe moram da kažem, pre ulaska u detaljnije obrazlaganje, u ime Kluba samostalnih poslanika, o zakonu koji sam pomenula, dakle o sezonskim radnicima, da postoji jedan zakon koji je bio blizu toga da ga naš poslanički klub podrži, a to je izmena Zakona o mirnom rešavanju radnih sporova, koji je opravdavajući u novom normiranju. Međutim, postoji jedan deo zakona koji nismo mogli prosto da opravdamo, ili nismo videli da je obrazloženje adekvatno ili dovoljno za našu podršku, a to je činjenica da se mobing, odnosno zlostavljanje na radu i diskriminacija sada pridodaju u nadležnost miritelja. Inače, to su individualni sporovi koji su najčešći, najosetljiviji u odnosu poslodavca, odnosno nadređenog i zaposlenog. Mislimo da ovo nije dobro rešenje i da će pokušaj miritelja, ukoliko ne dođe do obostrane saglasnosti, kako je ovim izmenama predviđeno, samo da produži rok daljeg mobinga i da će situacija, naročito za zaposlene u problemu, biti sve neprijatnija.

Ono što je svakako fokus mog izlaganja i što je zakon za koji smatramo da je nepopravljiv, dakle da ga treba povući iz procedure, jeste već pominjani zakon o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima. Prvenstveno se misli na sezonske radnike u poljoprivredi, dakle na najtežim poslovima u poljoprivredi.

Moram da kažem da je javnost bila u mogućnosti tačno pre mesec dana, krajem maja, da bude konačno javnim izjavama informisana o tome kakav je odnos ova vlast, odnosno ovaj režim imao tokom poslednjeg vremena prema sezonskim radnicima. Dobro je da je to postalo javno. To jeste zaista neobičan odnos, to jeste odnos kakav niko drugi nije imao prema sezonskim radnicima; neki bi to voleli da kažu – prvi put u novijoj srpskoj istoriji. Ja ću stoga javne podatke koji su izneti 29. maja da pročitam ovde zbog ministra resornog, zbog mojih kolega i koleginica i naravno zbog javnosti, a to je da smo mi saznali da je ovaj režim sezonskim radnicima za lokalne izbore u Vrbasu plaćao po hiljadu dinara dnevnicu da ne rade ali da prodaju svoj glas za SNS.

Evo citata iz javne informacije. Jedan grupovođa sezonskih radnika potvrdio je da je učestvovao u kupovini glasova za SNS na prošlogodišnjim izborima u Vrbasu. To je potvrdio i policiji. A kako je objavljeno 29. maja, policija je, kako je navedeno, počela da postupa po krivičnoj prijavi za kupovinu glasova na tim lokalnim izborima u Vrbasu. On je potvrdio, dakle taj grupovođa sezonskih radnika, da je „u dogovoru sa poverenicima SNS-a, radnike umesto na njivu razvezio na biračka mesta, te da su za glasanje za naprednjake dobili dnevnicu od 1.000 dinara“. Kaže čovek: „Rekao sam da su me kontaktirali ljudi iz SNS-a i rekli da za glas daju hiljadu dinara. Ja sam to preneo radnicima – ko bude glasao za SNS, dobiće dnevnicu bez rada. Nisu svi pristali, ali oni koji jesu dobili su novac.“ I eto, jedini je problem, ispada, ovom čoveku, kaže: „Sada ću možda ja ispasti jedini krivac, a znam mnoge koji su to radili, i za SNS i za SPS.“ I rekao je da ga niko nije pripremio za mogućnost da će biti pozvan na razgovor u policiju. To je ono što postoji kao javna informacija.

Dosad, a nije isključeno da će tako biti i nadalje ako smo svesni realnosti, radnici na najtežim poljoprivrednim poslovima bili su u toliko teškoj situaciji da su bili spremni da za dnevnicu od hiljadu dinara prodaju svoj glas da bi neko u njihovo ime odlučivao naredne četiri godine. Ovo je samo ilustracija da vidimo u kakvoj se situaciji nalaze nadničari.

Ako se vratim na konkretna rešenja koja ste podneli u ovom zakonu, za koji sam se već izjasnila da je nepopravljiv i da smatram da ga treba povući iz procedure, gospodine ministre, vi ovde uspostavljate princip usmenog ugovaranja. Mogu da razumem, sami ste rekli da niste pravnik, mogu da razumem da neke okolnosti za vas nisu prepoznatljive, ali sam sigurna da u vašem bliskom profesionalnom, radnom okruženju postoje vrlo stručni pravnici, koji su morali da vam ukažu da je uspostavljanje usmenog ugovaranja nakon vekova razvoja pravne nauke nešto što je najnebezbedniji, najnesigurniji odnos između bilo koga ko treba da bude strana u tom ugovaranju, bez obzira na to da li su u pitanju, u ovom slučaju, sezonski radnici, njihovi poslodavci ili neki drugi odnos, odnosno drugi profil ugovornih strana.

Morali su da vam kažu, takođe, da nije tačno da su iskustva nekih zemalja koje su isto uspostavile u jednom trenutku princip usmenog ugovaranja pozitivna. Moraju da vam kažu da su iskustva pokazala da su ta rešenja prokažena u međuvremenu i da se radi na tome – neki su to već učinili a neki rade na tome – da se što pre izmene.

Naravno, život je brži od zakona i vi ne možete ... Nije mi jasno po kom osnovu nam sada govorite da ćete uoči sledeće sezone letnjih radova, dakle do sledećeg leta, možda izmeniti ugovor, odnosno ovaj zakon ukoliko se ispostavi da je on problematičan, a to ne činite sada kada vam se toliko puta i

za već neka ponovljena rešenja ukazuje da ih treba prihvatiti. Jer ovaj zakon, na ovaj način napisan, jeste zakon koji zapravo štiti prava poslodavaca, a ne sezonskih radnika.

Takođe, morali su da vam objasne da je usmeno ugovaranje, kao što sam rekla, ostalo daleko van pravne nauke još u doba starih Rimljana. Znači, tada su se usmeni ugovori sprovodili tako što se pojave svedoci, pojavi se čovek sa vagom, strane u usmenom ugovaranju obećaju jedna drugoj neku obavezu... Ja kažem – ja sam Zoranu Đorđeviću pozajmila hiljadu dinara, on će mi vratiti za mesec dana. Posle mesec dana Zoran Đorđević dođe i kaže – otkud, nije meni ona uopšte pozajmila hiljadu dinara. Zbog toga su stari Rimljani počeli da zapisuju obaveze i ono što se izgovori prilikom usmenog ugovaranja. Dakle, pisani trag je bio jedina garancija šta je dogovoreno. Tako su nastali zakoni. Zakoni su nastali zbog toga da ljudi ne bi lagali i varali jedni druge, zato što je usmeni ugovor najnebezbedniji.

To je član 5, koji posledično izaziva niz drugih normi, koje dodatno čine ovaj zakon neodrživim.

Usmenim ugovorom se smatra trenutak kada radnik pristupi na rad prihvatajući pre toga predstavljene uslove od strane poslodavca. Nigde se ne evidentira ni šta su oni dogovorili, ni koja je cena dnevnice, odnosno sata, ni da li će on imati pauzu od 30 minuta na koju bi trebalo da ima pravo. Apsolutno ništa osim elementarnih ličnih podataka.

Naredna stvar koju onda pretpostavljate jeste da poslodavac, na zahtev tog sezonskog radnika, može da izda potvrdu gde će biti navedeni podaci da on radi. Ali, u toj potvrdi, koju izdaje maksimalno dva meseca kasnije, sa kojom taj sezonski radnik koji možda radi mesec dana ili deset dana ne može da uradi ništa, uopšte ne mora da znači da tu neće biti lažirani podaci. Možda će oni usmeno da se dogovore da će radnik da radi za dvesta dinara na sat, a onda će poslodavac dva meseca kasnije da navede da ga je angažovao da radi za sto dinara na sat. A svedoka nema. Usmeni dogovor je samo između nadničara i poslodavca. I ko će da garantuje? Inspektor rada, koji je ovde navodno zaštitnik prava sezonskih radnika? Na osnovu čega će taj čovek da zaključi šta je bio dogovor, šta je bio usmeni ugovor, na „majke mi“? Pa to ne može da prođe nigde.

Dakle, ne postoji nijedno tumačenje najboljeg pravnika na svetu koji će reći da ovaj zakon obezbeđuje i garantuje poboljšanje uslova rada i prava sezonskih radnika, to je potpuno jasno.

Da ne govorim o učenjivačkom potencijalu određenih odredaba gde poslodavac jednostrano može da otkaže ugovor sezonskom radniku tako što će odmah da zaposli sledećeg. Naravno da će ovaj prvi, u strahu od gubitka posla, da pristane na sve.

Dakle, ne postoji u toj evidenciji niti iznos zarade, niti znamo da li će se plaćati na ruke, ili možda postoje neki obračuni zarada, koji bi opet bili neki dokaz.

Moram takođe da kažem da uopšte ne razumem kako ste došli do zaključka da ovaj zakon ubrzava ili olakšava angažovanje sezonskih radnika ako vam je, s jedne strane, bio cilj da kroz usmeni ugovor izbegnete formalnosti, a onda s druge strane uvodite niz formalnosti, bukvalno u sat, za poslodavce. Nije mi jasno kako niste predvideli rešenje da se jednostavnim formularnim ugovorom, jednakim ili tipskim za sve, ovaj odnos reguliše. Ali vi ste sve to izbegli i zapravo zaštitili uglavnom prava poslodavaca, ukoliko uopšte budu savesni da prijavljuju sezonske radnike.

Ostalo mi je još malo vremena samo da se osvrnem i na nekoliko vrlo zanimljivih teza koje su ovde iznete u delu obraćanja o populacionoj politici. Koristim priliku da apelujem i na ministarku Đukić Dejanović i na ministra Dorđevića – dajte, učinite sve, uložite sav mogući uticaj na ministra prosvete i ministra zdravlja da se reproduktivno zdravlje uvede u školski sadržaj.

Vi ste nama, ministarka, govorili o obrazovnom nivou žena, da treba da se podigne, slušali smo od ministra o statistici, o kiretažama, o neželjenim maloletničkim trudnoćama itd. Nisu u pitanju žene; mi moramo da se bavimo adolescentima, dakle i devojkama i mladićima, koji su, naravno, zajedno u tome.

Reproduktivno zdravlje nije samo pitanje reprodukcije. Mi se svi rađamo kao seksualna bića, dakle sa reproduktivnim organima; izbor je ljudi da li će se reprodukovati ili ne, ali mi moramo jednako da se staramo, i oni koji to žele i oni koji to ne žele i oni koji žele a ne mogu... Vi znate da je najbolja mera prevencije neželjenih trudnoća, posledičnog steriliteta itd. uvođenje reproduktivnog zdravlja i tih sadržaja ne samo u srednje škole nego u više razrede osnovnoškolskog obrazovanja. Tu nema druge. Nema prakse, nema države koja nije pokazala da je to najbolja mera prevencije.

Ja vas molim da založite svoje autoritete da se što pre to primeni u Republici Srbiji, bilo kroz neko pilotiranje, bilo kroz neki alternativni sadržaj. Ali objašnjenje da klinci ili mladi znaju sve nije tačno. Molim vas, pogledajte statistike instituta, zavoda za javno zdravlje, od Vojvodine pa preko Beograda, videćete koliko ne znaju o elementarnom reproduktivnom zdravlju, nemaju pojma o elementarnim stvarima. Informisanje preko interneta je, znate i sami, često parcijalno, netačno, nedovoljno. S druge strane, ja ne spadam u te roditelje ali razumem roditelje koji nemaju znanja, nemaju hrabrosti, na kraju krajeva, da sa svojom decom razgovaraju na ovu temu.

Mislim da je obrazovni sistem ključan, znači, ne zdravstvo, ali u mreži ovih ministarstava, kroz obrazovni sistem, da je to jedina mera ne samo prevencije loših i opasnih situacija u kojima se žene mogu naći, kao i mladići,

naravno.... Mi ovde potpuno zapostavljamo momke. Kada neko kaže reproduktivno zdravlje, svi prvo pomisle na neželjenu trudnoću neke mlade devojke ili srednjoškolke zato što je njena trudnoća vidljiva, znate, a niko se ne bavi urološkim problemima momaka, raznim drugim problemima koje adolescenti imaju bukvalno na svakodnevnom nivou, a u tom su uzrastu kada ne dele s autoritetima svoje probleme i kada je vršnjački odnos ključan. naravno.

Mislim da je sistem obrazovanja, koji je najobuhvatniji, ključ. Dakle, ne alternativno – idite u neke zavode ili izmestite se, naročito u malim sredinama... Znae da su mladi stigmatizovani čak i ako nemaju problem a odu po informaciju u neko savetovalište. Da, doći im na noge, u obrazovni sistem, koji je najobuhvatniji, to je prava mera. To ne znači da isključuje mere o kojima ste vi govorili, ali mislim da je ovo lekcija broj jedan, a sve ostalo je nadogradnja. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima ministar dr Slavica Đukić Dejanović.

Izvolite.

SLAVICA ĐUKIĆ DEJANOVIĆ: U poslednjem delu sadržaja vašeg učešća u raspravi zaista bih se potpuno složila. Naša tradicionalna porodica probleme reproduktivnog zdravlja i seksualnosti prosto ne prihvata kao temu koja joj može biti značajna, a i te kako je značajna za sve članove porodice.

U tom smislu, slažem se s vama da obrazovni i zdravstveni sistem moraju u okviru svojih reformskih koraka napraviti jedan prodor upravo u javno zdravlje i u okviru javnog zdravlja više znanja o reproduktivnom zdravlju, i to na svakom nivou, od predškolskog perioda kada se uči porodično stablo i odnos brat–sestra, dečak–devojčica i stiču elementarna znanja, do onog u osnovnoj školi, jer početak seksualnog života među našim mladim sugrađanima je znatno niži nego što je bio ranije, a prvo rađanje je odloženo za znatno kasniji period.

Ono što smo uradili u prošloj godini, to je da smo uspeli, u saradnji sa ministrom Šarčevićem, da u okviru predmeta Fizičko i zdravstveno obrazovanje u petom razredu osnovne škole, što je potpuno nedovoljno, uvedemo i časove znanja o reproduktivnom zdravlju i razgovor o polno prenosivim bolestima.

Koliko je tema koju ste pomenuli zaista važna govori i činjenica da je kod nas jedan od najčešćih karcinoma kod žena karcinom grlića materice, koji je u dalekoj Australiji među karcinomima bio zastupljen pre deset godina sa 22% i samo zahvaljujući primeni vakcine protiv HPV sveden na 1,1%.

Prema tome, teme se jako prepliću. Ne možemo biti istovremeno pobornici antivakcinalnog lobija i tražiti da nam znanja o reproduktivnom zdravlju budu moderna i savremena. Moramo se prosto držati pravila struke. Zbog toga i ministar zdravlja, i ministar obrazovanja, i ministar za rad i

socijalnu politiku, i ministar za životnu sredinu i svi mi ovde skupa moramo razmišljati kako da nivo opšteg znanja podignemo. Pomalo je bolno, ali je činjenica, bez obzira na to koliko volimo jedni druge i našu Srbiju, da nam je nivo opštih znanja, posebno u ovim osetljivim oblastima, jako nizak. Svi bi da neko drugi krene da radi, ali ne on sam.

Zbog toga vrlo podržavam vaše učešće u raspravi, da bez uvođenja u obrazovni sistem tema vezanih za reproduktivno zdravlje i bez edukacije budućih roditelja, koji moraju razbiti taj stereotip da je tabu tema razgovor o svemu tome u porodici... Jer dete ipak najviše vremena provodi sa svojim vršnjacima u porodici i u školi, dakle, to su neke sredine gde se stiču prva znanja. Dečaci i devojčice sa 10–14 godina, u proseku sa 12 godina, treba da budu jako informisani o svemu, da ne bismo govorili o maloletničkim trudnoćama, o sekundarnom sterilitetu, o karcinomu grlića materice, koji može biti preveniran ako se primeni, po našem zakonodavstvu, preporučena vakcina, jer ima problema, kao što vidimo, i s obavezanim vakcinama.

Ako se sve to primeni, možemo zaista napraviti suštinski korak napred i u pitanjima vezanim za manje sekundarnog steriliteta i bolesti koje odnose živote i u fertilnom periodu, a svaki život je važan i svako dete je važno.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima ministar gospodin Đorđević.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Kada je reč o nacrtu zakona o pojednostavljenom sezonskom zapošljavanju, moram da vam kažem da usmeni dogovor postoji po zakonu o obligacijama i dan-danas, on se koristi i dan-danas.

Onaj ko sklopi dogovor, jednostavno, ako ga ne isplati onaj ko je trebalo tog dana, sutradan neće da se pojavi. Sad, po ovom zakonu, mi smo predvideli da taj usmeni dogovor jeste nešto minimalno što po zakonu njemu pripada, može samo da bude više od toga. A on, kao što sam rekao, može na kraju dana, sam ili uz pomoć nekog drugog, da proveriti da li mu je to uplaćeno i da li je stvarno prijavljen. I od toga zavisi da li će sutra doći na posao. U tom slučaju, onaj ko je angažovao te ljude, ako se loša vest da se nešto ne uplaćuje brzo proširi među radnicima, mislim da će dovesti do toga da će taj ko im ne uplaćuje ono što treba doći na loš glas i neće moći da nabavi radnike u budućnosti. Tako da mislim da ni njima to neće biti interes.

Kažete, zašto usmeni dogovor. Pa valjda svi idemo ka tome da pojednostavimo što više. I sami ste konstatovali da je neke stvari vrlo teško uraditi, a zamislite samo da od njih tražimo još i da potpisuju ugovor, da štampaju ugovor u ne znam koliko primeraka, ili da kupuju ugovor od nekoga, a da pritom ne znamo da li će ti sezonski radnici pročitati sve što piše sitnim slovima i tek onda znati šta su potpisali. Ovako znamo da je minimum koji treba da bude ispoštovan ono što zakon od njih traži i, takođe, da je minimalna cena rada 143 dinara po satu.

Tako da je sve vrlo merljivo i sve je proverljivo. Radnik koji je angažovan vrlo lako može da dođe do saznanja, kada završi radno vreme i kada bude isplaćen na ruke, vrlo lako može da proveriti da li je sve ostalo ispoštovano i da li će sutra da se pojavi na poslu. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Ovim bismo završili sa današnjim radom i nastavljamo sutra u 12 sati.

(Sednica je prekinuta u 19.20 časova.)